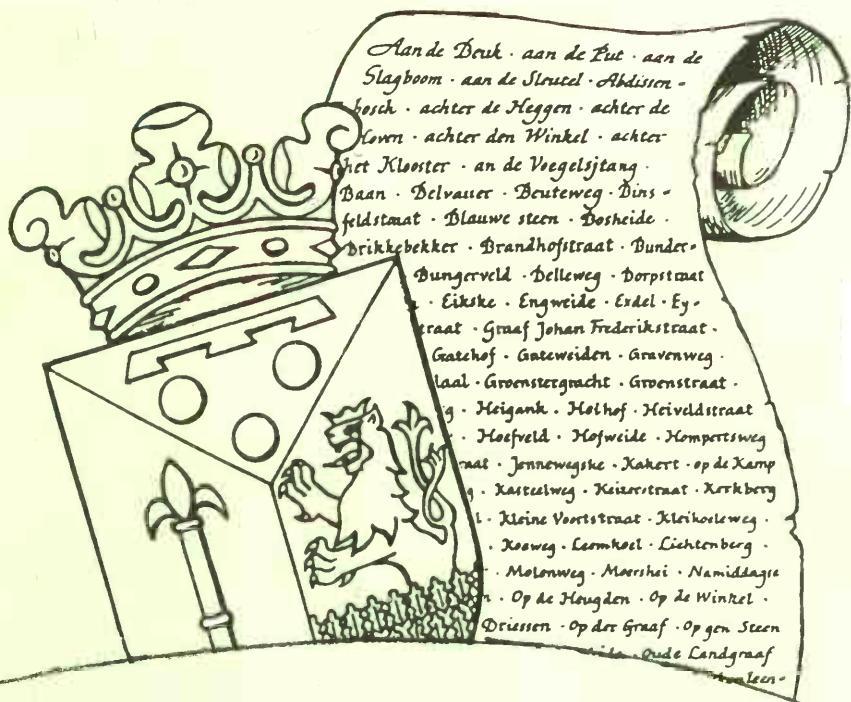

O C G L

Bulletin

Aan de Brak . aan de Put . aan de
Slagboom . aan de Struikel . Abdissen -
bosch . achter de Heggen . achter de
Loom . achter den Winkel . achter
het Klooster . an de Voegelsjtang .
Baan . Belvauser . Bruteweg . Dins -
feldstraat . Blauwe steen . Bosheide .
Drikkebekker . Brandhofstraat . Bunder .
Bungerveld . Belleweg . Dorpstraat
Eikse . Engweide . Edel . Ey-
straat . Graaf Johan Frederikstraat .
Geesthof . Ginteweiden . Gravenweg .
Laal . Groenstergracht . Groenstraat .
g . Heigank . Holhof . Heiveldstraat
Hoefveld . Hofweide . Hoppertsweg
naat . Jonnewegske . Kahert . op de Kamp
g . Kasteelweg . Keizerstraat . Kerkberg
l . Kleine Voorstraat . Kloosterweg .
Kooeweg . Leemkeel . Lichtenberg .
Molonweg . Moershei . Namiddagse
Op de Hengden . Op de Winkel .
Driessen . Op der Graaf . Op gen Steen
Oude Landgraaf
leen -

JAARVERGADERING * 3 MAART * 19.30 UUR
AGENDA * JAARVERSLAG * FINANCIËEL VERSLAG * PLANNEN

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

HOOFDBESTUUR

Voorz.	A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
1e secret.	J.L.Godschalk, Stegelenstr.12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
2e secret.	H.W.M.Robroek, Insula 80, 6416 BZ Heerlen, 045-5740679
Penningm.	J.J.Beckers, Groenstr.West 3, 6374 JK Landgraaf,045-5315803
Contact Redact.	H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archivaris	S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr,045-5319114

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Vz Sect.Dialect	A.J.H.Heinen, Schoolstr. 86, 6374 GZ Landgraaf, 045-5321223
Vz.Sect.Monum.	M.Nederpel, Achter de Winkel 60, 6372 SN Landgr45-5313967
Vz.Sect.Geneal.	W.Ploemen, Broekhuizenstr.55,6374 LJ Landgr, 045-5320255
Vz.Wg. Waub.	H.Dortants,Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf,045-5315315
Vert.Cult.Raad	J.J.H.Rietveld,Clausstr.22, 6373 JR Landgraaf,045-5311415

BESTUURS- EN REDACTIEADRES

Groenstraat West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden	fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap	fl. 36,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf, Rek.nr 136314937 t.n.v. OCGL Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Curacaastr.1, Landgraaf (Achter De Ark, Op de Heugden, Schaesberg) 5322820

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur

Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Dit Bulletin verschijnt 4x per jaar

Losse nummers fl. 2.50 excl. portokosten

Bulletin

14^e jaargang no.1
Eerste kwart. 1998

Van de voorzitter,

De afgelopen jaren hebben we herhaaldelijk benadrukt dat ons genootschap een vereniging is en wil blijven. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat de leden zich betrokken voelen bij het wel en wee van de club. Een van de mogelijkheden om dit te laten blijken is de jaarvergadering. Daar wordt de koers bepaald en verantwoording afgelegd. Ik hoop dat het op 3 maart druk zal worden..

Albert Verreck

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING

3 maart 1998 * 19.30 uur * grote zaal verenigingsgebouw

1. **Opening en vaststellen agenda**
 2. **Verslag Algemene Ledenvergadering 4 maart 1997**
 vergaderstuk 1
 3. **Jaarverslag 1997** (door de voorzitter)
 vergaderstuk 2
 4. **Verslag kascommissie en benoeming nieuwe kascommissie**
 5. **Rekening en verantwoording penningmeester**
 vergaderstuk 3
 6. **Beleidsplan en begroting 1998** (door voorzitter en penningmeester)
 vergaderstuk 4 en 5
 7. **Excursies en lezingen in 1998**
 vergaderstuk 6
 8. **Bestuursverkiezing**
 Het bestuur stelt voor dhr Stef Moonen te kiezen als lid van het hoofdbestuur, belast met de leiding van de werkgroep Archief.
 Verder wordt een rooster van afreden aan de vergadering ter goedkeuring voorgelegd.
 9. **Rondvraag en sluiting**
-

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 4 MAART 1997

Vergaderstuk 2

Aanwezig 33 leden

Afmeldingen : Dames : L Roebroek A Jongen

Heren : M Heyen, A Jansen, Fr.Ladeur,Dhr Verbunt Fr.Vreuls

1 OPENING :

Voorzitter opent bijeenkomst en vraagt aan aanwezigen of er aan het agenda nog iets moet worden toegevoegd.Hiervoor is geen behoefte.

2 VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 3 MAART 1996

Verslag wordt per pagina doorgenomen.

Hr Rade : Sloop van het station Schaesberg zal niet zo gemakkelijk gaan.

Hiervoor is een vergunning nodig. Gemeente zal deze vergunning niet zo vlug afgeven. Het station komt mogelijk op monumenten lijst te staan. Conclusie : Kans op behoud van station is groot.

Onder dankzegging aan Mevr. Roebroek wordt verslag goedgekeurd.

3 JAARVERSLAG 1996 :

Voorzitter neemt het jaarverslag puntsgewijs door.Hij blijft even stil staan bij het gegeven, dat er zich destijds voor de monumenten tocht 26 leden hadden ingeschreven. Achteraf vielen er 10 leden af. Organisatie kwam hierdoor in de problemen.

Omtrent de huisvesting wordt de vraag gesteld of het station, niet meer ruimte biedt, dan onze tegenwoordige huisvesting. Dit is niet het geval. Station is kleiner. Het jaarverslag wordt goedgekeurd.

4 VERSLAG KASCOMMISSIE :

Namens de kascommissie bestaande uit Mevr. J Seerden en Dhr E. Willemsen deelt Mevr Seerden mede, dat zij de boekhouding van de penningmeester volledig in orde hebben bevonden.Voorzitter verleent hierna, onder dankzegging aan kascontrolecommissie , Dhr J Beckers décharge

Benoeming nieuwe kascommissie :

Dhr E Willemsen blijft ook voor het jaar 1997 lid van deze commissie. Als nieuwe lid geeft zich op Dhr H Dortants. Mevr. Nederpel is van mening dat dit

niet kan omdat Dhr Dortants lid is van het bestuur. De voorzitter zal hiertoe de statuten raadplegen. Mocht dit inderdaad voor Dhr Dortants niet mogelijk zijn, dan geeft zich als reserve lid op Mevr W Moonen.

5 JAARVERSLAG PENNINGMEESTER :

De Penningmeester geeft een toelichting op het verslag en brengt enkele kleine correcties aan :

1 Rekening 401 Afschrijving op Pag. 11 : type fout: gelieve het opgenomen bedrag te corrigeren in f 2.847,63.

2 Toevoegen rekening nummers 826 827 en 826.(toevoegen aan laatste 3 rekeningen op pag. 11)

Voorzitter zegt, dat de stukken in volledige openheid aan de gemeente Landgraaf worden toegezonden.

Tussentijds vraagt Dhr W Ploumen wie de nieuwe verwarmings pomp moet gaan betalen : OCGL of de gemeente ? Bestuur is van mening, dat dit voor rekening komt van de verhuurder cq. gemeente. Voorzitter zal dit met gemeente opnemen.

Het jaarverslag wordt goedgekeurd, met dank aan de penningmeester.

7. BELEIDSPLAN 1997:

De Voorzitter opent met de stelling, dat het Bestuur niet voornemens is om extra activiteiten te organiseren. Het opgenomen verhaal is de kern van het Bestuurs-beleid. Hij gaat in op enkele punten welke wel de aandacht zullen krijgen :

a Huisvesting : Deze is reeds besproken met gemeente. Er moet een werkgroep komen die de wensen inventariseert.

b Relaties aanknopen met andere Heemkunde verenigingen in de omgeving. ook met Duitse en met Belgische verenigingen.

c Er moet een inventarisatie komen dingen die wij zelf op dit moment doen. Waar is men bijv. in werkplaats mee bezig.

d. Open Dag in herfst. Proberen bij bevolking belangstelling te wekken voor onze activiteiten.

e. Straatnamenboek : het is de bedoeling het boek in oktober/november te presenteren.

f. Bulletin/Jaarboek : Dhr M Quadvlieg is plotseling gestopt. Dhr Verbunt heeft m.b.t. Bulletin in afgelopen periode veel werk verzet.

g. In Bulletin april wordt mogelijkheid geboden om in te schrijven voor

jaarboek.

H. Algemeen : Vereniging is zeer actief.

Dhr J Beckers zegt, dat er vandaag een artikel in de krant staat, waarin aangekondigd wordt, dat de gemeente op subsidies drastisch gaat bezuinigen. Voorzitter merkt op dat de Wethouder hem heeft gerust gesteld. Hij vraagt om geen paniek.

Huisvesting :

Dhr W. Ploumen vraagt of er reeds een verhuisdatum bekend is. Reden : Men vraagt zich soms af waarom er nog reparaties verricht moeten worden.

Voorzitter : Dit ligt aan de gemeente. Hij durft geen termijn aan te geven en verzoekt daarom het onderhoud toch te blijven doen.

Mevr. Erens vraagt of er binnen de gemeente gebouwen vrij komen waarvan wij eventueel gebruik kunnen maken. Voorzitter noemt enkele namen van gebouwen doch laat het initiatief over aan de gemeente.

Dhr Joosten : Kunnen wij ons eigen gebouw niet uitbreiden ? Voorzitter : Is zeer moeilijk. Alleen in uiterste nood.

Het beleidsplan wordt goedgekeurd.

8. BEGROTING 1997

Voorzitter stelt vast, dat wij een zeer uitgebreide begroting hebben. Soms was het passen en meten. Het is echter een zeer verantwoord stuk geworden.

Hij licht toe dat het gasverbruik voor 1997 hoger is begroot. Reden : zware winter.

Penningmeester : Voor glasschade hebben wij een " potje " gevormd.

Verzekeren was veel te duur. (ca f 1.000,--)

Voorzitter deelt tevens mede, dat de Penningmeester per 2 maanden een tussen balans zal opmaken. Dit om te controleren of de begroting op plaatsen moet worden bijgesteld c.q. niet overschreden wordt.

Dhr H Rade merkt op, dat de c.v. geprogrammeerd kan worden. W Ploumen en H Rade zullen dit samen opnemen.

Daar er verder geen vragen meer zijn, wordt de begroting 1997 onder dankzegging aan Penningmeester - goedgekeurd.

8 TOEGANG-REGELING

Voorzitter kijkt terug op het verleden: Banenpooler was geen haalbare kaart.

Wilde men van werkplaats gebruik maken, dan moest men extra betalen door lid te worden van werkgroep genealogie. Dit leidde tot ongelijkheid. Door de nu

voorgestelde regeling worden alle gebruikers van de werkplaats even zwaar belast. Dit betekent wel dat je alleen gebruik kunt maken van de werkplaats als je een pasje hebt.

Voorzitter vraagt hierna om opmerkingen cq suggesties.
Dhr J Beckers : Waubach heeft steeds een eigen kas gehad.

Dhr H Dortants : Gaat uitvoerig in op deze opmerking : Waubach is lid geworden van OCGL o.a. onder restricties, dat hun leden de boeken mee naar huis nemen. Ook hebben zij al hun geschriften bij ons neergezet. Hun leden blijven ook nu f 60,- lidmaatschap betalen. Voorzitter meent dat het goed is om dit verschil te memoreren. Deze afgesproken rechten kun je niet afnemen. De uitleg van Dhr H Dortants was zeer duidelijk.

Vraag:: Als ik 1 of 2 maal een boekje wil lenen, moet ik dan ook betalen ?

Voorzitter : Ik ben ervan overtuigd, dat werkgroep Archief in voorkomende gevallen zal willen overleggen.

Mevr. Nederpel : Spreekt ook de wens uit om 1 of 2 keer niet in rekening te brengen.

Dhr W Ploumen : In voorbespreking is overeen gekomen dat 1 of 2 keer lenen gratis zal zijn. Wel mag er in dat geval niet gekopieerd worden. Het gaat er in dat geval alleen maar om, dat men zich mag oriënteren.

Algemeen : Voorzitter: uitzonderingen moeten wij per geval beoordelen. We moeten nu niet alle uitzonderingen gaan opnemen. Laten we regeling starten zoals we in het bulletin hebben voorgesteld.

Dhr W Ploumen : Ik verwacht geen problemen. Werkgroep archief zal zich soepel opstellen.

Voorzitter stelt hierna de vraag of iedereen zich in principe met de regeling kan verenigen. Iedereen gaat met voorstel akkoord.

8 EXCURSIES EN LEZINGEN

1 Voor de excursie naar Thorn hebben zich 16 personen aangemeld. Inschrijving is nog mogelijk tot 16 maart

2 T.a.v. de barbecue volgt publikatie in het volgend bulletin.

3 Bij excursies zijn introducés altijd welkom .

4 Alle excursies worden in de toekomst vermeld in Bulletin en in Landgraaf Aktueel.

Tav. lezingen en excursies zijn er geen verdere vragen of opmerkingen meer.

PAUZE ;

JAARVERSLAG VERENIGINGSJAAR 1997

Vergaderstuk 2

Bestuurssamenstelling.

Op 31 December 1997 was het Bestuur van het OCGL a.v. samengesteld:

Hoofdbestuur :	A.J. Verreck	Voorzitter
	J.L. Godschalk	1e Secretaris
	H.W.M. Robroek	2e Secretaris
	J.J. Beckers	Penningmeester
	St. Moonen	Werkgroep archief
	H Mulders	Redactie bulletin/jaarboek

Algemeen Bestuur :

A.J.H Heinen	sectie dialect
M Nederpel	sectie film/foto/monumenten
W Ploemen	sectie genealogie/streekgeschiedenis
H Dortants	werkgroep Waubach
J.J.H Rietveld	culturele Raad Landgraaf

Vergaderingen

Het AB vergaderde in 1997 6 keer. Het hoofdbestuur vergaderde 8 keer.

Belangrijke agendapunten waren: de ontwikkeling van de werkplaats, de gevolgen van het pasjessysteem voor de sectie genealogie en de organisatie van het hele OCGL, de huisvesting en de voorbereiding van het derde lustrum. Drie maal was er overleg met wethouder Gybels; aan de orde kwamen met name: de huurovereenkomst en de huisvestingsproblematiek. Tweemaal nam de voorzitter deel aan het periodiek overleg van de voorzitters van heemkundeverenigingen in oostelijk Zuid-Limburg. Met een drietal heemkundeverenigingen uit Zuid-Limburg werd overleg gestart over het uitwisselen van archiefgegevens en deskundigheid. Dit overleg zal in 1998 worden voortgezet. Op uitnodiging van het gemeentebestuur nam een lid van het bestuur deel aan het symposium van december.

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 4 maart. Er namen 35 leden deel.

Bestuurlijk wel en wee

Voor het eerst sinds jaren was het bestuur voltallig. Lambert Godschalk werd aangewezen als secretaris. Harrie Mulders nam de zorg op zich voor Bulletin en Jaarboek en Stef Moonen kreeg, vooruitlopend op de bevestiging door de ledenvergadering van 1998, de leiding van de werkgroep archief en de werkplaats. Leonie Robroek bleef door ziekte het hele jaar buiten bedrijf.

Leden-bestand

Het ledenbestand werd door de secretaris, in overleg met het hoofdbestuur, opgeschoond. Op 31 december hadden we 221 werkelijke en betalende leden.

Publicaties

Het *Bulletin* is op de normale tijden verschenen. Het *Jaarboek 1996* kwam uit in oktober. Het was in hoofdzaak gewijd aan genealogische thema's. In de serie *Ken Landgraaf* verscheen als deel 3 het *Landgraafs Straatnamenboek*. Hein Rade is de auteur. Hij werd bij de voorbereiding van de publicatie bijgestaan door een redactiecommissie bestaande uit Hub Dortants, Sjeff Bosch en Albert Verreck.

Bruiklenen en schenkingen

Hein Goossens stond opnieuw een belangrijk deel van zijn verzameling historisch materiaal als bruikleen af. Door de karnavalsvereniging van de Groenstraat werd het hele verenigingsarchief aan het genootschap in bruikleen gegeven. Jo Vijgen schonk ons een verzameling boeken, tijdschriften en archiefmaterialen. *Twee schenking van boeken Peter Robbeek.*

Huisvesting

Het wordt steeds moeilijker in het huidige gebouw ruimte te scheppen voor de groeiende werkplaats, het almaar omvangrijker wordend archief en de toenemende museumopslag. Hierom heeft het bestuur in maart Burgemeester en Wethouders verzocht mee te werken aan het vinden van een nieuwe behuizing. Er zijn al gesprekken gevoerd, die echter tot nu toe nog niet tot resultaat hebben geleid.

Secties en werkgroepen

De secties bleven in aantal en omvang gelijk aan verleden jaar. Door de

invoering van de toegangspasjes voor de werkplaats ontstond er een discussie over de functie van de *sectie Genealogie*. Wat is nog de bestaansreden nu de meeste functies van de sectie zijn uitgegroeid tot functies van het hele genootschap en de aparte contributie voor aanschaf van boeken en archiefstukken is vervallen ten gunste van de pasjesgelden? Deze discussie heeft geleid tot een discussie over de hele organisatorische structuur van het genootschap. De *sectie Dialect* kwam tien maal bij elkaar om te werken aan de lijst van Landgraafse spreekwoorden en gezegden en aan de lijst van mijnwerkerswoorden en uitdrukkingen. Ze verzorgde ook weer de traditionele voordrachtavond in december onder de titel "Mijnen en Mijnwerkers". De *werkgroep Archeologie* richtte drie vitrines in met geologisch materiaal. Verder hield ze een vijftal studiebijeenkomsten over de geologische geschiedenis van de aarde. Vier leden van de *werkgroep Archief* kwam wekelijks een middag bijeen voor het registreren en opslaan van nieuwe aanschaffingen en bruiklenen. 8 leden hadden de zorg voor de openstelling en organisatie van de werkplaats. De hele werkgroep vergaderde twee maal. Het uitleensysteem en de invoering van de pasjes zorgden voor wat extra-problemen die soepel en snel werden opgelost. Voor de coördinatie van het aanschaffingsbeleid werd een commissie ingesteld bestaande uit Stef Moonen (voorzitter), Hub Dortants, Egbert Willemse en Jan Spierts. De *werkgroep Onderhoud en Beheer* verrichtte, naast zijn gewone werk, de volgende werkzaamheden: schilderen van de vergaderruimte, ophangen van de portretten van burgemeesters en notabelen uit de vroegere gemeentes Nieuwenhagen, Schaesberg, opknappen en ophangen van wandplaten, aanbrengen van verlichting in de expositiekasten, opruimen van de omgeving van het verenigingsgebouw. Deze werkgroep kwam minimaal een ochtend in de maand in actie. Naast de coordinator kan de werkgroep rekenen op 12 vaste vrijwilligers.

Activiteiten

1. De werkplaats

De in de ledenvergadering van 1997 goedgekeurde pasjesregeling is ingevoerd. Er werden 60 pasjes a fl. 20,00 verkocht. De gemiddelde bezetting van de werkplaats was 25. Het totale aantal bezoeken was 2150. In 46 weken was ze tweemaal per week van 13.00 – 17.00 uur geopend.

Evenals in 1996 waren de meeste bezoekers bezig met individuele onderzoeken op genealogisch gebied. Er is begonnen met een inventarisatie van studieonderwerpen. In de loop van het jaar werden plannen ontwikkeld om te komen tot projectgroepen waarin gezamenlijk door enkele mensen een taak wordt uitgevoerd (een onderzoek, een inventarisatie, een literatuurverzameling, een publicatie voorbereiden) die bijdraagt aan de verwerkelijking van de brede doelstelling van het genootschap.

2. De lustrumviering

De viering van ons derde lustrum was het hoogtepunt van het verenigingsjaar. Na een periode van intensieve voorbereiding waarbij onder leiding van een kleine werkgroep bestaande uit Harrie Mulders, Hub Dortants, Hans Rietveld en Albert Verreck, alle vrijwilligers zeer actief betrokken waren, was het op 21 november werkelijk feest. Het gemeentebestuur had niet alleen de burgerzaal ter beschikking gesteld, maar nam ook met een delegatie, bestaande uit de burgemeester, wethouder Kölgen en de gemeentesecretaris de heer Schutgens aan de feestelijke zitting deel. Dat we tijdens dit feest het Landgraafs Straatnamenboek konden presenteren aan zijn auteur Hein Rade, de burgemeester en de oud-voorzitters Wiel Beckers en Wiel Ringens, gaf extra luister aan de bijeenkomst. Het drankje dat ons door het gemeentebestuur als afsluiting werd aangeboden, was voor de 75 aanwezigen een extra-uitnodiging om lang en gezellig te blijven napraten.

Tijdens een open middag op 22 november kwamen veel bestuurders van heemkundeverenigingen uit de omgeving en ook heel wat particuliere belangstellende kennismaken met ons genootschap. Er waren demonstraties van stamboomonderzoek, leren lezen van oude handschriften, het vastleggen van onze dialecten. Het archief was opengesteld, er werden videofilms gedraaid en er werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om uitwisselingsafspraken te maken en adressen uit te wisselen. Na afloop was iedereen zeer tevreden.

3. Lezingen en excursies

Het in het jaarplan voorgestelde programma van lezingen en excursies is in zijn geheel uitgevoerd. Er was zeer grote belangstelling (35 personen) voor de diavoorstelling van de heer Dreuw over heden en verleden van de spoorverbindingen in onze regio. De lezing van drs J.Jagt over het Einde van het krijtjidsperk trok 20 belangstellenden. De 32 deelnemers aan de excursie naar Thorn hebben genoten van het stadje en van de schitterende manier

waarop de gidsen erover vertelden. 22 deelnemers verkenden onder leiding van Sjef Spierts historisch Rimburch en genoten na afloop van de barbecue in de tuin van de voorzitter. De monumententocht van 13 september had twee hoogtepunten: de rondleiding door de kerk van de Kakert door pastoor M. Gubbels en de rondleiding door de kerk van Schaesberg door de heer Pijpers. Er waren 17 deelnemers. Met 19 mensen bezochten we op 9 oktober het thermenmuseum in Heerlen waar Sjef Born ons een onvergetelijke avond bezorgde. Regis de la Haye verzorgde een boeiende inleiding op de geschiedenis van de cartografie van Limburg op 6 november. Er waren 20 belangstellenden. 22 mensen namen deel aan de vertellersavond over Mijnen en Mijnwerkers met de heer Jung als gastspreker. Een heerlijke avond waar we nog eens ouderwets gelachen hebben.

Samenvattend

We hebben een druk en goed verenigingsjaar achter de rug. Dankzij de inzet van velen krijgen we heel wat klaar en lukt het ons een vereniging in stand te houden die aantrekkelijk is voor heel wat mensen en waar je veel halen kunt. Jammer is het dat de oplossing van de huisvestingsproblematiek nauwelijks dichterbij is gebracht. Zorgelijk is misschien het opgetreden ledenverlies. In elk geval blijft er ook het komend jaar nog van alles te doen.

Januari 1998 : J.L. Godschalk Secretaris.

**25 APRIL
EXCURSIE MAASTRICHT
VERGEET NIET IN TE SCHRIJVEN**

Financieel overzicht 1997. (vergaderst.3)

Omschrijving	Inkomsten	Begroot	Uitgaven	Begroot
Contributies	6.406,25	6.500,00		
Pasjesgeld	1.229,25	300,00	117,00	120,00
Jaarboeken	1.933,70	1.500,00	945,00	1.500,00
Bulletins	134,00	50,00	1.000,00	1.200,00
Kopieeren	1.035,00	1.000,00		
Koffieverkoop	1.000,00	1.000,00		
Subsidie	10.300,00	10.300,00		
Energiekosten			3.259,37	3000,00
Waterverbruik			47,38	
Waterzuivering			259,20	
Huur			6.165,00	6.165,00
Onroerg.bel.			515,00	900,00
Archiefkosten	6,25			
Porti etc	56,05			
Giften	190,50	100,00		
Excursies	1.550,00	1.100,00	1.496,65	1.500,00
Excursies retour			60,00	
Tel. Verg.	3,25			
Verg. Valkenb.	50,00			
Kruisen & Kap.	15,70			
Straatn.bk.	4.982,50			
Balie Verk.	135,00			
Straatn.borden	480,00			
Contr.	60,00		36,00	
Subsidies secties			600,00	600,00
L.G.O.G.			117,50	
K. v. K			61,00	200,00
Land v Herle			24,00	
Lezingen			527,00	900,00
Computer			100,00	
Inbindmach			367,60	
Boormach			455,90	
Printer			50,00	
Kast			180,00	
TV & Video			800,00	
Opstapje			112,45	
Module Cop. App.			500,00	

(Verko = 41 + 330)

Omschrijving	Inkomsten	Begroot	Uitgaven	Begroot
Toner			257,32	
Archief & Bibl.			2.252,81	1.600,00
Bestuurskosten			2.066,80	700,00
Telefoon			385,07	400,00
Verzekeringen			366,48	450,00
Onderhoud & beh			1.649,71	1.500,00
Rente Rend.Rek	1.418,88	1.650,00		
Rente Rabo	47,38			
Rente Giro	7,00			
TOTAAL	31.040,71		24.774,24	

Biginsaldo giro	841,75		Eindsaldo giro	1.726,61
Rabo	4.543,40		Rabo	15.750,80
Rend.Rek	33.000,00		Rend. Rek	26.800,00
Amro/Abn	620,53		Amro/Abn	620,53
Kas	516,43	Kas	890,64	
Totaal	39.522,11		Totaal	45.788,58
Inkomsten	31.040,71			
Uitgaven	24.774,24			
Eindsaldo	45.788,58			

Balans 31 dec 1997:

	31/12/97	31/12/96
AKTIVA		
Inventaris	3.174,00	3.818,00
Apparatuur	708,00	1.416,00
Totaal	3.882,00	5.234,00
 Vlottende middelen		
Debiteuren	300,00	300,00
Amro/Abn	620,00	620,00
Giro	1.726,00	841,00
Rabo	15.750,00	4.543,00
Red. Rek.	26.800,00	33.000,00
Kas	890,00	516,00
Totaal	46.086,00	39.820,00
 Totaal Activa	49.968,00	45.054,00
 PASSIVA		
Verenigingskapitaal	8.026,00	11.994,00
Museumfonds	3.000,00	3.000,00
Fonds Inr, Gebouwen	22.000,00	22.000,00
Onderhoudfonds gebouw	8.000,00	8.000,00
Schulden:		
Crediteuren (Straatn.boek)	8.880,00	
Contributie	60,00	60,00
Totaal	49.966,00	45.054,00
 Waarde/afschrijvingen:		
Object	31/12/96	Nieuw in 1997 Afschr 31/12/97
Leesapp	455,00	65,00 390,00
Microfiches	1.068,00	534,00 534,00
Serveerwagen	116,67	116,67 ---
Archiefkasten	770,00	180,00 450,00 500,00
Cop. App.	1.409,00	479,00 930,00
TV en Video		800,00 400,00 400,00
Overige		1.085,95 665,95 420,00
Computer	1.416,00	708,00 708,00
TOTAAL	5.234,67	2.065,95 3.418,62 3.882,00

Enige toelichting op het financieel overzicht 1997:

De kosten voor het straatnamenboek dienen nog met de drukker afgerekend te worden en vindt u op de balans onder crediteuren ad Fl. 8.880,00

De opbrengsten voor dit boek bedroegen ultimo 1997 Fl.4.982,50

Om uit de kosten te komen, dienen nog boeken verkocht te worden.

Belangstelling??

Diverse zaken zijn in 1997 aangeschaft zoals TV & Video, boormachine en inbind-machine.

De copieermachine is onderhouden een module is geplaatst en toner is vervangen.

De bestuurskosten zijn hoger uitgevallen als geraamd, dit wordt m.n. veroorzaakt door de lustrumviering in november '97. Portokosten etc. Deze bestuurskosten bedroegen in het 4e kwartal Fl.964,45. Kosten voorbereiding feestavond Fl. 420,68.

De uitgave ad Fl. 2.252,81 tbv archief & bibliotheek zijn zo hoog omdat er een aantal boeken meer zijn aangekocht.

Onderhoud & Beheer ad Fl.1.649,71 i.v.m. noodzakelijk onderhoud/reparaties.

Het eindsaldo Rabo is zo hoog omdat de drukkosten van het straatnamenboek nog betaald diende te worden. Hiertoe is geld van de rendementsrekening onttrokken

De P.M. Jan Beckers

In dit bulletin vindt u een acceptgiro voor de contributie 1998.

Indien u nog niet betaald heeft verzoeke wij deze acceptgiro te gebruiken.

SVP voor 1 april!

BELEIDSPLAN

vergaderstuk 4

1998

concept voor de AB-vergadering

Kernpunten van het beleid

Aanpassing van de organisatie aan de ontwikkelingen die zijn opgetreden of zichtbaar geworden tengevolge van de groei van de werkplaats en de invoering van de pasjes, is het belangrijkste beleidspunt voor het komende jaar. De zorg voor de huisvesting en goede materiele voorzieningen zal het hele jaar hoog op de agenda staan. Tenslotte blijven de betrekkingen met andere heemkundeverenigingen veel aandacht vragen.

1. Aanpassing van de organisatie

1.1. *De sectiestructuur*

1.1.1. *Probleemstelling*

Binnen het genootschap is de sectie Genealogie niet alleen de grootste; ze was ook het sterkst georganiseerd en gestructureerd. Men had een volledig bestuur, hief extra-contributie met het oog op aanschaf van studie- en archiefmaterialen, had een werkgroep die archief en studiezaal beheert en vaste ledenvergaderingen. Door de ontwikkelingen in de laatste jaren is hierin veel veranderd: de studiezaal is uitgegroeid tot ~~is een werkgroep die~~ rechtstreeks valt onder heemkundige werkplaats van heel het genootschap; de werkgroep archief het hoofdbestuur; de contributie is vervangen door de pasjesregeling en de gelden van de pasjesregeling worden beheerd door de penningmeester van het OCG. Vraag is nu: wat blijft er nog over voor de sectie? Heeft de sectie nog wel een taak? Door de sectievoorzitter is deze vraag voorgelegd aan het algemeen bestuur. Dit heeft herhaaldelijk over deze vraag gediscussieerd.

1.1.2. *De verantwoordelijkheid voor werkplaats en archief*

Niemand wil de klok terugdraaien. Wel moet het hoofdbestuur zijn zorg voor archief en werkplaats duidelijk structuur geven. Met betrekking tot het archief is hiermee een begin gemaakt: de voorzitter van de werkgroep is lid van het hoofdbestuur, er is een commissie ingesteld (bestaande uit de voorzitter van de werkgroep en drie leden uit respectievelijk de wg Waubach, de sectie Genealogie en de G.Frehenstichting) die het

aanschaffingsbeleid coördineert, er zijn besluiten genomen met betrekking tot het beheer en de besteding van de pasjesgelden en er is een budget vastgesteld voor nieuwe aanschaffingen en het onderhoud van het archief.

De wg Archief draagt ook de verantwoordelijkheid voor de werkplaats: ze zorgt voor het reglement, regelt het werkrooster van de vrijwilligers, overlegt met de vrijwilligers en lost problemen op. Het bestuur overlegt met de direct betrokkenen over de vraag of dit zo kan blijven. Met name speelt de vraag of er een aparte figuur moet komen die namens het bestuur tijdens de openingstijden optreedt als contactpersoon en aanspreekpunt.

1.1.3. *De toekomst van de sectie*

Wat blijft er over voor de sectie? De sectie vormde door zijn opzet en organisatie voor een grote groep leden een band van saamhorigheid en verantwoordelijkheid. Men stond voor een zaak, had er veel voor over, voelde zich aanspreekbaar voor elkaars belangen. Ook nam men samen projecten op zich zoals de alfabetisering van de burgerlijke stand of het onderzoek naar de volkstelling in de franse tijd. Door de ontwikkelingen is hier veel verloren gegaan. Veel mensen komen naar de werkplaats louter en alleen voor de eigen studie. Ze komen niet naar vergaderingen voelen zich niet verantwoordelijk voor de werkplaats zelf of voor een gemeenschappelijk resultaat. Het gevaar bestaat dat de vrijwilligers gezien worden als mensen die een dienstverlening in stand houden voor toevallige bezoekers. Dit zou een ongewenste vergroeiing zijn. Het bestuur van het genootschap en de sectie zijn van mening dat de werkplaats een zekere individualisering met zich meebrengt. Ze denken zelfs dat dit goed is. Tegelijkertijd zoeken ze naar wegen om de onderlinge banden te versterken.

Een belangrijke mogelijkheid om dit te bewerken is het vormen van projectgroepen, die in samenwerking bepaalde zaken ter hand nemen: een studie bijvoorbeeld, of de voorbereiding van een heemkundige publicatie, of het aanleggen van een literatuurverzameling. Ze zouden moeten bestaan uit mensen die nu bij ons komen werken, aansluiten bij hun persoonlijk onderzoeksthema, en binnen een bepaalde tijd hun werk af moeten hebben. Om goed te kunnen starten hebben we in elk geval een inventarisatie nodig van de thema's en taken waarmee ieder nu bezig is. Ook zal er een stimulerende organisatie moeten komen

die zorgt voor coördinatie, middelen en ondersteuning. Bovendien moet hierbij het hele genootschap betrokken worden. .

Als dit idee goed is zal dit betekenen dat de hele organisatiestructuur van het OCGL veranderen gaat. Er ontstaan meer korte verbanden op basis van belangstelling of werkopdracht. Het hoofdbestuur moet zorgen voor een coördinerend beleid dat ook gericht is op zorg voor het realiseren van de doelen die nu door de secties worden gediend. Het kan zijn dat de secties in de huidige vorm hiermee overbodig worden. Het bestuur wil in het komende jaar deze mogelijkheid onderzoeken en op zijn realiteitswaarde toetsen,

2. Huisvesting en materiaalbeheer

2.1. *Zorg voor een betere en ruimere huisvesting*

We zijn hierbij afhankelijk van BenW. In 1997 hebben we het probleem officieel aan de orde gesteld en herhaaldelijk aangedrongen op behandeling. We zullen dit in het lopende jaar blijven doen. In de begroting worden gelden gereserveerd voor verhuizing en inrichting.

2.2. *Zorg voor de huidige huisvesting*

Totdat er een nieuwe huisvesting is zullen we zo goed als mogelijk de huidige moeten benutten. Het bestuur zal dit doen in overleg met de werkgroepen Archief en Onderhoud en Beheer.

2.3. *Reservering voor vervanging en vernieuwing van de apparatuur*

De behoefte aan goede apparatuur (leesapparaten, computers, inbindtoestellen, kopieerapparatuur) neemt toe. Met het oog hierop zal vanaf dit jaar een actief reserveringsbeleid worden gevoerd.

3. Relaties met andere heemkundeverenigingen in de omgeving

Het in 1997 begonnen beleid wordt voortgezet. Met name zullen we contacten zoeken met de heemkundeverenigingen in het Kerkraadse.

Afsluiting

Beleidsontwikkeling is alleen zinvol als het uitgangspunt goed en betrouwbaar is. Hierom zal het bestuur voor alles grote zorgvuldigheid in acht nemen bij de omgang met wat er nu al is, zoals de werkplaats, het archief en het documentatiecentrum, de werkgroepen en de secties

Begroting 1998 (agendapunt 5)

NR	OMSCHRIJVING	INKOMSTEN	UITGAVEN
800	Contributies	6.200,00	
801	Excursies	1.550,00	
	Copiëren e.d.	1.000,00	
802	Pasjesgeld	1.000,00	
810	Jaarboeken	1.300,00	
811	Bulletins	150,00	
812	Verkoop koffie etc	1.000,00	
820	Subsidie	10.300,00	
821	Giften	100,00	
830	Renteopbrengsten	1.200,00	
400	Bestuurskosten		700,00
401	Contributies		230,00
402	Reserveringen		2.620,00
403	Verzekeringen		600,00
404	Telefoon		400,00
405	Reserve Glasschade		100,00
410	Kosten Jaarboek		1.000,00
411	Kosten Bulletin		1.000,00
412	Onkosten Pasjes		50,00
413	Reservering Projecten		150,00
420	Subsidie Secties		600,00
421	Kosten Lezingen		400,00

<i>NR</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>	<i>INKOMSTEN</i>	<i>UITGAVEN</i>
422	Excursies		1.300,00
423	Bibliotheek		2.000,00
424	Archief/werkplaats/app		1.000,00
425	Museale functie		150,00
430	Huur		6.150,00
431	Onderhoud gebouw		1.500,00
432	Energiekosten		3.000,00
433	Belastingen		600,00
440	Onvoorzien		250,00
	TOTALEN	23.800,00	23.800,00

De P.M. Jan Beckers

INVENTARIS ARCHIEF OCGL

Eigen- dom	31-12 1992	31-12 1993	31-12 1994	31-12 1995	31-12 1996	31-12 1997
OCGL	-	-	374	452	655	1652
GFS	483	635	930	1346	1706	2112
WGW	-	-	594	660	760	813
Derden	48	93	148	448	757	1275
TOT	531	728	2046	2906	3878	5852
Toen.		197	1318	860	972	1974

Begroting 1998 (agendapunt 5)

NR	OMSCHRIJVING	INKOMSTEN	UITGAVEN
800	Contributies	6.200,00	
801	Excursies	1.550,00	
	Copiëren e.d.	1.000,00	
802	Pasjesgeld	1.000,00	
810	Jaarboeken	1.300,00	
811	Bulletins	150,00	
812	Verkoop koffie etc	1.000,00	
820	Subsidie	10.300,00	
821	Giften	100,00	
830	Renteopbrengsten	1.200,00	
400	Bestuurskosten		700,00
401	Contributies		230,00
402	Reserveringen		2.620,00
403	Verzekeringen		600,00
404	Telefoon		400,00
405	Reserve Glasschade		100,00
410	Kosten Jaarboek		1.000,00
411	Kosten Bulletin		1.000,00
412	Onkosten Pasjes		50,00
413	Reservering Projecten		150,00
420	Subsidie Secties		600,00
421	Kosten Lezingen		400,00

NR	OMSCHRIJVING	INKOMSTEN	UITGAVEN
422	Excursies		1.300,00
423	Bibliotheek		2.000,00
424	Archief/werkplaats/app		1.000,00
425	Museale functie		150,00
430	Huur		6.150,00
431	Onderhoud gebouw		1.500,00
432	Energiekosten		3.000,00
433	Belastingen		600,00
440	Onvoorzien		250,00
	TOTALEN	23.800,00	23.800,00

De P.M. Jan Beckers

INVENTARIS ARCHIEF OCGL

Eigen- dom	31-12 1992	31-12 1993	31-12 1994	31-12 1995	31-12 1996	31-12 1997
OCGL	-	-	374	452	655	1652
GFS	483	635	930	1346	1706	2112
WGW	-	-	594	660	760	813
Derden	48	93	148	448	757	1275
TOT	531	728	2046	2906	3878	5852
Toen.		197	1318	860	972	1974

LEZINGEN EN EXCURSIES IN 1998

toelichting

vergaderstuk 6

NB Bij excursies en buitenactiviteiten vragen wij om inschrijving vooraf. Dit doen we omdat we in elk geval moeten weten of er voldoende belangstelling is. Bovendien weten we dan wie we de nadere informatie moeten sturen. Het is namelijk ondoenlijk en vreselijk kostbaar om telkens aan alle leden van het OCGL aanvullende informatie te sturen terwijl deze maar een beperkte groep interesseert. We beschouwen een inschrijving pas als definitief als de kosten voldaan zijn.

10 februari

Lezing door Albert Verreck over

Hoe werd Europa Christelijk ?

Er wordt verteld over de eerste duizend jaar christendom. Wat was er eigenlijk voordat het christendom kwam ? Welke middelen had het christendom om dit te veranderen ? Waar bracht het vernieuwing, waar paste het zich aan ? Wat is er gebeurd met wat er al was ? Waar mogelijk wordt het verhaal toegelicht met kaarten en dia's.

23 april

Lezing door Drs T. Panhuysen archeoloog te Maastricht over:

Hoe kon een Romeins dorp uitgroeien tot het belangrijkste christelijk centrum van de civitas Tungrorum

Wat vertelt de archeologie ons over de geschiedenis van Maastricht vanaf vestiging van de Romeinen ? Is er iets bekend over de opkomst van het christendom en de eerste bisschoppen ? Wat is de samenhang tussen Maastricht en Tongeren ? Deze lezing is een goede inleiding op de excursie naar Maastricht.

25 april

Excursie naar Maastricht

Onder leiding van een goede gids bezoeken we in elk geval de St Servaes en zijn schatkamer, de plaats waar de eigen geschiedenis van ons gewest begon.

Inschrijving vooraf is noodzakelijk vanwege organisatie en te maken afspraken. Wie ingeschreven heeft ontvangt tijdig vooraf nadere informatie en een acceptgiro. Uiteraard is pas na betaling de inschrijving definitief.

02 juni

Excursie naar het Aardewerkmuseum in Brunssum

Brunssum is in de Middeleeuwen een belangrijk centrum van aardewerkproductie geweest. In het museum zijn hiervan heel wat overblijfselen te zien. Er is een kundige gids
Graag vooraf inschrijven met het oog op nadere berichtgeving.

12 september Monumentendag

We maken een wandeling door het oude dorpscentrum van Waubach

Niet voor niets wordt de dorpskern van Waubach door ons gemeentebestuur als een monument beschouwd waarop we trots kunnen zijn. Tijdens de wandeling zal wel duidelijk zijn waarom. Informatie over organisatie, aanvangstijdstip etc. volgen te zijner tijd.

Vooraf inschrijven vanwege de berichtgeving.

27 september *Open genealogische dag*

Mensen die zelf genealogisch onderzoek doen, kunnen resultaten boeken door zelf met leden van de sectie in onze registers bezig te zijn.

06 oktober Lezing door H. Goossens over

Genealogisch onderzoek als bron van streekgeschiedenis,
Op basis van eigen jarenlange ervaring vertelt Hein Goossens de schat aan gegevens die bij genealogisch onderzoek gevonden worden (over woningen, straatbeelden maatschappelijke opvattingen, mobiliteit) kunt gebruiken of laten gebruiken voor het schrijven van streekgeschiedenis.

05 november *Contactavond met video en koud buffet*

Door de wereldkampioenschappen voetbal in juni en juli is het praktisch onmogelijk een avond te vinden voor onze barbecue. Hierom is gekozen voor een andere vorm in ons verenigingsgebouw. We tonen video's over de activiteiten van het OCGL in de afgelopen tijd en over de ontstaansperiode van Landgraaf.

Vooraf inschrijven is nodig. Alleen de inschrijvers ontvangen tijdig een programma en een acceptgirokaart. Pas na betaling is de inschrijving definitief.

10 december

Avond van "D'r geboare verteller" door d'r Platkloep
Vertellen over Wiel Das en voorlezen uit zijn werk.
Wiel Das heeft een dik boek nagelaten met een groot aantal
zelfgeschreven teksten en verslagen over de activiteiten
waaraan hij heeft meegedaan. Zijn vrouw en kinderen hebben
erin toegestemd dat D'r Platkloep dit jaar deze nalatenschap
bestudeert. Op deze avond dragen we voor uit het werk van
Wiel en vertellen we over 30 jaar cabaret en ontspanning in
Nieuwenhagerheide en Lauradorp. Het belooft een prachtige
avond te worden.

LUUJ VAN HUUJ

De juffrouw van 't Henske Hangoer van de veerde klas
Die how de letste monde met deje kruppel groeëte las

Heje lieëret gans geluifig, gedrag en vlijt wor good
Mar achter meeëdjjes schtreupe, dat zoot um in 't blood

De juffrouw, roaezemiltzig, die dach: noen is 't schloes
en schreef zieng mam ee brikke, dat wor nit vur de poes

De mam klom in der potloeëd en schreef de juf retoer;
Die leeëzet in de tekenles, zich dat epistel doer.

Mieng leefste juffrouw, schreef ze, punt komma doebel punt,
't is jommer dat de kinger zoë vrug verdorve zunt

Fleisch wilt ier 't ins probere en bringt um doae vanaaf
den sonst is heje vernunftig, gedret zich flink mar braaf

En went 't uuch zow lukke, dat dooch mich ee plezeer
schrief mich wat ier gedoae hat, dat weus ich nemlich geer

Der Vadder van 't Henske, ich geleuf ier kent um waal
deje hat, mar zat 't ginnen, genouw dezelfde kwaal

Karl Specker

In 1997 zijn 1974 stukken bij de inventaris bijgeschreven. Deze zijn als volgt onderverdeeld.

CODE	ONDERWERP	AANTAL
ARC	ARCHEOLOGIE	10
BID	BIDPRENTJES	25
BST	BURGERLIJKE STAND	19
DIA	DIALECT	12
DOC	DOCUMENTATIE	160
FOT	FOTO'S	10
GEN	GENEALOGIE & HERALDIEK	78
GEO	GEOLOGIE & MIJNBOUW	3
GSG	GESCHIEDENIS & STREEKGESCHIEDENIS	265
HAN	HANDSCHRIFTEN EN WERKSTUKKEN	61
INV	INVENTARISSEN, ARCHIEVEN E.D.	14
KAA	KAARTEN, ATLASSEN & PRENTEN	5
KAD	KADASTER	6
KRA	KERKELIJKE ARCHIEVEN	38
MFC	MICROFICHES	19
NOT	NOTARIEELE ARCHIEVEN	2
PER	PERIODIEKE WERKEN	14
REL	RELIGIE, KERK, GELOOF E.D.	10
SCH	SCHEPENBAMKARCHIEVEN	2
STA	STANDAARDWERKEN	397
STU	STUDIE-, SCHOOL- EN LEERBOEKEN	33
TU	TUDSCHRIFTEN	772
VOL	VOLKSTELLING, INWONERSLIJSTEN E.D.	16
WCS	WERKSTUKKEN COLLECTIE SPECKER	3

Niet moeilijk, maar je moet het wel weten.

Enige tijd geleden wees een bezoeker in het Rijksarchief mij erop dat er iets niet klopte aan de datering die de pastoors hanteerden. Hij toonde mij een kerkregister en merkte op dat de betreffende pastoor de dopen, huwelijken en begrafenissen van de laatste twee maanden van het jaar niet vermeldde (*en kijk maar, dat doet hij elk jaar*). En inderdaad, de pastoor ging nooit verder dan de maand Xbris, de tiende maand, oktober dus... Dit behoefde natuurlijk uitleg. In de vanaf de 8e eeuw v Chr. door de Romeinen gebruikte kalender werd het jaar verdeeld in tien maanden:

Martius

Aprilis

Maius

Iunius

Quintilis (de vijfde) Later Iulii genoemd, naar keizer Julius Caesar

Sextilis (de zesde) Later Augusti genoemd, naar keizer Augustus

Septembris (de zevende)

Octobris (de achtste)

Novembris (de negende)

Decembris (de tiende)

Omstreeks 200 v. Chr. plaatsten de Romeinen twee maanden voor Martius: januarii en februarii. De kalender bestond toen dus niet meer uit tien, maar uit twaalf maanden en septembris stond dus niet meer voort de zevende, maar voor de negende maand, en decembris niet meer voor de tiende, maar voor de twaalfde maand.

In het jaar 46 v Chr. hervormde Julius Caesar de Romeinse kalender, waardoor men nu spreekt van de *Juliaanse kalender*. Deze kalender was in gebruik tot in de 16e eeuw toen Paus Gregorius XIII een kalenderhervorming doorvoerde. Deze *Gregoriaanse kalender* werd omstreeks 1583 in de rooms-katholieke landen ingevoerd en later ook elders overgenomen. Doordat de meeste pastoors zich bij de inschrijvingen in de kerkregisters aan de Latijnse vertaling van de maandnamen hielden, bleven de vermeldingen van de maanden september, oktober, november en december gehandhaafd: 7bris, 8bris, 9bris en 10bris, ook al namen die maanden niet meer die plaatsen op de kalender in.

De Franse revolutionairen hadden weinig op met haast alles dat voor de Franse Republiek had gegolden. Met name voor de Kerk en adel had dit vergaande gevolgen. Maar de Franse revolutionairen hadden meer in petto. Zo schiepen zij orde in de bestuurlijke chaos in onze streek en voerden zij onder meer dienstplicht en nieuwe belastingen (en de daarvoor benodigde persoonsregistratie; de *Burgerlijke Stand*) in. En ook de Gregoriaanse kalender was niet meer goed. Daarvoor in de plaats moest de Republikeinse kalender gebruikt worden. Die kalender begon te tellen op 22 september 1792, de dag waarop de Franse Republiek was uitgeroepen. De Republikeinse kalender was verdeeld in twaalf maanden, elke maand had drie weken, een week duurde 10 dagen, een dag had 10 uren , een uur was verdeeld in 100 minuten en een minuut was 100 seconden. De franse acteur Fabre d'Eglantine bedacht de namen voor de twaalf "Franse" maanden: Vendémiaire (de wijnoogstmaand), Brumaire (de mistmaand), Frimaire (de ijzelmaand), Nivôse (de sneeuwmaand), Pluviôse (de regenmaand), Ventôse (de windmaand), Germinal (de kiemmaand), Floréai (de bloeiimaand), Prairial (de weidemaand), Messidor (de oogstmaand), Thermidor (de warmtemaand) en Fructidor (de vruchtenmaand). Het viel de revolutionairen niet mee het gebruik van hun kalender in te voeren. Dit bleef dan ook beperkt tot degenen die daartoe door de Franse autoriteiten gedwongen konden worden. Na 1801 begon het gebruik van de Republikeinse kalender af te nemen. Op 1 januari 1806 werd de *Franse* tijdrekening definitief afgeschaft en gebruikte men overal weer de Gregoriaanse kalender. De ambtenaren van de Burgerlijke Stand waren tot 1806 verplicht de Republikeinse kalender te hanteren. Daardoor zullen wij met de vanaf het einde van de 18e eeuw tot 1806 gebruikte dateringen moeten worstelen. Maar laten we dat de revolutionairen vergeven. Hun persoonsregistratiesysteem biedt ons tot in lengte van dagen de mogelijkheden om vanaf het einde van de 18e eeuw vast te stellen wie de vader en moeder van een boreling waren, wie de ouders van de bruid en de bruidegom waren, en van wie een overledene een kind, de echtgenoot/ote of de weduwnaar/weduwe was. In dat opzicht verschaffen ons de kerkregisters aanzienlijk minder inzicht. Niet moeilijk, maar je moet het wel weten.

Hein. H. Steinen

In het archief heb ik de volgende brief gevonden. Hij is verzonden door de waarnemend burgemeester van Ubach over Worms. Ik zoek naar mensen die meer weten over de gebeurtenis die de brief bespreekt of over de mensen die erin ter sprake komen. Mijn telefoonnummer en adres staan voorin het Bulletin.
Albert Verreck

14 december 1943

Inhechtenisneming door of op last van de Duitse Politie

**Aan de Commissaris der provincie Limburg
te
MAASTRICHT**

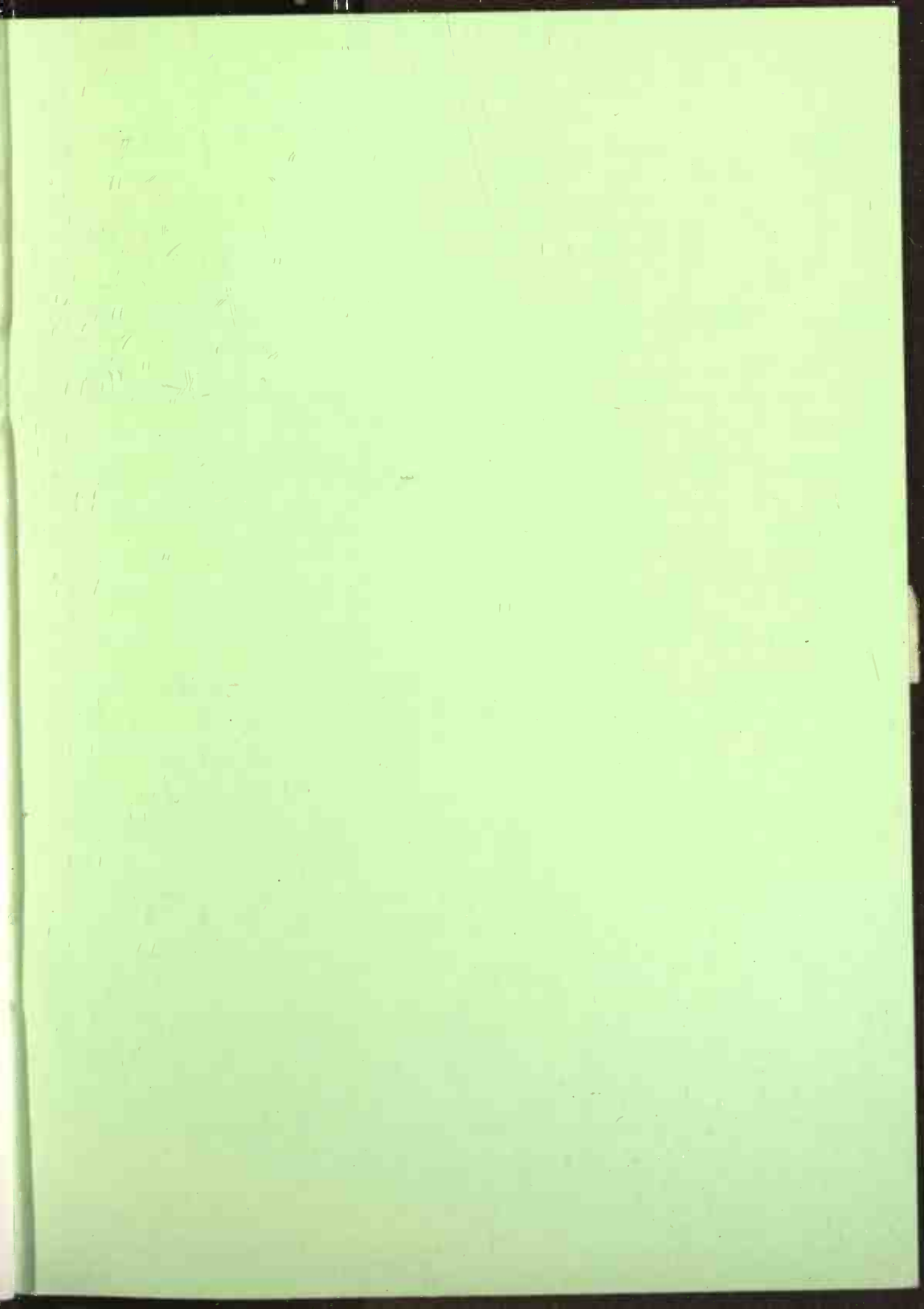
Ter voldoening aan het schrijven van den Commissaris der Koningin in de provincie Limburg van 29 mei 1940, Kabinet no. 723, doe ik U hieronder opgave toekomen van een 8-tal personen, in hechtenis genomen door of op last van de Duitse Politie:

1. Broek, Maartje, geboren 29.11.1906 te Vlaardingen, Nederlandsche, verpleegster, wonende alhier Veeweg 52, gearresteerd wegens vermoedelijke medeplichtigheid bij het verbergen van Joden,
2. Hofman, Sieger, geboren 27.5.1895 te Opsterland, weduwnaar, Nederlander, mijnwerker, wonende te Nieuwenhagen, Emmastraat 12, gearresteerd wegens vermoedelijke verbergings van een Joods kind,
3. Metz geboren Witjas, Elisabeth, geboren 14.5.1906 te Antwerpen, Nederlandsche,
4. Engelanders Betty, geboren 4.9.1940,
5. Kloot, Jopie, oud ongeveer 3 jaren,
6. Brandt, Victoria, geboren 6.5.1935, wonende te Amsterdam, Andreas-Bonstraat 26/2
7. Een onbekend jongetje, genaamd Gerrit, oud ongeveer 11/2 jaar,
8. Een onbekend jongetje, eveneens oud ongeveer 11/2 jaar.

De personen onder 3 tot en met 8 behooren tot het Joodsche ras en verbleven in deze gemeente. Zij werden, tezamen met nos 1 en 2 op 13 December jl. en heden door den S.D. te Amsterdam gearresteerd en alhier in voorloopige bewaring gesteld. Morgen 15 december a.s. zullen alle genoemde personen naar de S.D. te Amsterdam worden overgebracht.

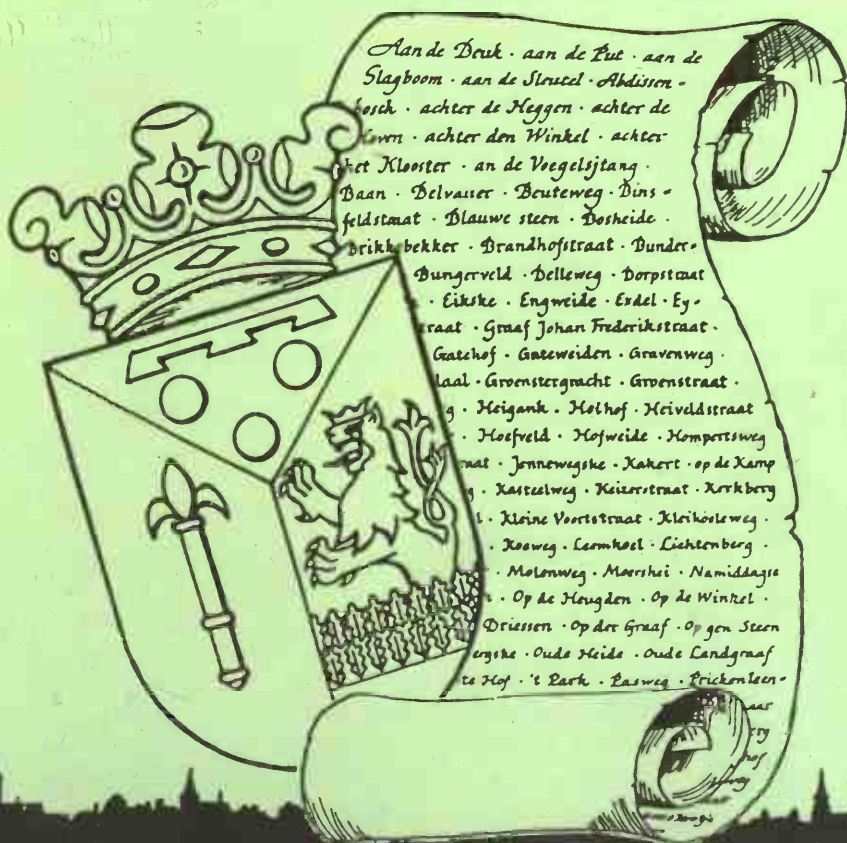
Verder gegevens als boven gemeld zijn hier onbekend,

De Burgemeester, etc.

O C G L

Bulletin

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
 Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

HOOFDBESTUUR

Voorz.	A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
1e secret.	J.L.Godschalk, Stegelenstr.12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
2e secret.	H.W.M.Robroek, Insula 80, 6416 BZ Heerlen, 045-5740679
Penningm.	J.J.Beckers, Groenstr.West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803
Contact Redact.	H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archivaris	S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr, 045-5319114
Ontw.projecten	J. Schifffellers, Lokert 9, 5591 NB Heeze, 040-2262936

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Vz Sect.Dialect	A.J.H.Heinen, Schoolstr. 86, 6374 GZ Landgraaf, 045-5321223
Vz.Sect.Monum.	M.Nederpel, Achter de Winkel 60, 6372 SN Landgr, 045-5313967
Vz.Sect.Geneal.	W.Ploemen, Broekhuizenstr.55, 6374 LJ Landgr, 045-5320255
Vz.Wg. Waub.	H.Dortants, Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Vert.Cult.Raad	J.J.H.Rietveld, Clausstr.22, 6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURS- EN REDACTIEADRES

Groenstraat West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden	fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap	fl. 36,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf, Rek.nr 136314937 t.n.v. OCGL Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Curacaostr.1, Landgraaf (Achter De Ark, Op de Heugden, Schaesberg) 5322820

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur

Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Dit Bulletin verschijnt 4x per jaar

Losse nummers fl. 2.50 excl. portokosten

Bulletin

14^e jaargang no 2
tweede kwart. 1998

Van de voorzitter

De eerste helft van het verenigingsjaar is bijna voorbij. We zijn goed bezig met het realiseren van de afspraken van de jaarvergadering. J. Schiffelers inventariseert ieders activiteiten en probeert zo een basis te vinden voor het opzetten van projecten. Er is overleg met andere verenigingen over samenwerking. De werkgroep archief onderzoekt of er bepaalde inventarisatieprojecten kunnen worden aangepakt. Bij dit alles kunnen we best nog wat actieve leden gebruiken die hun schouders onder nieuwe initiatieven willen zetten. Direct na de zomervacantie zullen we hierop terugkomen en gaan we gericht werven. Wees dus voorbereid.

Maar eerst werken we de zomervakantie af.

Ik wens ieder een paar prachtige maanden toe en hoop dat we in de tweede helft van augustus weer met frisse moed van start kunnen gaan.

Albert Verreck

.....

Terugblik op de lezingen en excursies van het eerste half jaar

Twintig mensen waren aanwezig bij de lezing van Albert Verreck op 10 februari. Hij vertelde nog eens het verhaal van de opkomst en de vestiging van het christendom in de Europese samenleving. Ofschoon hij zich beperkte tot de eerste 1000 jaar, had hij de handen vol om binnen de afgesproken tijd zijn verhaal rond te krijgen. Zijn verhaal werd vooral boeiend door de vele nieuwe gegevens uit onderzoek van de laatste 15 jaar. De aanwezigen waren erg enthousiast en drongen aan op een vervolgvond over de middeleeuwen. Deze gaat er komen in het begin van 1999.

Drs Panhuysen bracht zeer enthousiaste de oudste geschiedenis van Maastricht tot leven op 23 april. In het eerste deel van zijn met veel dia's ondersteunde lezing vertelde hij over de opkomst van de stad. Hoe Maastricht tussen de eerste en de vierde eeuw de hoofdstad Tongeren overvleugelt en uitgroeit tot de belangrijkste stad van dit gebied. In het tweede gedeelte vertelde hij over de opkomst van het christendom en de oudste christelijke heilighdommen van de stad. Uiteraard werd hierbij uitgebreid aandacht besteed aan St. Servaes. Boeiend was met name de manier waarop drs Panhuijsen de archeologische vondsten in de stad liet spreken. Er waren 15 belangstellenden aanwezig.

De excursie naar Maastricht viel samen met de Amstel Gold race. Het leek er even op dat het zeer moeilijk zou zijn om in en uit de stad te komen op de tijd die wij voor de excursie hadden gekozen. Na heel wat heen en weer telefoneren met de VVV, de politie en de busonderneming besloten we toch alles te laten doorgaan. En terecht. Want we kwamen zonder problemen waar we zijn moesten. Een handicap was wel dat net tijdens onze excursie een huwelijksmis aan de gang was in de Servaes. Prachtige muziek, een mooie bruid, dat wel. Maar we mochten tijdens de plechtigheid niet in de kerk. Via wat aanpassingen kregen we uiteindelijk toch alles te zien. Wel was de presentatie van de gidsen niet van hetzelfde niveau, zodat een groep wat minder geboden kreeg dan de andere. Na afloop van het bezoek aan de Servaes (buitenkant, binnenkant, de keizerzaal) en de schatkamer was er nog ruimte voor ieder om even in de stad rond te lopen. Er namen 18 mensen aan de excursie deel. Aangemeld waren er 25, maar door ziekte en overmacht moesten verschillende mensen zich afmelden.

Voor de excursie naar het aardewerkmuseum in Brunssum op 2 juni hadden zich 14 mensen aangemeld. Uiteindelijk verschenen er 5 mensen op het appel. Ook hier waren ten dele ziekte en overmacht oorzaak van de uitval. Drs Servie Broers die ons uitleg gaf en rondleidde deed dit zeer deskundig en boeiend. Het is verbazingwekkend hoe enkel aan de hand van archeologische vondsten een hele periode tot leven kan komen, waarover we in de geschreven bronnen helemaal niets terugvinden. De avond was zeer de moeite waard.

.....

WAT STAAT ER OP HET PROGRAMMA VOOR SEPTEMBER EN OKTOBER ?

Op 12 september, monumentendag, bezoeken we onder leiding van Hein Goossens de oude dorpskern van Waubach. Het bezoek begint om 13.30 en duurt tot ongeveer 17.00 uur. Degenen die hebben ingeschreven ontvangen te zijner tijd nog nadere informatie.

27 september houden we een open genealogische dag. Er wordt nog druk overlegd over de preciese opzet. Er zal zeker en beroep gedaan worden op leden van de verschillende werkgroepen en secties, om mee te werken. Wie niet in een werkgroep zit en toch wil meedoen kan zich opgeven via het secretariaat of aan de balie op woensdag- of zaterdagmiddag.

Hein Goossens houdt op 6 oktober zijn lezing over genealogisch onderzoek als bron van streekgeschiedenis. Het wordt een heel praktische avond waarop Hein Goossens vertelt vanuit zijn eigen ervaringen. Nadere informatie over deze avond verschijnt in het volgende Bulletin en in de streekbladen.

Uiteraard kunnen voor alle activiteiten nog mensen inschrijven. Je moet dit zeker doen als je prijs stelt op nadere berichten over de activiteit waaraan je wil deelnemen.

De contactavond van 5 november belooft overigens heel goed te worden. En de sectie dialect is druk doende met haar avond over Wiel Das.

AV

.....

JAARBOEK 1997-1998

Begin oktober komt het nieuwe jaarboek gereed. Zoals aangekondigd zal het helemaal gewijd zijn aan de mijn en de mijngeschiedenis. Er staan o.a. artikelen in over de mijnconcessies, over feiten en gegevens van de verschillende mijnzetels in het Landgraafse en over Sint Berb. Uiteraard heeft de redactie ook gezorgd voor een flinke verzameling boeiende anecdotes.

Huis Schuppen Rinckberg 39 Rimborg

Uit de geschiedenis van Rimbürg.

Op het R.A.M. vond ik in de landmeter archieven uit Rimbürg van Peter Jos. Vaessen, onder toegangsnummer 09.001, No. 4743 het volgende interessant artikel, dat ik u niet wil onthouden.

Het handelde over de weeskinderen: Henry Schuppen gehuwd met Catharina Elisabeth Vaessen. Dat al deze gegevens zijn opgeschreven is waarschijnlijk te danken aan het feit dat de Vaessens, een landmeter familie, lezen en schrijven konden. Zij deden dat zeer nauwkeurig.

Het huis van de familie Schuppen is een van de oudste huizen van de oude "HEERLIJKHEID RIMBURG" gelegen aan de oude Heerenweg, later Dorpstraat en sinds de herindeling in 1982 Rinckberg no 39 onder Landgraaf.

Nu bewoond door beeldhouwer Driessen.

Wat de omvang van het gebouw betreft, moet het voor de Franse tijd, een van de belangrijkste boerderijen van Rimbürg zijn geweest.

Nadat de familie Schuppen in de mannelijke lijn was uitgestorven kwam het, via vrouwelijke erfgenamen, in handen van de familie **Douven**. Van die stam zijn er nog velen, in en buiten Rimbürg in leven.

De familie Douven, afkomstig uit Merksteijn (nu Duits gebied) vestigden er omstreeks 1880 gedeeltelijk een timmerwerkplaats daarbij deed, de nu als woning gebruikte Rinckberg 43, ook als timmerwerkplaats dienst.

De akten van 1812 laten zien welk geld er onder de **heerschappij van Napoleon** hier gebruikelijk was.

Voor de liefhebbers volgt hier een korte genealogie **Schuppen**

Landgraaf 20 juli 1997

Inventaris der Documenten, acten und ubrigen ~~papiere~~ ^{verders}
 der kinderen van Henr. Schuppen und Catharina Elisabeth Vriesen, zugehört
 und welche die willk. von Pet. Jos. Vriesen, als gewesener Vormunder derer
 besagten kinderen an den neuangestellten Vormunder übergeben hat, und der
 dieselbige übernommen zu haben bekennt, heut dato den 1812.

N° 1. Loth cedulle van Catharina Elisabeth Vriesen, de dato 10. Meert 1781.

N° 2 & 3. Erfmangelinge tuschen Henr. Schuppen en Nicolaes Borghans, met daerop volgende
 Effelyke Cessie van Nicolaes Borghans gedaen aen Henr. Schuppen, beyde in
 Augusti 1787.

N° 4. Coop-acte van de Erfg. Theodor Neypen aen Henr. Schuppen, dato 19. 8^{bris} 1789.

N° 5. Permutatie tuschen Pet. Jos. Vriesen en Henr. Schuppen, dato 22. Februarij 1796.

N° 6. Koop-acte, van Clemens Eydens aen Henr. Schuppen, dato 25. germinal jaer 7. der Rep.

N° 7. Eene j^o van Math. Jos. Vinken aen Henr. Schuppen, dato 9. Mesidor jaer 7. der R.

N° 8. Eene j^o van Laurens Jos. Eydens aen Henr. Schuppen, dato 7. germinal jaer 7. der R.

N° 9. Eene copie van den Mobilien-verkoop, gehouden door Notaris Corneli 1805.

N° 10. T^l Procès-verbal over de aersstellinge van Mombours.

N° 11. Eene Pacht-cedulle voor Joen Peter Schuppen, aenpachter, dato 29. Januari 1805.

N° 12. Eene Reekeninge van den jode Isaac-Benedic.

N° 13. & 14. Twee Wissel-brieven, Den 1ten van 80. Ryxdt^{ts}, Den 2. van 40. Rdt^{ts},
 Den eersten tot laste van Sieut. Corneli; Den 2^{den} tot laste van J. Jos. Schuppen

Mede de Quittancien by de Reekeninge gehoorende, t'saemen gehecht en
 getekent met de N°s 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & 11.

Nog 2. oude Quittingen tot ontlastinge van Henr. Schuppen, de eerste van
 Nacker de dato 27. Aug. 1800; De 2. van Berens van heinsberg, dato 27. Aug. 1804.

Eyndelyk word hierby nog overgegeven den Notitie-boek om sig daarmede te be-
 dienen, gelyk ook den overledenen Mombours daarmede sig gedurende zynen
 administratie daarmede bedient heeft.

Nog 4. Notities van Peter Schuppen en deszelfs weduwe..

inventaris van de bezittingen van de kinderen Schuppen
 in 1812

Korte Genealogie Schuppen

Schuppen Johannes Henry zoon v. Michel en Heffens Barbara
Geb; 22-03-1760 te Waldenrath. Overleden 03-10-1804 te Rimbürg.
44 jaar oud. Huwde op 06-10-1785 Marienberg, met **Vaessen Catharina Elisabeth** geb.: 13-11-1755 Eijgelsh. (Gr.str) Overleden 18-01-1805 Rimbürg.

D.v. Vaessen Jean en Putmans Cristine. Deze huwden op 04-02-1752 (Eijgh.)

Kinderen uit het huwelijk **Schuppen X Vaessen** ged. te-Marienberg :

Anna Barbara 25-10-1786

Doopget. Peter Joseph Vaessen & Anna Barbara Heffens.

Anna Cristina 30-11-1792

Doopget: Petro Schuppen & Catharina Elisabeth Vaessen.

Johannes Michael 22-09-1794

Doopget: Michael Schuppen & Anna Maria Vaessen.

Petrus Casper 20-09-1797

Doopget: Peter Casper Jungschleager & Maria Cath. Schuppen

Mathias Joseph 06-07-1800 + 20-04-1805 Rimbürg.

Doopget: Peter Joseph Vaessen & Maria Anna Eijdens.

Gedoopt te Eijgelshoven:

Johan Joseph * 15-05-1789 + 03-04-1870 Rimbürg

get: Maria Gertr. Vaessen religieuze te Aken & Johanna M. Vincken.

Opmerking: In Waldenrath heb ik 5 kinderen Schuppen gevonden uit het huwelijk **Schuppen X Heffels** n.l.

Johannes Godefridus geboren : 12-06-1756

Anna Elisabeth " : 01-10-1758

Johannes Henry " : 22-03-1760 huwde 1785 met **Vaessen C**

Petrus Mathias " : 10-03-1762

Anna Gertrud " : 14-07-1764

Schuppen Pierre, een broer van Henry, overleed ook te Rimbürg op

15-09-1807.--56 jaar oud. Hij was gehuwd met Krückels Odilie.

Uit dit huwelijk zijn mij geen kinderen bekend.

Huwden te Frelenberg op 24-06 1783

Schuppen Johan Joseph met **Van den Hoof** (Vondenhoff Vandenhoff)

Maria Theresia. geb:31-12-1787 te Frelenberg, overleden 12-12-1865.
77 j. Rimbürg.

D.v. Van den Hoof Winand & Essers Maria Agnes

Kinderen uit dit huwelijk: allen geboren te Rimbürg.

Anna Barbara 11-07-1812

Maria Agnete 17-09-1814 + 26-10-1814 5 weken

Anna Maria 17-08-1815 + 24-10-1843 28 jaar

Frans Joseph 04-03-1818 + 22-01-1881 62 jaar

Echtgenoot van **Mehlkop Anna Catharina**

Willem Joseph 18-08-1821 + 05-09-1821 17 dagen

Henricus Joseph 12-07-1822 + 13-07-1822 1/2 dag

Maria Agnes 20-04-1823 + 21-05-1882 59 jaar echtgenote van

Pötgens Jan Mathijs, gehuwd 08-06-1857 Rimbürg

Johanna Catharina 18-01-1826 + 12-01-1826 2 dagen

Anna Helena Hub.* 04-03-1827 + 21-03-1827 17 dagen

Henricus Josephus 27-12-1827 + 12-01-1828 16 dagen

Cath. Elisabeth 15-09-1830 + 17-09-1830 2 dagen

Maria Cath Hub.* 23-07-1835 + 24-07-1835 1 dag

Frans Joseph huwde op 07-06-1849 te Rimbürg met

Anna Catharina Mehlkop

geboren 19-09-1819 te Rimbürg--- Gedoopt te Eijgelshoven.

Overleden 08-01-1886 te Rimbürg

D.v. Mehlkop Cornel en Hermans Maria Anna (Deze waren op
20-01-1809 te Rimbürg gehuwd.)

Uit het huwelijk **Schuppen X Mehlkop** werden te Rimbürg de volgende
kinderen geboren :

Maria Catharina Hub.* 15-06-1850

Dooptet.: Schuppen Johan Joseph (Grootvader & Dortants Maria Ca.

Maria Theresia Hub.* 28-06-1852

Dooptet: Henrico Mehlkop & Maria Theresia Vondenhof.(Grootouders)

Pieter Joseph 04-04-1855 + 26-02-1907 U.o.W. ongeh.

Dooptet.: Peter Joseph Sovele & Maria Agnete Schuppen.

Maria Barbara Hub.* 04-02-1858. + 24-01-1859 11 mnd.

Dooptet.: Martino Sovele & Maria Barbara Schuppen uit Aken.

overdruk van een uittreksel van de aantekeningen van
 Peter Joseph Vaessen over zijn beheer van de inkomsten
 en uitgaven tussen 1805 en 1811 als voogd van de
 kinderen Schuppen

*Inventory Extract aus dem Notiz-Buch von Pet. Jos. Vaessen, geschworener Voogd
 deren armindigen kinderen von Henr. Schuppen und Catharina Elisabeth Vaessen, über die
 Verwaltung von einnahme und ausgabe, während der jahren 1805, bis in dem jahre 1811
 den 1. April einschliesslich, berechnet in Reichsthaler, Schelling und mark, hiesiger
 Land-Cours.*

		Reichth.	Schell.	mark.
Steno 1805	Pagina 1. Ware ausgekogen von verkauften fruchten, weizen, korn, kleine und große bohnen, Buchweizen und andere producten, empfangen	33	9	1
Empfang.	Pag. 2. befand sich an empfang, ad	34	2	1
1806.	Pag. 3. befand sich an empfang ad	29	1	2
1807. & 1809.	Pag. 4. befand sich an empfang allein 4 Reichsthaler	4	"	"
1805. 29. januar	ausser dem aber befand sich noch an empfang von den verkauften mobilien für die erste nöthige ankosten zu bestreiten, ad	24	"	"
	Nachher empfangen 36. 66 bender Kronen, marken 68. Reichth. 24, Silber, oder	68	2	3
	Total somme	192	5	7

Ausgabe	Pag. 2. Zufolg Quittungen 1. 2. 4. 5. befand sich 55 Reichth. 4. Schell. und	55	4	"
1805	Zufolg notiz-buch befand sich nur 41 Reichth. Zufolg quittungen	8	5	"
1806.	Pag. 3. befand sich Zufolg quittung Nr. 6. an ausgabe allein	33	3	"
1805.	Pag. 35. befand sich an ausgabe, Zufolg quittungen Nos. 7. 8. 9. & 10. ad	16	3	"
1808. & 1811.	Pag. 36. befand sich an ausgabe, Zufolg quittung Nr. 11.	12	4	"
	Pag. 37. befand sich an ausgabe	40	2	"
	Pag. 38. befand sich an ausgabe	9	2	"
	Pag. 39. befand sich an ausgabe	177	8	7

Befind sich also nach genauer untersuchung, und examination das die ausgabe
 weniger beträgt als den empfang, oder das der empfang die ausgabe überstieget
 ad fünfzehn Reichsthaler, vier Schellungen und drei bauschen

Attestor Ego. Math. Vaessen 37. 3. 1812.

Theresia Hub.* geb. 28-06-1852. Overl. 29-10-1898. Rimb.

Huwde op 22-12-1879 te Rimb. met

Douven Mathias Joseph. Geboren op **.-**-1846 te Merkstei.

Overleden 02-07-1929 te Hrl. 83 j.

Kinderen geboren uit dit huwelijk :

Frans Joseph 21-01-1881 Rimb. + 15-06-1884 3 J.

Doopget.: Peter Joseph Schuppen & Anna Barbara Bernaertz

Nicolaas Joseph 17-05-1883 Rimb. gehuwd 24-05-1913

met Wassen Anna Maria

Doopget.: Nicolaas Joseph Douven & Anna Catharina Mehlkop, grootouders.

Frans Pieter Joseph 30-06-1885. Rimb.

Doopget.: Pieter Joseph Sovele & Anna Elisabeth Dortants, geboren Douven.

Anna Barbara 25-09-1886 Rimb. ongehuwd.

Doopget.: Johannes Theodoor Douven uit Herbach & An.B. Kochs

Jan Joseph 18-01-1889. U.o.W. + 15-09-1896 U.o.W. 7 J.

Doopget.: Johan Joseph Douven uit Herbach & Maria Theresia Kochs

Anna Catharina 28-03-1891 U.o.W. ongehuwd.

Doopget.: Martin Sovele & Anna Catharina Douven.

Anna Maria Gertrud 31-01-1894 U.o.W.

Doopget.: Johannes Mathias Pötgens & Anna Gertrud Delhoegne.

Zij huwde op 05-05-1917 te U.o.W. met Leonard Wassen.

Frans Pieter Joseph Douven geb.: 30-06-1885 Rimb., Overleden: 26-05-1987 U.o.W.

Huwde op 01-09-1922 te Ubach over Worms met

Maria Gertrud Wetzels geb.: 09-09-1889 U.o.W. Overleden :

22-09-1971 U.o.W.

D.v. Peter Joseph Wetzels & Maria Gertrudis Pelzer

+ 03-02-1919 75 j. De vrouw overl. 08-03-1928 U.o.W. 80 j.

Kinderen uit dit huwelijk : geboren te Ubach over Worms.

Maria Gertrud 22-06-1923 + 08-07-1924 - 13 mnd.

Gertrud Maria 04-05-1925.

Gehuwd op 06-07-1960 met **Johannes Cornelis Janssen**

Z.v. Janssen Willem Antonius & Van Haaren Petronella

Geb.: 23-10-1931 Nieuwenhagen

Johanna Maria Anna 19-02-1928.

Gehuwd op 21-07-1961 te U.o.W. met **Piëre Simons.**

Z.v. Martin Simons & Catharina Paulus

De voogd over de kinderen Schuppen, genoemd in de akte van 1812
Pierre Joseph Vaessen overleed op 10-06-1812 in de Groenstraat Hij was
60 jaar oud. Zijn vrouw Catharina Borghans werd 80 Jaar en stierf op 23-
07-1838 te Ubach over Worms.

Wiep.

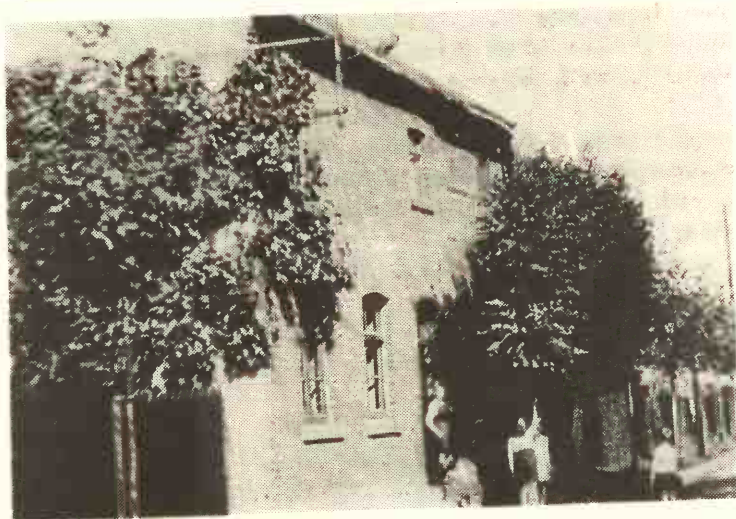
Van de penningmeester

Een vriendelijk verzoek aan degenen die hun jaarlijkse bijdrage nog niet hebben voldaan, dit alsnog te doen via de acceptgiro welke bij het eerste bulletin over 1998 was bijgevoegd. Heeft u deze niet meer, even een telefoontje en er wordt u een nieuwe toegezonden. U kunt ook rechtstreeks via uw bank of giro overmaken.

+++++

Aanvulling op het derde bulletin 1997, over de vondeling te Marienberg:
Door Hub Dortants werd ik er op attent gemaakt dat de pastoor van
Marienberg in het overlijdensboek schrijft dat op acht februari 1800. Anna
MariaTheur Schwell is overleden. (Bron: Overlijden Marienberg)

+++++

Het huis "iggen hek" te Waubach.

Steden waren in vroeger eeuwen omgeven door muren en wallen. de dorpen kenden zulke dure bescherming niet. Om zich te beveiligen tegen een mogelijke vijand, om onguere figuren buiten te sluiten of om hun vee binnen de dorpsgrenzen te houden, hadden de dorpsbesturen hoge, stevige doornheggen aangeplant, die op de belangrijkste in- en uitgaande plaatsen voorzien waren van een vouwer of valder, een draaiend hekwerk dat afgesloten kon worden. De heggen waren stevig van constructie, dikke knoestige takken, kriskras door elkaar gegroeid, die zelfs de huisdieren geen kans gaven te ontsnappen. Ze bereikten wel een hoogte van vier meter, voor een buitenstaander onmogelijk eroverheen te klimmen. Landlopers, bedelaars, zigeuners en ander ongewenst volk werden aldus buiten gehouden en criminele personen werden na veroordeling buiten het valder gezet. Deze heggen of hagen bevonden zich vooral om de bewoonde dorpskern, de weilanden en veldakkers lagen er buiten. In Waubach waren diverse valders o.a. aan de Bovenste Straat nabij de

Mesweg¹ (voor het keer vanuit Scherpenseel naar Nieuwenhagen), het Bungvalder aan de Maastrichterweg en het Tangvalder nabij de grens met de heerlijkheid Rimburch in de Onderste Straat².

In 1615 woonde nabij dat laatste valder de naamdrager van de familie Geisen, "Geys Stapelmans". Hij was leendragers van het aldaar gelegen Coopmansleen, waarvan de goederen verheven moesten worden op de burcht te 's-Hertogenrade. Zijn huis was het eerste na het grensvalder op Overworms gebied. Het lag aan de zuidzijde van de straat en had zijn ingang aan de Ulnischerweg³ en het Tangsgrachtervoetpad. Dit laatste vormde de verbinding tussen de laag gelegen Tangsgracht⁴ en de hoger gelegen Waubacherweg.⁵ De Onderste Straat was in de 17e eeuw een natte bedoening. Ze diende meer als waterafvoer dan als verkeersweg. In later jaren is ze dan ook herhaaldelijk opgehoogd, waardoor ze geleidelijk geschikt werd om er stenen huizen langs te bouwen, doch dit geschiedde pas in de 18e eeuw.

Het huis van Geys Stapelmans wordt ook genoemd bij de "weghbeleidingh" in 1655, als de abdis van Thorn, vergezeld van enkele dorpsnotabelen de toestand der wegen in het Overworms kwartier controleert. Na inspectie van de Onderste Straat maakte de vorstelike koets hier rechtsonker om vervolgens via de Putweg en de Wardenhof naar Vullenbach te gaan.

Een zoon van Geys nam op latere leeftijd de voornaam van zijn vader als

¹Kerkstraat

²Grensstraat-Oost

³Kloosterstraat ten oosten van de Europaweg-Zuid en de vroegere Holen- of Holleweg.

⁴Grensstraat-Oost vanaf de Bosveldweg tot aan de Duitse grens. De weg lag op het grondgebied van de heerlijkheid, later gemeente Rimburch.

⁵Kloosterstraat-West en Charles Frehenstraat.

familienaam aan en noemde zich Jan, zoon van Geys oftewel Jan Geysen. Diens zoon Steffen huwde Maria Flecken en woonde in een gedeelte van het vroegere grootvadershuis Stapelmans.

In 1710 "*sijnde oud ende gebrekkig*", maakte hij zijn testament op, waarbij hij "*sijne behaussungh*" verdeelde onder zijn twee erven, de ongehuwde zoon Geurt en zoon Joannes, die in 1702 huwde met een buurmeisje, Sophia Simons. Vader Steffen overleed op 29 november 1716 in zijn vertrouwde omgeving in de Onderste Straat, tot aan zijn dood bijgestaan door zijn beide zoons en schoondochter Sophia. Zij erfden het huis en na de dood van Geurt kwam de ouderlijke woning geheel aan zijn broer. Uit zijn huwelijk werden in de jaren 1704 tot 1720 op zijn minst acht kinderen geboren. De jongste dochter Catharina, geboren omstreeks 1720, huwde in 1753 straatgenoot Joannes Aretz, zoon van Arnold⁶ en Anna Cordewener.

In de bevolkingslijst van 1745 staan zij opgetekend als bewoners van de Onderste Straat. Hun woonhuis, gelegen vlak naast het huis Geisen, was omgeven door een kleine huisweide met tuin of "*kohlgardt*". Het boerenbedrijf was niet groot, doch naast het werk op het land en de verzorging van het vee, had men nog andere bronnen van inkomsten. Men hielp in de oogsttijd mee bij andere boeren in het dorp, men werkte elders als dagloner en de vrouw des huizes met kinderen beoefenden huisnijverheid. Dit alles leverde geld en/of goederen op, die broodnodig waren om de kindermonden te vullen. Vader Aretz overleed in 1748. Uit zijn huwelijk waren een achttal kinderen geboren, van wie er in 1763 nog vier in leven waren, een zoon en drie dochters.

De weduwe-moeder liet op 19 maart van dat jaar de notaris bij zich ontbieden om de erfdeling te regelen. Landmeter Peter Vaessen, tevens notaris, was de samensteller van het document. De weduwe verdeelde haar goederen, inclusief de ouderlijke behuizing, onder haar vier kinderen. De oudste en jongste dochter kregen ieder de helft van het huis. Dochter Johanna, gehuwd met Godfried Hamers uit Frelenberg, kreeg het oostelijk deel. Zij zou later naar het erfdeel van haar echtgenoot in Zweybruggen verhuizen. Dochter Catharina bleef bij haar moeder wonen en verzorgde

⁶ Aretz betekent (zie bij Geisen) zoon van Areth of Arnold.

haar tot aan haar dood. Uit dankbaarheid en volgens aloud gebruik⁷ erfde zij het westelijk deel, waar zij in 1770 een gezin stichtte met echtgenoot Gerard Niesters.

Zoon Johannes en zus Maria kregen ieder de helft van een weiland, gelegen in de buurt van het valder en genaamd "die weyde in gen heek". Het lag aan de noordzijde van de straat, had een oppervlakte van 108 roeden en 24 voeten⁸ en was begroeid met enkele kersenbomen. Aan de noordzijde werd het begrensd door het Bosveld, in het westen en oosten door weilanden, resp. van de weduwe Vaessen-Werden en van oom Zylles Hanssen. Bij de splitsing van het weiland werd bepaald dat de tweede kersenboom aan de straatzijde zou toevallen aan Catharina Aretz.

Naast de halve weide kreeg ieder nog een perceel bouwland, de een in het Bosveld de ander aan de Tichelpoelen. Opdat de waarde van elk lot gelijk zou zijn, kregen de loten 3 en 4 elk nog 3 pattacon toe van de andere loten. Aldus was alles in der minne geregeld: aan het slot van de acte beloven de erven de verschuldigde belasting en erfpacht "richtig te verdelen ende an te nehmen naer rato der morgentall, damit een loth door het ander sijn versuijmmenisse ghenen schade en lijde" en iets verder lezen we: "mochte het een ofte het ander loth, schadtilich oder heinderlich wurde sein, dan beloffen sammentliche erffen den eenen den anderen eegallig te helpen dragen en darvan cost ende schadtilos te helpen houden".

Dochter Maria, sinds 1755 gehuwd met Jacob Neumann, verruilde haar geërfd weiland tegen het huisdeel van zus Johanna. De laatste verhuisde met haar gezin naar een boerengoed te Frelenberg in Duitsland. Na de dood van moeder Aretz in 1772 zijn de gezinnen Neumann en Niesters de bewoners van het ouderlijk pand. De nazaten van deze families hebben er tot het einde der 19e eeuw gewoond. Tot aan hun afbraak in de zeventiger jaren stonden er de huizen Grensstraat 93 en 95.

⁷De dochter of zoon, die haar of zijn ouders tot aan het levenseinde in thuis verzorgde, ontving het ouderlijk huis (of een deel ervan) als erfenis. In praktisch alle gevallen was dat de jongste dochter.

⁸Een (vierkante) roede was circa 20 ca.

Keren we terug naar ons weiland "iggen heek". In de aangiftelijst van onroerende goederen uit 1770 staat op het weiland een nieuw gebouwd huis, bewoond door het echtpaar Aretz-Geisen. In welk jaar het gebouwd is, vertellen de acten niet. Het bouwterrein was volgens de wet opgemeten en niets belette de bouwheer dan ook ter plekke een naar zijn beurs en wensen geschikt huis op te richten. Volgens de geldende regels lag het voorfront naar de zuidzijde gekeerd, zodat men zoveel mogelijk van het zonlicht kon profiteren. De voorgevel was (aanvankelijk) vakwerk, balken met gevlochten takken, opgevuld met leem, die zijn hardheid behield door zonnewarmte en droogte. Op deze wijze kon men de vochtigheid in huis zo veel mogelijk weren. Was men later beter bij kas en bleef het huis vochtig, dan veranderde men de voorgevel in steen, waarbij de steun- en dwarsbalken op hun plaats bleven. De zij- en achtergevel waren en bleven nog vele jaren vakwerkbouw, allereerst moest het woongedeelte vochtvrij zijn. In de lijst van hoornvee uit 1776 staat Johannes Aretz genoteerd met één koe. Zij graasde achter de schuur in de huisweide en mocht zich verder voeden met het afgefallen boomfruit.

Het huis had een omgekeerde L-vorm. Aan de straatzijde was de kamer en daarachter de keuken. Haaks hierop stond de stal met schuur. Aan de westzijde van kamer en keuken was de misten of mesthoop, waarop de kippen hun voedsel zochten en het afval van elke dag terecht kwam.

Van het dagelijks leven van de huisbewoners is niets bekend. Het bezit van een enkele koe duidt erop dat het een keuterboerenbedrijf was. Vader Aretz moest hard werken om op zijn schamel goed de kost te verdienen voor vrouw en kinderen. Hij overleed in 1779, achterlatend zijn 60-jarige weduwe met drie kinderen, resp. 21, 17 en 14 jaar oud.

De oudste dochter, Anna Catharina, zette met moeder het bedrijf voort, zij was de grote spil om wie alles draaide. Zij werkte op het veld en verzorgde het vee. In huis was zij de toeverlaat voor de zieke moeder, wie zij zoveel mogelijk het werk uit handen nam. Toen haar zus Maria Anna - die tot haar huwelijk als dienstbode elders werkte - in 1787 met haar man in huis kwam wonen, ging zij als dienstmeid bij landbouwer Peter Offermans in de Bovenste Straat werken. Toen de laatste in 1804 weduwnaar werd, trad zij in het huwelijk met haar werkgever en bleef in diens boerderij wonen tot aan haar dood in 1834.

Zoon Johannes werkte aanvankelijk als knecht bij een plaatselijke boer en hielp na gedane arbeid ook nog eens thuis mee. Hij huwde in 1795 met de 41-jarige Waubachse Johanna Maria Plum, die hem drie kinderen schonk.

De weduwe Aretz overleed op 29 november 1797. In het vrij kleine huis woonden toen twee gezinnen. De familie Janssen-Aretz huisde in de kamer aan de straatkant, terwijl voor het gezin Aretz Plum een kamer was ingericht in het schuurgedeelte. De keuken was voor gezamenlijk gebruik. Deze toestand was na het verscheiden van moeder niet rooskleurig te noemen.

Zo lang zij er was geweest, was alles in huis peis en vree, maar al gauw ontstond er wrevel tussen de beide echtparen onder meer over het eigendomsrecht van de huisdelen.

Opvallend is dat in de Franse bevolkingslijst anno 1796 geen bewoners van "iggen heck" genoemd worden. De lijst is denkelijk eerst einde 1797 opgesteld (of in het net overgeschreven) toen de hoofdbewoonster overleden was en het jonge stel nog woonde bij de ouders Plum.

In 1798 stapte men naar de notaris om een definitieve oplossing vast te leggen. Bij de erfdeling werd het huis in drie delen gescheiden. Het woongedeelte aan de straatzijde kwam aan dochter Maria Anna. Dit bestond uit een kamer plus opkamer of zolder met het aangebouwd schuurtje, verder de helft der misten (tevens als bouwplaats voor eventueel latere aanbouw), eveneens grenzend aan de straat. Haar echtgenoot mocht in de kamer een stookplaats maken met een schoorsteen tot boven de opkamer.

Het tweede lot was voor Johan Joseph. Hij kreeg de ouderlijke keuken met de andere helft van de misten. Hij moest de deur naar de vroegere kamer uitnemen en dichtmaken, eveneens de deur naar de ehren^o van lot 3. Hij kreeg verder het recht om over de misten van lot 1 naar zijn woning te gaan.

Lot 3 viel toe aan dochter Anna Catharina. Zij kreeg de ehren, het kamertje aan de oostzijde ernaast en een kleine bouwplaats naast de misten van lot 2. Hierop mocht zij naar wens een bouwsel oprichten, zelfs gedeeltelijk aanbouwen tegen het huisdeel van lot 2. Zij kreeg het recht om over het erf van de beide andere loten te gaan of te staan, zelfs onder hun dakdrup te lopen met vee of kruiwagen. Zoals we eerder reeds gezien hebben woonde de bezitster van lot 3 bij de heer Offermans, doch behield zij het haar toegevalen deel van het ouderlijk huis. Eets omstreeks 1815 doet zij afstand van haar erfdeel ten gunste van de twee overgebleven kinderen van

^ode stoep van het voorhuis met de toegangsdeur.

haar overleden broer Johan Joseph. Het gezin van de laatste heeft nauwelijks of niet in zijn geërfd huisdeel gewoond, getuige de Franse belastingslijst op ramen en deuren uit 1808, die aangeeft dat het huisdeel onbewoond is. Het gezin is dan inwonend bij de ouders Plum, wonend op een steenworp afstand van het huis "iggen heek". Na het huwelijk van haar beide dochters ging de moeder inwonen bij haar oudste dochter in de Bovenste Straat. De beide dochters verkochten hun erfdeel "iggen heek" in 1836 aan hun nicht, de jongste dochter van oom Mathias Janssen, gehuwd met Johan Peter Wolters, die uiteindelijk de alleenbezitters van het grootouderlijk huis werden.

Het echtpaar Janssen-Aretz telde negen kinderen, van wie er zeven in leven bleven. Twee bleven ongehuwd, de andere vestigden zich na hun huwelijk elders. Als vader Janssen in 1836 overlijdt, blijft de weduwe "zitten" met een schuld aan zoon Johan Peter. *"Het geld had zij gebruikt ter betaling van de begrafenis-kosten van haar man en andere schulden".*

Zij stelt als onderpand van de lening "een schuur met de er tegenaan gelegen kamer met de ernaast gelegen halve misthof, alsmede een halve tuin (af te meten achter haar huisweide), groot een roede en 70 ellen".

Zoon Johan Peter overlijdt reeds op 20 januari 1840. Nauwelijks een maand later roept de weduwe haar kinderen bijeen om de erfdeling te bespreken en vast te stellen. De vijf oudsten verkopen¹⁰ hun 5/14 erfdeel van het huis met toebehoor aan de echtgenoot van hun jongste zus. 7/14 erfdeel was eigendom van de weduwe-moeder en het resterende 2/14 deel viel toe aan dochter Anna Catharina. Het afgestane 5/14 deel bestond in:

Een huis met schuur, stalling, mesthof en ledige plaats, gelegen te Waubach iggen hek, groot een roede 20 ellen.

Een weide met tuin daarachter gelegen, groot 6 roeden.

Een akker "iggen hek an 't Sjrükske" in de gemeente Rimbürg, groot 5 roeden 74 ellen.

Aldus was het voormalige huis van hun grootouders weer onverdeeld bezit geworden.

De bevolkingslijst van 1821 geeft als bewoners het gezin van dagloner

¹⁰De verkopers hadden hun 5/14 deel in deze goederen verkregen als erfgenamen van hun broer wijlen Jan Pieter Janssen.

Mathias Janssen en spinnerse Maria Anna Aretz. Uit de beroepsaanduiding van het echtpaar valt op te maken, dat de echtelieden arbeiders waren, die met noeste arbeid hun kost moesten verdienen, hij elders als werknemer, zij thuis als handwerkster. Voor de dagelijkse onontbeerlijke levensmiddelen zorgde hun "boerenbedrijfje", de rest moest met zuurverdiende centen worden bijeengeschaard.

In 1830¹¹ vinden we dezelfde bewoners, maar er is dan inwoning van schoonzoon Jan Pieter Wolters, dienstknecht bij het landbouwersgezin Reinartz-Ohlmans in de Bovenste Straat. Drie jaar later huwt hij de jongste dochter des huizes en neemt vaste intrek in het huis. De nieuwe eigenaar splitst het huis in twee delen, genummerd 1a en 1b.

Uit hun huwelijk worden zes kinderen geboren, van wie er twee op jeugdige leeftijd overlijden.

Twee andere gaan na hun huwelijk elders wonen. De jongste zoon Dominicus huwt in 1875 Maria Plum en krijgt een woongedeelte bij de grootouders van de bruid. Zoon Leonard, sinds 1867 met echtgenote Elisabeth Plum woonachtig "iggen hek" weet bij de publieke erfverkoop in 1876 beslag te leggen op het woonhuis met tuin, boomgaard en toebehoor, kadastraal A.228/1345 en 1346, voor een bedrag van vijfhonderd en twintig gulden.

Het huis was na de dood van de heer J.P. Wolters voor de helft eigendom van zijn weduwe, de andere helft moest gelijk verdeeld worden onder de vier kinderen en de moeder. Bij deze koop werd bedongen dat de moeder levenslang vruchtgebruikster zou blijven van de kamer aan de straatzijde. De koper zou haar de vrije in- en uitgang niet mogen beletten, eveneens behield zij het levenslange vruchtgebruik van de misthof, die voor de gebouwen was gelegen.

In 1879 woonde in een der leegstaande achtervertrekken Frans Joseph Knubben, korfvlechter van beroep. Hij was bij Scherpenseel over de grens gekomen en huisde met echtgenote in een woonwagen, die gestald werd naast het grondgebied van de heer Wolters.

¹¹In een der vertrekken woonde de ongehuwde moederdochter Anna gertrud Janssen met haar dochtertje Maria Josepha, dat in 1834 op 7-jarige leeftijd overleed.

De familie Wolters voor In Gen Hek omstreeks 1910

**Achterste rij van links naar rechts: Petrus H.J. Wolters, Petrus J. Steens,
onbekend, Johann Leonard Wolters (pijl), Jan Leonard Wolters, Anna
C.J. Wolters, Anna Maria Funken.**

**Voorste rij van links naar rechts: Jan L. Dautzenberg, onbekend, onbekend,
onbekend, Maria Catarina Dautzenberg, Leonard Joseph Wolters.**

Jesus ! † Maria ! † Joseph !

Wer den Herrn fürchtet, dem wird es wohlgehen
an seinem Ende, er wird gesegnet sein am
Tage seines Hinscheidens. (Eccl. 1, 15.)

Zum frommen Andenken

an den achtbaren Herrn

Johann Leonard Wolters,

Mitglied des Vereins der Hl. Familie,

geboren zu Waubach am 1. December
1842, verehelicht mit Maria Elisabeth
Plum am 27. October 1867, Wittwer seit
dem 23. Februar 1890, gottselig im Herrn
entschlafen am 30. Januar 1915, morgens
gegen 3 Uhr, an Folge eines Hirnschla-
ges, nach Empfang der Heilmittel der
hl. katholischen Kirche.

Der Hingeschiedene hat durch sein emsiges
Schaffen und durch die sorgfältige Erziehung
seiner vier Söhne und zwei Töchter, sich den
Segen einer opfervollen Pflege während seiner
langwährenden Krankheit verdient.

Seine Menschenfreundlichkeit gewann ihm
die Achtung seiner Mitmenschen.

Seine Freude am Gottesdienste, am Kirchen-
besuche, am öftern Empfang der hl. Sacra-
mente und an den Uebungen des Vereins
der hl. Familie lässt uns hoffen, dass der
liebe Gott seiner Seele gnädig sei. Indess
empfehlen die Angehörigen seine liebe Seele
dem Opfer der Priester und dem Gebete der
Gläubigen, damit.

Er ruhe in Frieden. 24

N. V. Nieuwe Limb. Koerier. Heerlen.

Bidprentje van Johann Leonard Wolters
1842-1915

De huurder in huis 1b was sinds 1870 het echtpaar Lonissen-Willems, waarvan de echtgenoot rijksontvanger was aan de Duitse grens. Deze post vervulde hij tot aan zijn dood in 1892.

Het echtpaar Joh. Leonard Wolters-Plum had acht kinderen van wie er zes in leven bleven. De oudste zoon vestigde zich in Aken en de tweede in Haanrade nabij de grensovergang. De overigen bleven met hun gezinnen te Ubach over Worms wonen. Moeder Wolters overleed reeds in 1890¹², waardoor de zorg voor het huishouden op de schouders van de oudste dochter Catharina (alias 't Trienke iggen hek) kwam te liggen. Na haar huwelijk in 1902 met Johan Joseph Dautzenberg vestigde het echtpaar zich in het ouderlijk huis. Bij de gehouden erfverkoop kort na de dood van de heer Wolters op 30 januari 1915 viel het huis toe aan de inwonende dochter en haar vijf kinderen. Bij de gehouden kadastrale opmeting kreeg het huis met de boomgaard de nummering sectie A.1728 en 228. Het laatste nummer betrof de boomgaard, waarvan de nummerring al haast 80 jaar eender was gebleven. Twintig jaar werd A.1728 (het huis met erf) overgeschreven op naam van de familie Joh. Jos. Dautzenberg. Na het vertrek uit huis van zijn broers en zusters bleef de jongste zoon Johan, van beroep kantonnier en ongehuwd, bij zijn moeder wonen. De oudste dochter werd religieuze bij de zusters van Onze Lieve Vrouw te Tegelen onder de naam Zr. Maria Winanda. De andere kinderen gingen na hun huwelijk elders te Waubach wonen. Ter garantie dat Johan straks na de dood van moeder een eigen huis boven zijn hoofd zou hebben, lieten de moeder en kinderen in 1941 een acte opstellen, waarbij het "huis iggen hek" op naam kwam te staan van de jongste zoon. Kadastraal kreeg zijn eigendom daarbij het nummer A.2376.

¹²In de Memorie van Successie was zij eigenares van de helft van huis en boomgaard (A.1728)

groot 8,20 are, de tuin (A.228), groot 3,10 are en van bos en land (A.35+36), groot 4,50 are.

De totale waarde ervan bedroeg f.220,-. Haar lijfstoebehoor had de waarde van f.30,- en aan

roerend goed bezat zij bij overlijden f.30,-. Totale waarde aldus f. 280,-

In de dertiger jaren had men - een vijftigtal meters naast het huis in een weiland - een zwaar betonnen kazemat gemaakt, bevolkt met Nederlandse militairen. Op straat ervoor verscheen een dubbele stenen wegversperring, die het verkeer met mondjesmaat doorliet. Dit alles diende om de geplande Duitse invasie te helpen stoppen. Het was een onderdeel van de door de Nederlandse Staat aangelegde verdedigingslinie tegen het zich uitbreidende Naziregime. Bij de Duitse inval in mei 1940 werd de Waubachse vesting echter zonder slag of stoot voorbijgelopen. Na de Duitse nederlaag in 1945 besloten de Amerikanen de aangelegde anti-Duitse verdedigingswerken te vernietigen. Tijdens het Ardennenoffensief, toen de toestand in deze contreien zeer kritiek was geworden, besloten de Amies, alvorens naar de Ardennen te gaan, de bunkers van de siegfriedlinie op te blazen. De Duitsers konden tijdens hun afwezigheid eens terugkomen en dan weer bezit ervan nemen. Dit mocht in geen geval gebeuren. Met vele tonnen dynamiet daverden in het Duitse grensland de bunkers uit hun grondvesten. Ok de kazemat in de Grensstraat was hetzelfde lot beschoren. Te dichtbij wonende mensen moesten hun huizen verlaten, de andere deuren en ramen wagenwijd openzetten en zelf natuurlijk binnenblijven. Tot aan de Putweg werd de straat afgezet; verkeer uit Duitsland werd aan de grens tegengehouden. Toen alles in orde was, werd de ontstekingsknop ingedrukt. Er volgde een geweldige knal. In vele grote en kleine stukken vloog de bunker uiteen en een geweldige stofwolk steeg ten hemel. Een groot stuk beton vloog over de daken van verschillende huizen en kwam met een fikse dreun tegen de zijgevel van huis Grensstraat 95 (het oorspronkelijke huis Aretz) terecht. Bij de klap kwamen grote stukken van het plafond naar beneden, alsmede de lampen.

De grootste ramp trof echter het huisje "iggen hek". Een stuk beton ter grootte van haast de halve bunker vloog dwars door het huis heen en veranderde het 18e eeuws gebouw in een ruïne, die alleen nog maar geschikt bleef voor afbraak. De weduwe en haar zoon kregen een tijdelijk onderdak in de Schoolstraat. Jaren later verrees op de plek van het verwoeste huis een nieuw woonhuis.

Résumé bewoner/eigenaars "iggen hek" :

Familie Aretz-Geisen

Familie Janssen-Aretz

Familie Wolters-Janssen

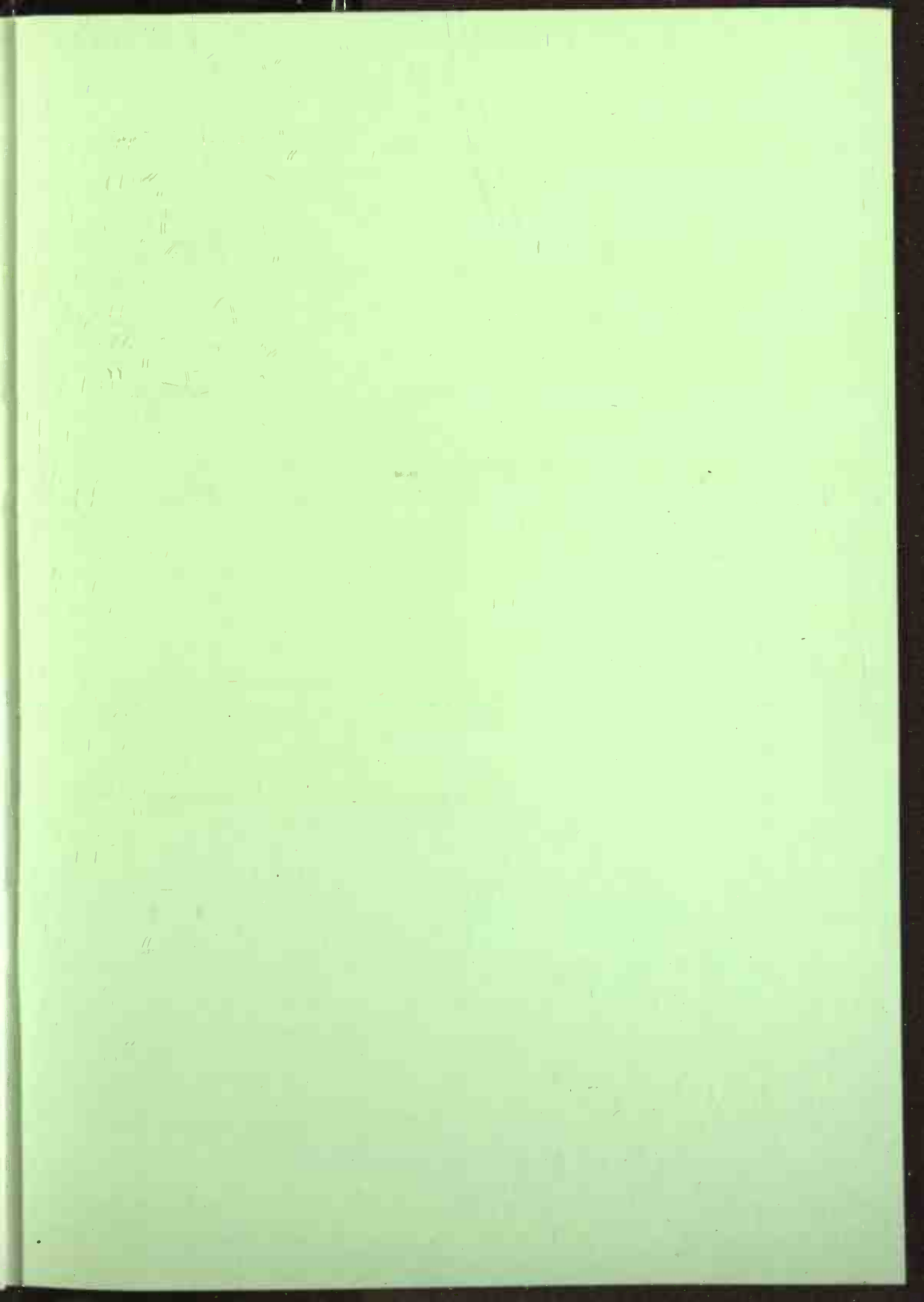
Familie J.L. Wolters-Plum

Familie Dautzenberg-Wolters

Dhr. Johan Dautzenberg

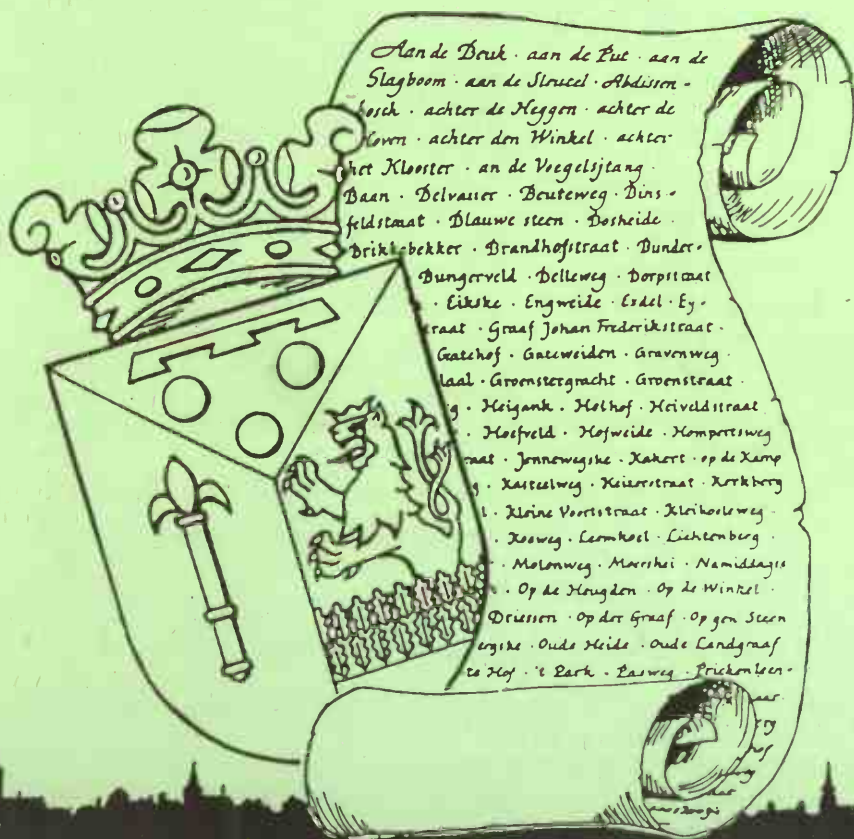
Waubach, 1 april 1998

H.M.H. Goossens

O C G L

Bulletin

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
 Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

HOOFDBESTUUR

Voorz.	A.J. Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
1e secret.	J.L. Godschalk, Stegelenstr. 12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
2e secret.	J.J. Mulders, Broekhuizenstr. 55, 6374 LJ Landgraaf, 045-5320255
Penningm.	J.J. Beckers, Groenstr. West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803
Contact Redact.	H.A. Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archivaris	S.H.P. Moonen, Oude Landgr. 62, 6373 BB Landgr., 045-5319114

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Vz Sect. Dialect	A.J.H. Heinen, Schoolstr. 86, 6374 GZ Landgraaf, 045-5321223
Vz. Sect. Monum.	M. Nederpel, Achter de Winkel 60, 6372 SN Landgr., 045-5313967
Vz. Sect. Geneal.	W. Ploemen, Broekhuizenstr. 55, 6374 LJ Landgr., 045-5320255
Vz. Wg. Waub.	H. Dortants, Eijgelsh. weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Vert. Cult. Raad	J.J.H. Rietveld, Clausstr. 22, 6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURS- EN REDACTIEADRES

Groenstraat West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden	fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap	fl. 36,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf, Rek.nr 136314937 t.n.v. OCGL Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Curacaostr. 1, Landgraaf (Achter De Ark, Op de Heugden, Schaesberg) 5322820

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur

Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Dit Bulletin verschijnt 4x per jaar

Losse nummers fl. 2.50 excl. portokosten

Bulletin

14^e jaargang no 3
derde kwartaal

Van de voorzitter

In juli is Pierre Dela Haye overleden. Een ernstig verlies. Bij de zeer drukke begrafenis waren ook veel leden van het OCGL aanwezig. Vanwege de vacantie is er niets speciaals ondernomen. De werkplaats is open geweest, het bezoekersaantal was beperkt. Er zijn wat verbeteringen aangebracht in het gebouw: de keuken is opnieuw geschilderd, we hebben een betere kopieerinstallatie gekocht en een nieuwe PC.

Intussen zijn we druk bezig met de voorbereiding van het najaarsprogramma. Een overzicht van wat er te gebeuren staat vind je iets verderop. LET OP! De open genealogische dag is verplaatst naar 14 november.

Extra aandacht wil ik vragen voor de oproep voor VRIJWILLIGERS verderop in dit Bulletin. Wie belangstelling heeft kan terecht bij Stef Moonen of bij een van de mensen die op woensdag en zaterdag de werkplaats bedienen. Hiernaast kunnen we ook nog medewerkers gebruiken voor een groepje dat de komende maanden gaat werken aan de geschiedenis van het Eikske en voor een werkgroep "monumenten in Landgraaf". Informatie hierover kun je bij mij krijgen. Laat iets van je horen.

Voor het overige: iedereen is erg welkom bij de bijzondere activiteiten die hieronder worden aangekondigd.

Albert Verreck

SPECIALE ACTIVITEITEN IN HET VIERDE KWARTAAL VAN 1998

12 SEPTEMBER MONUMENTENDAG

Wandeling door de oude kern van Waubach onder leiding van Hein Goossens. We vertrekken om 13.30 vanaf de Oude Markt.

6 OKTOBER VAN GENEALOGIE TOT STREEKGESCHIEDENIS

Hein Goossens vertelt uit eigen ervaring; en die is zeer rijk. Het liefste wordt hij ondervraagd. Aanvang 19.30 in ons verenigingsgebouw. *Ook wie niet heeft ingeschreven is welkom.*

5 NOVEMBER KOUD BUFFET EN GEZELLIGE AVOND OCGL

In ons verenigingsgebouw. Aanvang 19.30. Er hebben al veel mensen zich aangemeld, maar er kunnen er best nog bij. We hopen dat het een echte contactavond wordt met lekker eten, video- en foto-kijken e.d.

Inschrijven is mogelijk tot uiterlijk 17 oktober. Kosten fl. 17.50 per persoon..

NOVEMBER VERSCHIJNEN JAARBOEK 1997/1998.

We hopen het te presenteren tijdens koud buffet. Het belooft een heel mooi jaarboek te worden met van alles over de mijnen en de mijncultuur. Een inschrijvingsformulier vind je in dit Bulletin. Het kost voor leden fl. 15.00.

14 NOVEMBER OPEN GENEALOGISCHE DAG

Van 13.30 tot 17.00 uur kunnen mensen die bezig zijn met genealogisch onderzoek (gevorderden en beginners) in onze werkplaats terecht voor het raadplegen van onze archieven en het bespreken van problemen.

10 DECEMBER VERTELLEN OVER W.DAS EN VOORLEZEN UIT ZIJN WERK.

We doen dit in De Troef Pastoor Scheeperstraat 2 in Waubach. Aanvang 19.30. Iedereen is welkom, ook niet-leden. Entree vrij. We beloven er iets goeds van te maken met voordrachten en veel herinneringen.

We zorgen in elk geval dat altijd de koffie warm is.

.....

PROGRAMMA 1999

***Heb je ideeën, voorstellen, suggesties ? Laat ze ons weten
vóór begin december.***

.....

PIERRE DELA HAYE ** IN MEMORIAM

Op 5 juli is Pierre Dela Haye overleden. Hij was allang ziek. Manmoedig heeft hij tot het laatst volgehouden. Voor het OCGL is zijn overlijden een zwaar verlies en dan met name voor de genealogen. Hij had een unieke plaats in hun gezelschap en was internationaal vermaard. Als In memoriam drukken we hier de toespraak af die Albert Verreck bij zijn begrafenis heeft gehouden.

Namens de heemkundevereniging OCGL mag ik als voorzitter iets zeggen bij het afscheid van Pierre.

Pierre stond niet op de voorgrond, hij was geen bestuurslid, hij viel niet onmiddellijk op. Hij was bescheiden en werd bijna helemaal in beslag genomen door zijn grote liefde, het genealogisch onderzoek, zodat hij nauwelijks tijd en ruimte had voor andere activiteiten. Toch is hij een man die we maar met moeite laten gaan, omdat we hem niet kunnen missen.

Hij was een deskundig man. Hij kende alle bronnen, hij had een onvoorstelbare kennis. Er was niemand die zo goed onze regio kende als Pierre. Hierdoor werd hij een vraagbaak die voor zeer veel problemen een oplossing wist. Hij was het vaste punt in de studiezalen van de archieven waar je met je vragen terecht kon en meestal een zeer bruikbaar antwoord kreeg.

Hij stond altijd klaar om te helpen. Hoe vaak hij ook gestoord werd, hij hielp graag. Onbaatzuchtig, zonder te vragen: wat krijg ik terug? Hij deelde zijn kennis graag met anderen, hij stelde zijn verzameling en zijn onderzoeksresultaten met liefde ter beschikking van collega's, voor beginners nam hij de tijd om hen wegwijs te maken.

Hij was een goede verenigingsman. Hij stond altijd klaar als er werk gedaan moest worden zoals bij het onderhoud van het gebouw of het verspreiden van ons bulletin. Zonder veel ophef overigens. We merken nu pas echt goed wat hij allemaal deed en gedaan heeft, nu we zijn plaats moeten opvullen. Als in de bijbel iemand sterft zegt men: hij is verzameld bij zijn voorvaderen. Voor Pierre zijn dit voorvaderen die hij allemaal kent, met naam en toenaam, vrienden en relaties. Hij komt terecht in een wereld van bekenden, naar wie hij heeft gezocht en die hij al zoekend tot nieuw leven heeft gebracht. Hij is nu lid van de eindeloze stoet die ons omringt. Hij moge rust en vreugde vinden in hun gezelschap.

DE PASTORIE ANNEX KAPELANIE AAN DE KERKBERG

Waubachs' kapelanie in 1957
Nu pastorie
Oorspronkelijk: school annex gemeentehuis annex
kapelaanshuis

.....

De Pastorie, annex kapelanie, aan de Kerkberg.

Met de totstandkoming van de parochie Waubach in 1802 veranderde er nog al wat op diverse terreinen.

Onderwijs bijvoorbeeld was er nauwelijks.

De kosten-schoolmeester gaf te zijnen huize in de Onderste Straat (Grensstraat) aan een handjevol kinderen, veelal van de gegoede burgers, onderricht in lezen en schrijven.

Bij het ontstaan van de gemeente Ubach over Worms in 1795 was ook gedacht aan onderwijs voor de jeugd. Helaas kwam van deze goede bedoeling weinig terecht, enerzijds door gebrek aan een schoolgebouw, anderzijds door gemis aan leerkrachten.

Toch leefde er vanaf het begin de wens en de plicht tot het geven van onderwijs. De vorming van de zedelijk goede mens en de ontplooiing van alle menselijke vermogens waren idealen, die in de Franse Tijd hun toepassing zouden vinden. Jammer genoeg konden de Fransen aan dat verlangen geen houvast geven.

De onderwijswetten van 1796 en 1802 ondervonden vele weerstanden en waren tot mislukking gedoemd. Ook Napoleon deed weinig voor het onderwijs. Op het einde van de Franse Tijd was er hoegenaamd niets veranderd. Het onderwijs bevond zich nog steeds in een miserabele toestand, slechts 10% van de bevolking kon lezen of schrijven.

Wegens gebrek aan gemeenteverslagen vóór 1827 is het moeilijk een juist beeld te krijgen van het onderwijs in de eerste jaren van het bestaan der gemeente Ubach over Worms.

Na de Franse Tijd kwam er verandering. Het nieuwe Nederlandse bestuur nam de taak op zich een geheel nieuw onderwijsbeleid op te bouwen. In de wet van 1806 waren de nieuwe plannen vastgelegd. Ze bleken een succes te zijn en werden na 1815 geleidelijk in het hele land ingevoerd.

In 1817 kreeg Limburg een onderwijsjury, die als taak kreeg het afnemen van examens aan onderwijzers, die een school wilden oprichten. Een jaar tevoren had de regering per provincie 12 rijkswedden toegezegd aan gemeenten, die een behoorlijk schoollokaal bezaten en die zouden zorg dragen voor een goede huisvesting van hun onderwijzer. Aangelokt door een belofte van

een rijkswedde hadden niet alleen de examens een grote toeloop, maar nam ook een groot aantal gemeenten contact op met de jury om mee te delen, dat zij beschikten over een dergelijk lokaal of om adviezen in te winnen als ze van plan waren een schoollokaal op te richten.

In 1821 werden reeds 25 plattelandsonderwijzers en vier ondermeesters door het rijk bezoldigd en hadden 23 gemeenten, waaronder Ubach over Worms, gezorgd voor een nieuw schoollokaal.

Het hoofdelijk onderwijs, dat nog in 1815 gangbaar was, maakte plaats voor klassikaal onderwijs en rekenen kreeg een vaste plaats in het leerprogramma.

In 1817 is er te Ubach over Worms sprake van een openbaar schoollokaal voor de kinderen.

Het was gelegen aan de Kerkweg, recht tegenover de ingang van de oude kapel. Het voorplein diende als speelplaats voor de schooljeugd.

In 1804 reeds had de gemeente, in samenwerking met het kerkbestuur, enkele percelen grond naast de oude kapel gekocht van de omwonende bewoners ten einde een weg te creëren, die zowel toegang zou geven tot het schoollokaal als tot de nieuwe "te vergroten" parochiekerk.

De nieuwe weg, niet meer dan een breed voetpad, zou bovendien een betere verbinding vormen tussen de beide Waubachse hoofdstraten, de Bovenste en de Onderste Straat. Deze zo geheten Kerkweg, later omgedoopt in Kerkberg, liep over en door het twee jaar oude kerkhof, d.w.z. een weiland, toebehorend aan de Kerkfabriek, dat tevens dienst deed als begraafplaats voor de overleden parochianen. Het vee graasde er rustig tussen de spaarzame graven van de overledenen, terwijl de toegang aan de beide uiteinden werd afgesloten door een draaihek of stegel. Een provincieverslag vermeldt enige bijzonderheden over de toestand te Waubach anno 1817.

"Het aantal inwoners bedraagt 1180.

Te Ubach over Worms is in 1817 eene gemeenteschool gesticht met één onderwijzer.

Het aantal leerlingen bedraagt 60. Er is slechts één schoolvertrek.

De onderwijzer krijgt als traktement alleen de schoolgelden, te weten 18 cent per leerling per maand."

De gemeente beschikte vanaf haar ontstaan nog niet over een gemeentehuis. Plannen voor de stichting van een dergelijk gebouw waren reeds geopperd, maar van een realisatie was nog niets gekomen. Onder invloed van de ophanden zijnde nieuwe schoolwet van 1827 werden drie problemen tegelijk aangepakt. Het oude schoollokaaltje voldeed al enkele jaren niet meer. De burgemeester, tevens gemeentesecretaris, verrichtte zijn werkzaamheden te zijnen huize en sinds 1821 was er geen aparte behuizing meer voor een kapelaan¹.

De bedoeling nu was al deze huisvestingsperikelen tegelijk op te vangen door de stichting van één gebouw, gelegen in het centrum van Waubach, vlak bij de kerk. Het oude schoollokaaltje verdween en op zijn plaats zou het nieuwe "driestemmige" gebouw verrijzen. Het waren grootse plannen, die na herhaalde wijzigingen tenslotte de goedkeuring verkregen van de overheid. Sommige raadsleden vonden de opzet nog te gering en wilden uitbreiding. Men voorzag in de naaste toekomst al snel plaatsgebrek én er werd een slag om de arm gehouden: indien de gelden voor de bouw meer dan toereikend zouden zijn, kon nog altijd vergroot worden.

Het bestek behelsde de navolgende punten:

1. *Vóór 1 mei 1827 moeten 7 monden brikken gereed zijn.*
2. *De muren ter zijden zijn lang 40 voeten, de gevelmuren 30; met de fondamenten zijn ze 27 voeten hoog. (1 voet is 30 cm).
Op elk voorhoofd wordt een schoorsteen geplaatst ter hoogte van 15 voeten boven de zijmuren.
De fondamenten zijn 2 voeten dik; de muren boven de grond 1½*

¹*Tot 1821 was de heer J. Werden kapelaan geweest. Hij was een priesterzoon uit Waubach en woonde bij zijn vader in de Bovenste Straat. Zijn opvolger, kapelaan Reyners, had een tijdelijk onderkomen gevonden op de pastorie "nabij de Meswegh" ook in de Bovenste Straat.*

voet.

In de eertste verdieping komen 6 vensters en een deurgespan.

In de 2e verdieping komen 7 vensterramen van metselwerk en op de zolder vier lichtgaten.

De kelder met trap is 16 voeten lang en 12 voeten breed.

Vóór 1 juli 1827 moet dit alles klaar zijn.

3. Er worden drie gebondten gemaakt ter breedte van 30 voeten.

De hoogte van de eerste balk tot aan den versboom bedraagt 24 voeten.

In de eerste verdieping worden vier en in de 2e verdieping worden drie deurgespannen onder en boven ingewerkt.

De timmerman moet 28 hondert voeten treven bewerken.

4. Het schoolvertrek zal met eiken treven en met denne- of weideplanken belegd worden.

De buitendeur wordt gemaakt van droog eikenhout.

De vier binnendeuren worden bewerkt met panneelen.

De stijlen worden belegd met weide- of dennehout.

Er worden zes buitenvensters, ieder van 2 deel, geplaatst en van hetzelfde hout gemaakt als de binnendeuren.

De zes glasramen en het overlicht van de buitendeur moeten bewerkt worden met droog eikenhout.

Er dient goed glas- en eijserwerk te worden gebruikt.

De trap naar boven moet ook zijn van eikenhout.

In de 2e verdieping worden drie deuren en 7 glasramen met stof gemaakt.

Deuren en vensters moeten twee keer geveerd worden.

Dit alles moet gereed zijn op 1 november 1827.

5. Het oppervlak van het dak wordt belegd met goede pannen, alles behoorlijk met poppen en kalk opgemaakt. Dit moet klaar zijn op 15 juli 1827.

6. Op 1 november 1827 moet het gehele gebouw met de vertrekken geplakt zijn.

7. De betaling zal geschieden in drie termijnen, namelijk ten eerste een maand na het begin der werkzaamheden, de tweede nadat de helft klaar is en de derde na beëindiging van het werk.

Het bestek werd goedgekeurd door het gemeentebestuur en ondertekend door burgemeester H. Pelzer, secretaris

P.J.Valckenberg, assessor² J.W.Schnitzeler en de raadsleden: J.D.Reinartz, J.W.Janssen en P.X.Werden. De registratie te Heerlen volgde op 5 december 1826.

Daags daarna werd de bouw gegund aan aannemer Theodorus Werden uit Schinveld en nog dezelfde dag startte men met de bouw. Allerlei vrachten werden door de inwoners verricht. Materialen werden besteld en opgeslagen, terwijl het houtwerk gedeeltelijk op lengte en dikte werd gezaagd. Het gebouw zou twee verdiepingen tellen en een oppervlakte krijgen van circa 1200 voeten. In het voorjaar van 1827 waren de grondwerkzaamheden reeds voltooid; de dorpbewoners hadden ijverig meegeholpen. De kosten van het nieuwe gebouw waren geraamd op 917 gulden. Tot dekking van het geheel zou de opbrengst van een aantal gemeentegronden (deels verpacht en deels verkocht) aangewend worden. De opbrengst was geschat op 920 gulden, de werkelijke opbrengst bedroeg 957 gulden.

Aangemoedigd door de gunstige verkoop der gemeentegronden, kwam het plan tot wijziging en vergroting van het schoolhuis weer op de voorgrond. Nog in april 1827 besloot de bouwcommissie het bestek en de tekening te veranderen en het schoolvertrek te vergroten; circa drie voeten zou het breder worden. De totale breedte binnenwerks werd dan 26 voeten en de lengte 39 voeten.³

Men had nog verder willen gaan met de uitbreiding maar omdat het hout al gezaagd was en de fundering voor de gang en het kleine kamertje reeds gestort was, moest hiervan worden afgezien. Voor het bakken van brikken, geleverde raster- en dakkwerkzaamheden, uitgevoerd metsel- en timmermanswerk, inclusief arbeidsloon, had men de aannemer reeds 817 gulden betaald.

De gemeente zelf had onder meer gezorgd voor: 14 dubbele karren steenkool (voor het bakken der brikken), 225 mud kalk, de benodigde planken, balken, ankernagels en spijkers, 3000 pannen,

²wethouder

³eenvoet was circa 30 cm.

inclusief stook- en arbeidskosten, voor een totaal van fl. 592,50. De andere vrachten hadden de ingezetenen gratis verricht.

In de loop van 1827 vorderde de bouw gestadig en men hoopte in het najaar klaar te zijn. Door de slechte weersomstandigheden bleek dat niet haalbaar te zijn. In ieder geval zou de nieuwe school met het nieuwe kalenderjaar beginnen.

Het gebouw met de onderwijzerswoning en de tuin waren in oktober 1827 reeds zover gevorderd dat men uitzag naar een onderwijzer. Benoemd werd de heer J.H. Tummers uit Sittard. Koster-onderwijzer Antoon Vijgen kwam door zijn slechte verhouding met de bestuurders der gemeente voor de post niet in aanmerking.

Op 1 januari 1828 begon meneer Tummers zijn onderwijs in de Nederduitse taal aan de nieuwe gemeenteschool. Hij startte met 30 kinderen, doch na enkele maanden waren het er al 50.

Het schoolgebouw was als volgt ingedeeld:

Op de begane grond was links naast de hoofdingang het schoollokaal, daarboven was de secretarie, c.q. raadszaal. Het rechtergedeelte, beneden en boven, diende als onderwijzerswoning en bevatte vier vertrekken.

In 1830 kreeg de heer Tummers zijn vaste aanstelling en met de benoeming en komst van burgemeester P.J. Valckenberg werd ook het "gemeentedeel" in gebruik genomen. De ambten van burgemeester, secretaris en ontvanger waren verenigd in één persoon.

Reeds in oktober van dat jaar werd de onderwijzer "wegens onzedig gedrag" overgeplaatst en opgevolgd door de "eerder geweigerde" koster-onderwijzer Anton Vijgen. Volgens het bevolkingsregister van 1830 heeft de heer Tummers nooit in het schoolhuis gewoond. In de voornoemde lijst staat hij genoteerd als kostganger in huis A.104, thans cafézaal Kloosterstraat 1.

Hieruit vertrok hij in 1830 met onbekende bestemming.

Door zijn vroegtijdig vertrek was de onderwijzerswoning nog steeds onbewoond en daar de heer Vijgen over een eigen huis beschikte en niet van plan scheen een gehuurde woning te betrekken, werd het huis verpacht aan het R.K. Kerkbestuur, bestemd als woonplaats voor de kapelaan.

Het gemeentehuis, volgens opgaaf bestaande uit één kamer, vroeg reeds in 1832 om de nodige herstelwerkzaamheden, waarmee een

bedrag gemoeid was van ruim 102 gulden.

In 1835 vinden we de heer Vijgen ook niet meer verbonden aan de gemeenteschool. Wegens roddelpraat in de dorpspolitiek moest hij het veld ruimen. Drie jaar later verloor hij ook nog het kostersambt om redenen "welke te Waubach algemeen bekend zijn en welke reeds lange tijd bestaan hebben".⁴

De gemeente zocht voor haar school naartoe naar een nieuwe onderwijzer. Bovendien was het ambt van gemeente-ontvanger nog steeds vacant. Er waren plannen om een onderwijzer te benoemen, die tevens het ontvangersambt kon vervullen.

Geschikte kandidaten waren alsnog niet voorhanden. In het gemeenteverslag van 17 februari 1835 verklaarde de burgemeester:

"Op het ogenblik hebben wij geen onderwijzer in de gemeenteschool, omrede zoo lang het onderwijs is vrij geweest, heeft de gemeente geen onderwijzer gehad, die hun dienlijk was.

Bij de nieuwe organisatie over het schoolwezen zal men zich daaraan gelegen laten zijn."

In de loop van 1835 werd tot nieuwe onderwijzer benoemd de heer Peter Joseph Dohmen.

Hij gaf les in Duits, Brabants en Frans. Als traktement ontving hij 50 francs. Aan schoolgeld ontving hij van iedere leerling voor alleen lezen 30 centimes en voor lezen en schrijven 50 centimes. Het aantal leerlingen bedroeg 98. Alle arme kinderen kregen gratis onderwijs. Het materieel van de gemeenteschool bestond uit : banken met schrijftafels, een leesbord en een tafel met stoel voor de onderwijzer.

De heer Dohmen was door de gemeenteraad gekozen uit twee kandidaten. Op 10 maart 1837 werd hij tevens benoemd tot gemeentesecretaris met een salaris van 148 francs.

Bijzondere scholen waren er in 1838 niet meer te Ubach over Worms. Wel gingen sommige kinderen naar de openbare school te Scherpenseel of Nieuwenhagen "waar het schoolgeld minder is

⁴Bekend was dat hij geruime tijd in onmin leefde met de kapelaan.

dan hier."

Vanaf het "bordes" van het gemeentehuis had op 23 juni 1839 de plechtige afkondiging plaats

"dat het voormalige Belgische Limburg thans Hollands gebied is geworden." De burgemeester herhaalde de rijksmededeling op 30 juni en 2 juli. Of deze bekendmaking veel nieuwsgierige toehoorders trok en of ze met blijdschap ontvangen werd, vermelden de annalen niet.

Het gedrag van de onderwijzer waarover men de eerste jaren niets dan lof hoorde, scheen na 1840 te zijn achteruitgegaan. Hij was een geregeld cafébezoeker geworden, waar hij meer dronk dan goed voor hem was. Na diverse officiële reprimandes ontsloeg de gemeenteraad hem in december 1842. Reeds voor 1 maart daaropvolgend had hij school en dorp verlaten.

Zijn opvolger was Arnold Dreissen, die ook weer het ambt van gemeentesecretaris op zich zou nemen, voor zover het onderwijsambt dat zou toelaten. Na het ontslag van zijn voorganger was dat ambt weer in handen gekomen van de burgemeester, het zou ook bij hem blijven. Op 7 september 1843 werd de heer Valckenberg officieel herbenoemd tot gemeentesecretaris. Dreissen had zijn handen vol aan het schoolwerk en zag geen kans om twee banen tegelijk te vervullen.

Uit het schoolverslag van 1847 vernemen we dat het schoolvertrek een lengte had van 7 ellen en 8 palm en een breedte van 6 ellen en 9 palm.⁵

"De onderwijzerswoning bevindt zich in goeden staat. Ze wordt sinds 1 januari bewoond door kapelaan Keesmeekers, totdat de onderwijzer - nu nog ongehuwd - gaat trouwen. Toen dit laatste geschiedde, was de heer Dreissen echter niet meer te Waubach werkzaam, reden waarom de onderwijzerswoning bewoond bleef door de kapelaan."⁶

⁵ 1 el was 1 meter en 1 palm 10 cm.

⁶ Arnold Dreissen was in 1848 benoemd tot hoofdonderwijzer te Vaals, daartoe aanbevolen door oud-kapelaan Slenter, die geboren te Holset in 1846

In 1847 liet deken L.Reinartz, geboortig te Waubach, een schenking registreren ten behoeve van de R.K.Kerkfabriek. Het betrof een perceel tuin, gelegen naast de gemeenteschool en de straat, ter grootte van vier roeden vierkant, onder voorwaarde dat de door een haag omgeven moestuin, uitsluitend zou dienen " tot gebruik ende genot voor den tijdelijken Heer Vicaris van de parochie Ubag over Worms te Waubach ". Als verplichting moest de kapelaan jaarlijks zes H.H.Missen lezen ter intentie van de schenker tijdens diens leven en na zijn dood een jaargetijde houden met alle daaraan verbonden kosten voor kaarsen en orgelspel.

De waarde van de schenking bedroeg 100 gulden.

Op 29 oktober 1848 vond er voor de hoofdingang van het gemeentehuis wederom een plechtige rijksafkondiging plaats. Dit keer ging het om de bekendmaking van de nieuwe grondwet van minister Thorbecke. Na afloop van de voorlezing begonnen de klokken te luiden, zodat de bevolking uit nieuwsgierigheid kwam toegelopen. In de beide eropvolgende weken volgde een herhaling van de afkondiging.

In 1852 waren van gemeentewegen enkele noodzakelijke reparaties geschied aan de daken der pastorie en kapelanie. Ze waren van kleinere omvang; de kosten bedroegen 12 gulden. Onderwijs werd gegeven aan kinderen van alle gezindten.⁷ Het gemiddeld aantal leerlingen in de jaren 1850 tot 1857 bedroeg in januari 95 en in juli 60. Het aantal meisjes was groter dan dat van de jongens, vier tegen drie. Ongeveer 25 kinderen of $\frac{1}{4}$ deel ontvingen gratis onderwijs. Onderricht en schoollokaal bevonden zich in goede staat. Voor onderhoud van schoollokaal en meubilair betaalde de gemeente jaarlijks 20 gulden. Het aantal leerlingen zou echter in de komende jaren gaan stijgen,

benoemd was tot pastoor te Vaals.

⁷99% van de inwoners was katholiek. Sommige kommiezengezinnen waren gereformeerd.

hetgeen problemen voor het onderwijs zou opwerpen met betrekking tot de schoolruimte en het onderwijs. De eenmans-school kampte in de vijftiger jaren, vooral in de wintermaanden, als het aantal kinderen het grootst was., met huisvestingsmoeilijkheden. Soms moesten over de honderd kinderen in het ene schoollokaal geplaatst worden.

Klassikaal-onderwijs-geven was een moeilijke opgave geworden. De leerlingen waren ingedeeld in drie groepen: beginners, gevorderden en de hoogste klas. Kregen de eersten leesondericht, dan moesten de beide andere groepen bezig zijn met schrijven of rekenen. Buiten deze drie vakken werd geen onderwijs gegeven, het was trouwens onmogelijk. Eerst na de splitsing van de klassen konden vakken als aardrijkskunde en geschiedenis gegeven worden. Bij latere onderwijswetten zou deze toestand gerealiseerd kunnen worden.

Het schoolgebouw, meer dan dertig jaar oud, was voor de nieuwe plannen niet berekend. Het zou uitgebreid moeten worden en dat was niet te verwezenlijken, want het gebouw had nog steeds een drievoudige taak :ook het gemeentehuis en de kapelanie waren erin gehuisvest.

Op 1 januari 1859 bezochten 105 kinderen de gemeenteschool. Voor dit grote aantal leerlingen was het bestaande schoollokaal te klein geworden. De gezondheid van de kinderen leed eronder. Er was gebrek aan een goede verlichting en ontluchting en het geheel was ondoelmatig ingericht voor het geven van behoorlijk klassikaal onderwijs. Hierin zou voorzien worden door de "bouw van eenen grooter, nieuwen schoolgebouw." De gemeente was nog steeds niet in het bezit van (althans zij kon nog niet beschikken over) een onderwijzerswoning. De opzichter van de Waterstaat ontwierp een plan voor een nieuw te bouwen school met onderwijzerswoning, die in alle opzichten zou voldoen aan de behoefte van een doelmatig onderwijs en tevens aan de bedoeling van de gemeenteraad. De totale kosten zouden ruim 4563 gulden bedragen; voor de aankoop van de grond moest nog eens 300 gulden neergeteld worden. In de gemeenteraadsvergadering van 30 juni 1859 werd definitief besloten tot de bouw van de nieuwe gemeenteschool aan de Mesweg (Kerkstraat). In het najaar van 1861 werd de school in gebruik genomen.

In december 1850 had er in de gemeenteraad een ruzie plaats. Het ging over het eigendomsrecht van een "questieuze haag" van een zekere Maria Catharina Hanssen. Het gevoerde dispuut liep op een gegeven moment zó hoog op, dat een deel der vergadering het lokaal verliet en besloot verder te vergaderen in de ernaast gelegen herberg van de heer Milchers.

Drie weken later kwamen de raadsleden weer bijeen om over de kwestie te beraadslagen.

Ook dit keer ging het fout. Tijdens de vergadering stapten vier heren op en gingen heen. Zij ageerden tegen de werkwijze van de burgemeester en gaven de onderwijzer zelfs opdracht een brief op te stellen voor de Gedeputeerde Staten, waarin ze hun ongenoegen over de heer Valckenberg uiteenzetten.

In de bijeenkomst van 10 februari 1851 kwam de zaak weer aan de orde.

De ontvanger van het Armbestuur, de heer P. Schroeder, had valse beschuldigingen geuit aan het adres van de burgemeester, waarmee ook de haagkwestie samenhing en de vete tussen de familie Reinartz en de burgemeester. Twee weken later bleek de zaak nog steeds niet opgelost; op die bewuste vergadering verschenen namelijk slechts twee raadsleden. Helaas vermelden de gemeenteverslagen niet hoe de hele kwestie afgelopen is.

Medio de 19e eeuw kende de kapelanie een bekend geworden bewoner. Het was kapelaan Frans Joseph Erens. In het boek "Vervlogen jaren" geeft zijn neef Frans, de beroemde Tachtiger, een prachtige beschrijving van zijn peetoom en zijn woonhuis te Waubach omstreeks 1877.

"De eenige broer van mijn vader was pastoor in Waubach, een dorpje aan de Duitse grens bij Palenberg. Hij woonde in een groot donker huis, gelegen bij de kerk in een tuin, waarin veel knoestige, uitgeleefde vruchtboomen stonden tusschen aardbeien en groenten. Als kapelaan was hij reeds in het dorp gekomen en altijd was hij gebleven in het oude huis; een stille man, die nooit, zelfs niet naar zijn collega's ging om te babbelen. Waubach was maar een half uur ver van mijn ouderlijk huis en ik kwam dikwijls bij mijn oom in den vacantiетijd.

Het huis had iets sombers, maar ook weer iets weldadigs en vriendelijks van afgeslotenheid. Er was een lange, breede gang, bevloerd met roode en blauwe plavuizen; er stond geen enkel meubel in, niets hing aan de witte muren en er kwam maar weinig licht door eenige glasruiten boven de deur; een groot houten luik lag in de vloer.

Bij het binnenkomen klonken mijn stappen als in een wijde rust, maar de huishoudster Louiske,⁸ een mager, reeds gebogen vrouwtje met een groote muts over het grijze haar, maakte dan zooveel vriendelijke drukte om mij binnen te brengen, dat het eenzame geheel verdween.

De zitkamer van mijn oom was klein en slechts één hoog raam met kleine ruitjes aan de westkant gaf licht in de kale ruimte, waar slechts zeer eenvoudige meubeltjes stonden, ook een rieten armstoel voor hemzelf. Het zilveren tafelgerei en de fluweelen stoelen, die mijn grootmoeder voor hem had gekocht, toen hij zijn woning moest inrichten, had hij haar teruggestuurd. Van het donkere, verkleurde behang was maar weinig zichtbaar, want rond, langs het geheele vertrek hingen groote landkaarten, evenveel verschoten en bruin geworden van ouderdom en tabaksrook in de lange jaren, dat hij hier leefde. Want in zijn kapelaansjaren was die oom Frans een sterke rooker, totdat hij plotseling besloot het rooken op te geven en dit ook volhield tot aan zijn dood.

Hij was een zeer sober man. De goede wijnen, die hij in zijn kelder had, waren om aan bezoekers te schenken of weg te geven aan zieken. Zelf dronk hij water, waarin hij een klein scheutje wijn deed.

Aardrijkskunde was een van zijn liefste studies geweest in zijn jonge jaren, daarom hingen er al die landkaarten. Hij las veel reisbeschrijvingen en verhalen uit missietijdschriften, maar zelf reizen deed hij nooit. Hij was slechts éénmaal in Keulen geweest en éénmaal in Trier. Hij las veel in Daniels' Geografie, een Duitsch werk in een groot aantal deelen en toen het Suezkanaal zou worden gegraven door de Lesseps, was hij op grond van zijn geografische studies zoo overtuigd van het slagen dier onderneming, dat hij zijn geheele vermogen in aandeelen daarvan

⁸ Anna Maria Louisa Borghans, geb. in 1823 te Schaesberg

wilde steken. Slechts de opvatting, dat een priester niet moet speculeeren op aardsch bezit, weerhield hem daarvan."

Kapelaan Erens bleef ook als parochieherder nog enkele jaren in huis A.112 aan de Kerkberg wonen. Pastoor Huppertz mocht na zijn emeritaat in 1876 in zijn vertrouwde omgeving blijven wonen. Na zijn dood in 1879 onderging de pastorie een grote restauratiebeurt.

In 1881 ging Erens in het voor hem bestemde huis aan de Mesweg wonen.⁹

In 1870 was de kapelanie/secretarie groot 1 roede 20 ellen vierkant; ze was verzekerd voor twee duizend gulden, het schoolhuis met erf voor het dubbele bedrag. Na de verhuizing van de openbare school bleef het oude schoolvertrek leeg. Nu en dan diende het wel eens tot opslagplaats van gemeentespullen. Op 26 maart 1874 laat het gemeentebestuur de gouverneur weten, dat er te Waubach gelegenheid bestaat tot "*afzondering en verpleging van lijdens aan besmettelijke ziekten, namelijk het oude schoolvertrek.*"

In november 1885 verklaart het gemeentebestuur: "*Er is geen kelder onder het gemeentehuis, wel onder het aangrenzend gebouw. Aldaar worden spiritualien bewaard, echter in onbeduidende hoeveelheid. Het gemeentehuis zal zoodra mogelijk verlegd worden.*"

Op 28 augustus 1886 deed de gemeente kadastrale afstand van de pastorele goederen, die "*sedert onheuglijke tijden*" toebehoorden aan de R.K.Kerkfabriek. Hiertoe behoorde in de Kerkberg ook een deel van de kapelanie. Het betrof een perceel tuin ter grootte van 20 ca "*en dat gedeelte af te meten langs het gemeentehuis en de oude school, zooals de kapelanie oorspronkelijk heeft bestaan, onder voorwaarde, dat de bedoelde gebouwen en goederen hun tegenwoordige bestemming behouden.*" Hierbij ging het om de schenking uit 1847 van deken

⁹*De toenmalige kapelaan J.A.H. Ubaghs woonde tijdens zijn eerste dienstjaren in huis*

A.139 op de Mesweg (Kerkstraat) bij de familie Custers.

Waubachs' oude kerkje
Torenpartij vanuit de zuidwesthoek gezien.

L.Reinartz.

In 1896 werd het oude kerkgebouw verkocht voor 1300 gulden.

Een gedeelte van de opbrengst was bestemd voor herstel van de kapelanie, het andere voor de bouw van een kerkhofmuur naast de kerk aan de Mesweg.

Onder het bestuur van burgemeester P.D.Beckers ¹⁰ werd in 1915 de Kerkberg verbreed en veranderd. Daartoe werden wederom een aantal perceeltjes van de omwoners aangekocht.

Voor die tijd maakte de weg ter hoogte van de oude kerk en de kapelanie een steile val naar naar de Grensstraat toe. De Kerkberg werd in het midden uitgediept en verbreed en liep voortaan vanaf de oude markt hellend naar beneden. Deze verandering is thans nog te zien aan de hoogte der deuren van de oude kerk en de kapelanie.

De dubbele bestemming van het voormalige schoolhuis duurde tot 1911, toen het gemeentehuis verhuisde naar de voormalige pastorie aan de Bovenste Straat, thans huis Charles Frehenstraat 2. De leeggekomen ruimten bleven ook toen weer diverse jaren in onbruik, tot 1919, toen de gemeente de twee haar toebehorende lokalen aan de kerk afstond voor 800 gulden, *"welke som door de gemeente werd geschonken voor de herbouw van de oude kapelanie."*

De restauratie geschiedde volgens een plan van architect J.Peters uit Waubach, die zeven jaar tevoren ook de nieuwe pastorie aan de Kloosterstraat ontworpen had. Met de werkzaamheden werd een begin gemaakt in augustus 1919. De kosten bedroegen f. 2692,- ; de architectkosten f. 653,32. Het inwendige van het gebouw onderging een forse gedaantewisseling. Er werd een keuken en gang bijgebouwd, de trap naar boven verlegd en een tweede ingang aan de noordzijde gemaakt. Het schoollokaal veranderde in een ruime ontvangkamer en van de secretarie/raadzaal werden slaapkamers gemaakt.

De verbouwing werd uitgevoerd na het vertrek van de weleerwaarde heer Oberjé. Op 10 maart van dat jaar had hij te Waubach zijn zilveren priester- en kapelaansjubileum gevierd, bij

¹⁰ 1910-1935

welke festiviteit zijn pastoorsbenoeming openbaar gemaakt werd. De kapelaan, tevens penningmeester van het kerkbestuur, stond bekend als een groot historicus. Vooral de plaatselijke geschiedenis had zijn aandacht. Met zijn priester vriend "Schloszkaplan" Hanssen uit Rimburch heeft hij heel wat oude acten en documenten vergaard, veelal afkomstig van stoffige zolders op oude boerderijen, hetgeen hem later niet steeds in dank is afgenomen. Diverse historische publicaties in plaatselijke kranten getuigen van zijn historische interesse voor kerk en gemeente. Zijn geschiedkundige nalatenschap kwam na zijn dood terecht bij de familie Bloemen in Eijs-Wittem. Het aldaar bewaarde schilderij van de laatste rector van Waubach is in de zeventiger jaren door pastoor Pörteners naar Waubach teruggehaald, waar het na restauratie een plaats kreeg in de vernieuwde sacristie. Op 27 juli 1921 werd de gerestaureerde en verbouwde kapelanie overgedragen aan de R.K. Kerkfabriek. Het gebouw met bijbehorend erf en tuin, ter grootte van 60 ca, werd in het kadaaster ingeschreven onder sectie C.2340. In 1925 verbouwde aannemer J.Toenbreker de voormalige toiletten van de school tot berghok en schuur voor de prijs van 600 gulden. Zes jaar later werd de straatingang naast de kapelanie verbreed en verbeterd. In 1935 was het dak aan de beurt. Voor de prijs van 42 gulden werd dit vernieuwd door de firma Fr.Stevens, vermeld moet wel worden dat de benodigde pannen gratis geleverd werden door de firma Teeuwen uit Tegelen. In later jaren werden nog diverse verbouwingen uitgevoerd, waarbij ook de tuin rondom meermalen van aanschijn wisselde. Bij graafwerkzaamheden kwamen zelfs beenderen van oud-parochianen van het voormalig kerkhof aan het daglicht. De laatste grote renovatie had plaats in 1978. De werkzaamheden namen maanden in beslag, waardoor de toenmalige bewoner, kapelaan Fr.Janssen, een tijdelijk onderkomen kreeg in pand Groene Wegje 28. Na de voltooide restauratie verhuisde hij weer naar de Kerkberg. Helaas voor korte tijd, in november 1980 overleed hij. Met de komst van pastoor Maesen kreeg het historische gebouw een enigszins andere bestemming; het werd namelijk pastorie en is dat tot op heden gebleven.

Resumé bewoners huis Kerkberg 7:

- 1831 - 1839 Kapelaan H.D.Reyners
- 1839 - 1846 Kapelaan E.P.J.Slenter
- 1846 - 1848 Onderwijzer J.A.Dreissen, inwonend bij de kapelaan
- 1846 - 1849 Kapelaan P.J.Keesmeekers
- 1850 - 1881 Kapelaan F.J.Erens
- 1881 - 1894 Kapelaan J.A.H.Ubaghs
- 1894 - 1919 Kapelaan H.G.Oberjé
- 1919 - 1937 Kapelaan F.W.K.H.Kremer
- 1937 - 1940 Kapelaan J.W.H.Pinkaers
- 1940 - 1944 Kapelaan J.M.Douven
- 1944 - 1950 Kapelaan H.J.Gülickers
- 1950 - 1962 Kapelaan L.Hünen
- 1962 - 1970 Kapelaan F.H.G.Lemmens
- 1970 - 1973 Kapelaan A.H.Wagemans
- 1973 - 1980 Kapelaan L.F.J.Janssen
- 1981 - 1989 Pastoor L.J.Maesen
- 1989 - heden Pastoor M.Kenis

Waubach, Sint-Josephfeest 1998.

H.M.H. Goossens

Voor zéér ver gevorderde genealogen

Bij het opstellen van een stamboom maakt men gebruik van een aantal kalender varianten. Allereerst de Gregoriaanse kalender(Heden tot 1805) dan de Republiekeinse(1805 tot 1792) dan weer de Gregoriaanse(1792 tot 1582) en vervolgens de Juliaanse kalender(1582 tot -46) en vóór 46 voor Christus hanteerde men de Romeinse kalender.

Voor wie met zijn stamboom teruggaat tot voor deze tijd kan gebruik maken van de Egyptische kalender.

In het oude Egypte bestonden er slechts drie jaargetijden: **Achet** (de tijd van de overstromingen), **Peret**(de tijd om te zaaien) en **Schemu**(de tijd om te oogsten).

Elk jaargetijde bestond uit vier maanden, die ieder een afzonderlijke naam hadden zoals in onderstaand overzicht is weergegeven.Of bij deze maanden steeds met 30 dagen werd gerekend is mij niet bekend.

Achet komt ongeveer overeen met onze herfst terwijl **Schemu** onze zomertijd omvat en **Peret** de Egyptische winter voorstelde.

Wie met zijn stamboom in de Egyptische hieroglyphen terecht komt, is in ieder geval in staat, om met onderstaand overzicht een transcribtie te maken van de daarin voorkomende data.

Ik wens degene die dit overkomt in ieder geval veel sterkte!

<u>Achet</u> Tijd van de overstroming 15 juni tot 15 okt			<u>Peret</u> Zaaitijd 15 okt tot 15 febr		<u>Schemu</u> Oogsttijd 15 febr tot 15 juni	
1	Thot	15/6-15/7	Tybi	15/10-15/11	Pachons	15/2-15/3
2	Paophi	15/7-15/8	Mechir	15/11-15/12	Payni	15/3-15/4
3	Athyr	15/8-15/9	Phamenat	15/12-15/01	Epiphi	15/4-15/5
4	Cholak	15/9-15/10	Pharmuti	15/01-15/02	Mesore	15/5-15/6

H. Dortants

Vrijwilligers gezocht!!

Vrijwilligers gezocht, die in het in het bezit zijn van een computer (het maakt niet uit hoe snel of oud dat apparaat is) en de beschikking hebben over (iets) vrije tijd. Tevens genegen zijn om deze vrije tijd te willen besteden om de toegang tot gegevens welke nodig zijn, bv bij stamboom-onderzoek, toegankelijker te maken voor iedereen.

Waaruit bestaan deze werkzaamheden?

Het "inkloppen" van gegevens in de computer uit de volgende bronnen:

- Kerkelijke dopen/huwelijken/begrafenissen.
- Burgerlijk geboren/huwelijk/overlijden.
- Notariële archieven

Wat is het doel van deze werkzaamheden?

Om de gigantisch achterstanden in ontsluiting bij de archiefdiensten in te halen. Er is momenteel namelijk werk voor 300 personen voor 10 jaar! Tot nu toe zijn er reeds ±400.000 records (+92MB) ingebracht door een groep van circa 50 personen. U ziet dus dat de vraag naar vrijwilligers erg groot is. De klanten van de archiefdiensten hebben dit ook herkend. Velen van hen zijn als vrijwilliger begonnen moeilijk toegankelijke bronnen (doop-, huwelijks-, en begraafregisters, bevolkingslijsten, notariële archieven etc.) in de computer te verwerken. Deze verwerking is belangrijk voor een goede standaardisatie van de invoer, snelle resultaten voor het printen van lijsten, het zoeken naar gegevens en het behouden van een overzicht van hetgeen reeds is verwerkt. Tevens wordt hiermee voorkomen dat dubbel werk wordt verricht (is zonde van de tijd).

Wie houdt zich hiermee bezig?

Er is een stichting opgericht genaamd "**BLAT**" wat betekent **Beheer Limburgse Archief Toegangen** en is gevestigd in het Rijksarchief te Maastricht.

Wat is het doel van de Stichting Blat?

- het bevorderen van de samenwerking tussen archiefbeherende instellingen, natuurlijke en rechtspersonen, bij de ontsluiting van bronnen van belang voor de Limburgse geschiedenis.
- het gemeenschappelijk beheer van klappers, indices en

andere nadere toegangen, in welke vorm dan ook, op archiefbronnen van belang voor de Limburgse geschiedenis met uitsluiting van evenwel toegangen, zijnde archiefbescheiden in de zin van de Archiefwet 1995.

- het beschikbaar stellen van gegevens uit de bedoelde klappers, indices en andere toegangen aan geïnteresseerden.
- het verrichten van verdere handelingen, die met bovenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Heeft u interesse of nog vragen? Neem dan vrijblijvend contact op met de archivaris van het OCGL Stef Moonen, tel **045-5319114**. Mocht u beslissen om een gedeelte van uw vrije tijd aan dit project te besteden, wordt het betreffende programma (GRIS en/of LAPIS) bij u thuis op de computer geïnstalleerd. U bepaald zelf hoeveel tijd u aan dit project wilt besteden, er wordt van geen enkele kant druk op u uitgeoefend. **Iedere vrijwilliger is welkom!!**

JAARBOEK 1997-1998

Begin november verschijnt het nieuwe jaarboek. Het is gewijd aan met name de mijnen en de mijncultuur in Landgraaf. De 220 pagina's bevatten o.a. artikelen over de concessies, de mijnzetels en hun geschiedenis en de cultuur van de mijnwerkers.

Voor leden is de prijs fl. 15.00. Voor niet-leden fl. 17.50
Toezending per post kost fl. 6.50 extra.

Inschrijving vooraf is mogelijk via dit formulier

Ondergetekende

Naam straat

Postcode Plaats

tekent hiermee in op het JAARBOEK 1997-1998. Hij/zij wil
het wel/niet per post toegezonden krijgen.

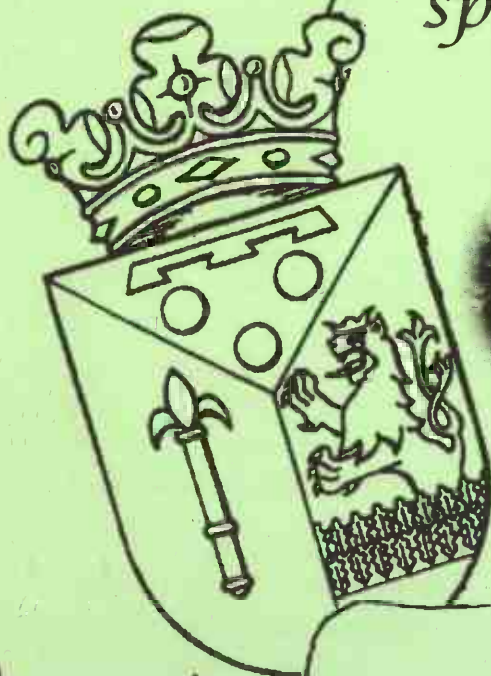
Geef het ingevulde formulier af bij de balie of bij het secretariaat
Groenstraat West 3 6374 JK Landgraaf

.....

O C G L

Bulletin

special

Wief Das

Contactorgaan van de Heemkundevereniging
Oudheidkundig en Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf

HOOFDBESTUUR

Voorz. A.J.Verreck, Rinckberg 49, 6374 LP Landgraaf, 045-5322530
1e secret. J.L.Godschalk, Stegelenstr.12, 6438 JN Oirsbeek, 046-4421937
2e secret.
Penningm. J.J.Beckers, Groenstr.West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803
Contact Redact. H.A.Mulders, Hoefveld 18, 6373 XG Landgraaf, 045-5322876
Archivaris S.H.P.Moonen, Oude Landgr.62, 6373 BB Landgr, 045-5319114

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Vz Sect.Dialect A.J.H.Heinen, Schoolstr. 86, 6374 GZ Landgraaf, 045-5321223
Vz.Sect.Monum. M.Nederpel, Achter de Winkel 60, 6372 SN Landgr 045-5313967
Vz.Sect.Geneal. W.Ploemen, Broekhuizenstr.55, 6374 LJ Landgr, 045-5320255
Vz.Wg.Waub. H.Dortants, Eijgelsh.weg 25, 6374 KB Landgraaf, 045-5315315
Vert.Cult.Raad J.J.H.Rietveld, Clausstr.22, 6373 JR Landgraaf, 045-5311415

BESTUURS- EN REDACTIEADRES

Groenstraat West 3, 6374 JK Landgraaf, 045-5315803

CONTRIBUTIE O.C.G.L.

Individuele leden fl. 30,- per jaar
Gezinslidmaatschap fl. 36,- per jaar

BANKRELATIE

Rabobank Landgraaf, Rek.nr 136314937 t.n.v. OCGL Landgraaf
Postgiro 4776225 t.n.v. O.C.G.L. Landgraaf

VERENIGINGSGEBOUW

Curacaostr.1, Landgraaf (Achter De Ark, Op de Heugden, Schaesberg) 5322820

VASTE OPENINGSTIJDEN WERKPLAATS

Woensdag en zaterdag 13.00-17.00 uur
Na kennismakingsbezoek toegangspasje verplicht

Dit Bulletin verschijnt 4x per jaar
Losse nummers fl. 2.50 excl. portokosten

Bulletin

14^e jaargang no 4
vierde kwartaal

VAN DE VOORZITTER

Voor de meeste leden van onze vereniging gaat de tijd te snel. We hebben het grootste deel van wat ons toegemeten is achter ons en vinden dat wat rest te snel opdraait. En er is nog zoveel te doen. Zoveel namen zijn nog niet nageetrokken, zoveel boeken nog niet geraadpleegd en telkens doen zich nieuwe wegen voor die je graag nog zou willen bewandelen. Tegelijk ervaren we het als een geluk dat we nog steeds kunnen meedoen, dat we er nog zijn. Zo heeft het zin elkaar een goed en gelukkig nieuwjaar te wensen en terug te kijken naar het oude dat we toch maar weer gehad hebben.

Voor ons genootschap was het een rustig jaar. Alles is gelopen volgens afspraak: de werkplaats liep goed, ons archief is gegroeid en zeer veel is toegankelijk gemaakt en ingeboekt. Aan de lezingen en excursies hebben veel leden meegedaan. Bovendien waren ze goed. Ons Bulletin is regelmatig verschenen en met het nieuwe Jaarboek hebben we in de roos

geschoten. Nu staat ons voor 10 december nog een vertellersavond te wachten die een succes belooft te worden. Het doet me genoegen dat Der Platkloep voor dit Bulletin uitgaande van Wiel Das en de Ghesellen een stukje uit geschiedenis van Nieuwenhagerheide heeft opgeschreven.

In Pierre Delahaye en Chris Verbunt verloren we twee leden, aan wie het genootschap veel te danken heeft.

Het Nieuwe Jaar zou wel eens voor onrust kunnen zorgen. De kans is groot dat we een nieuwe huisvesting krijgen toegewezen. Gelukkig, want de huidige wordt echt te krap. Maar het betekent ook verhuizen en dus: extra-werk. Met het oog hierop zullen we niet veel meer dan het normale programma op de rol zetten. We krijgen de handen meer dan vol. En alle hens moeten aan dek. Het loont elkaar hiervoor een goede vaart te wensen.

Toch doen we nog een aanbod voor lezingen en excursies. Je vindt in dit Bulletin een overzicht en je zou ons een groot plezier doen als je kenbaar maakt aan welke onderdelen je zou willen meedoen.

A.J. Verreck

IN MEMORIAM CHRIS VERBUNT

In de voorbije jaren hebben we uitvoerig afscheid kunnen nemen van Chris Verbunt. Toen hij uit het bestuur trad is hij geprezen als een van de oprichters van het genootschap die

zich onvermoeibaar heeft ingezet: voor de kruisweg van Aad de Haas, voor het Museum, voor de kleine en grote monumenten van Landgraaf, voor zijn Jaarboek en zijn Bulletin. Hij had een belangrijk aandeel in publicaties als "De Landgraaf" en "Schaesberg in Woord en Beeld". In zijn Schaesbergse Journaals heeft hij een schat aan beelden vastgelegd. We hebben hem erelid gemaakt voor zijn vele verdiensten. We hebben hem nog eens in de zon kunnen zetten vanwege de bereidheid opnieuw de redactie van het Bulletin te voeren toen de redacteur plotseling uitviel. Hij is door de gemeente Landgraaf hierom in 1997 gehuldigd als een voorbeeldig vrijwilliger. Zijn interesse voor het genootschap was oprecht en hij schuwde niet hardop en duidelijk te zeggen als hij het ergens niet mee eens was. Op wie hem niet beter kende maakte hij dan wel een wat barse en norse indruk. In werkelijkheid was hij een hartelijke man met veel liefde voor onze plaatselijke geschiedenis.

Door zijn vele verdiensten hoort hij thuis in de eregalerij van het OCGL. We zullen zijn herinnering in ere houden.

A. Verreck //

Verslag bijzondere activiteiten van het laatste kwartaal

De rondwandeling door de oude kern van Waubach op monumentendag is helaas niet doorgegaan vanwege onophoudelijke regen. Ze komt volgend jaar opnieuw op de agenda.

6 oktober hield Hein Goossens een boeiende causerie over de stap van genealogie naar streekgeschiedenis. Hij vertelde hoe hij uit nieuwsgierigheid naar de mensen die hij bij zijn onderzoek had opgespoord

is gaan zoeken waar ze gewoond hebben en hoe ze leefden. Om dit zoeken succesvol te laten zijn moet je veel weten en met veel rekening houden. Bijvoorbeeld hoe de straten benoemd werden, hoe de huisnummering was, of in deze nummering veranderingen zijn opgetreden. Hierover kun je vanaf ongeveer 1840 betrouwbare gegevens vinden bij de gemeentes. Van voor die tijd moeten we de gegevens halen uit het kadaster of uit oude notariële acten. Er werden veel vragen gesteld en beantwoord over de toegankelijkheid van de bronnen.

5 november verscheen het jaarboek 1997/1998. Het is in zijn geheel gewijd aan de mijnen en Landgraaf. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan dhr Jung die jaar in jaar uit met behulp van dia's onbaatzuchtig aan jonge mensen de geschiedenis van de mijnen en de mijnstreek heeft doorgegeven. Ook werden exemplaren uitgereikt aan burgemeester Jansen en wethouder Kölgen, vanwege hun belangstelling voor ons genootschap en om hen attent te maken op het werk dat wij ook ten behoeve van Landgraaf doen. Uiteraard was er een exemplaar voor Wiel Miséré die de belangrijkste artikelen geleverd heeft. Na de uitreiking van het Jaarboek was er een gezellig samenzijn met koud buffet waaraan 35 leden deelnamen. Een ideale gelegenheid om elkaar op een heel andere manier te leren kennen.

14 november. Meer dan honderd gasten bezochten onze open genealogische dag. Echte belangstellenden die onze genealogen en archiefbewaarders handen vol werk bezorgden. Er meldden zich 10 nieuwe leden aan.

27 november: de genealogische vereniging Aken bezoekt onze werkplaats. Winand Ploemen en Huub Dortants zijn gastheer. Een goed contact met enthousiaste gasten.

Afscheid Leonie Robbroeks

Drie jaar geleden hielp Robbroeks ons uit de brand door zich spontaan beschikbaar te stellen als secretaris. Door ziekte heeft ze tijdelijk moeten afhaken. Nu blijkt dat ze de functie helemaal moet neerleggen. Jammer. We waarderen bijzonder wat ze voor het genootschap heeft gedaan.

Wiel als koelbertus

WIEL DAS EN DE GHESELLEN

Eerste kennismaking

"We zouden Wiel Das moeten vragen om mee te doen". "Wiel Das ? Nooit van gehoord". " Dan heb je wat gemist. Als je Wiel Das zou kunnen overhalen om mee te doen, ben je zeker van een geslaagde avond."

"Waarvoor moet je hem dan vragen ?" "Hij kan buitengewoon goed vertellen. En hij kan een heel goed verhaal schrijven." Zo ongeveer liep het gesprek toen we enkele jaren geleden onze vertellersavond voorbereidden over het thema Kerstmis vroeger en nu. We zochten iemand van buiten de groep die extra kleur aan de avond kon geven. Ik kreeg de opdracht contact met hem te zoeken.

Aan de telefoon was hij aarzelend maar niet afwijzend. "Kom maar eens praten dan kunnen we zien". De man bleek oud, had weinig lucht, een zwak hart. Hij kon niet veel meer. Zeker niet een nieuw verhaal schrijven voor onze avond. Maar hij had nog een mooi kerstverhaal. Krismes in de Laura. Een zelfgeschreven vrije fantasie over het mijnwerkersleven. Dat wilde hij wel voordragen.

Toen ik hem afhaalde leek hij erg breekbaar: bijna geen adem, een dunne stem, bang voor de buitenlucht en de kou. Ik twijfelde of we er wel goed aan hadden gedaan hem te vragen. Hij zou als laatste optreden. Ik hoopte het beste.

De verrassing was compleet. Toen hij eenmaal voor de groep stond en begon met vertellen leek hij wel twintig jaar jonger, de ademnood was weg, de stem werd krachtig en er ging een elektrische kracht van hem uit die heel de zaal aan hem bond. Ongelooflijk wat daar gebeurde. Een onvergetelijk optreden, een prachtig verhaal.

Op de terugweg spraken we af dat we samen zijn album met gedichten, teksten en knipsels zouden doornemen om te zien of er niet een hele avond aan hem gewijd kon worden. Ik wist intussen al iets van De Ghesellen, de Barbara-avonden in Lauradorp, de karnavalsavonden bij de Marotte en Koelbertus. Ik had een echte ster ontmoet.

Doordat Wiel kort na deze avond overleed kwam van onze afspraak niets terecht. Hij bleef me echter fascineren. Een vertellersavond over Wiel en de Ghesellen kon niet anders dan een succes worden (dacht ik), zeker als we hem konden opluisteren met gedichten en voordrachten van Wiel zelf. De Platkloep zag wel wat in dit idee. Maar dan zouden we wel gebruik moeten kunnen maken van de album van Wiel.

Bronnen

Ik zocht contact met mevrouw Das. Een vriendelijke zelfbewuste dame, die Wiel nog heel erg mist. Ik mocht van haar het album kopiëren. Ze vond het best goed dat we een avond aan Wiel wilden wijden. "Die man had meer kansen moeten hebben. Ik genoot vooral van zijn conferences en zijn optredens in een duo waarin hij als aangever optrad." Zeker, ze kon heel veel over hem vertellen, maar als we echt wat wilden weten over Wiel en de revue, dan moesten we eens met Joep Beckers gaan praten een van zijn beste vrienden en jarenlang voorzitter van de Ghesellen. Dat bleek. Joep had, naast een heel goed geheugen, ook de beschikking over de jaarverslagen van de Ghesellen tot 1954, de draaiboeken van bijna alle revues en de financiële overzichten. Van de jaarverslagen heb ik dankbaar gebruik gemaakt. Uit de draaiboeken heeft Joep voor mij een overzicht gehaald van 20 jaar revue, ik heb ze verder niet geraadpleegd. Maar er kwam meer. Mia Hanssen (de vrouw van Lei) bracht me de de programma's van alle revues. J. Cornips en H. Janssen hadden schetsen en voordrachten voor de Barbaravieringen in Lauradorp in map en konden bovendien prachtig uit die oude tijd vertellen. Ik had nog gesprekken kunnen voeren met mevrouw Ritzen, Wiel Logister en de kinderen Das. Door tijdgebrek is het er niet van gekomen. In elk geval is er over Wiel en De Ghesellen nog heel wat te vinden.

Wat ben ik te weten gekomen ?.

Over Wiel Das heel wat. Hij is de legendarisch Koelbertus. De buuttefiguur die in 1952 in heel Limburg bekend werd doordat hij bij de feestavond van het Anjerfonds in Heerlen als volkomen onbekende buitenstaander de eerste prijs kreeg .

Ondoenlijk hier een opsomming te geven van al het melodieuze, aardige en geestige .. dat men te horen en te aanschouwen krijgt. Maar Willem Das uit Waubach, die als tweede 'nummer' op het programma stond, was in zijn creatie van 'Koelbertus' zó raak, dat we hem toch even apart mogen noemen. Bij het bekend maken van de uitslag der stemmingen zou overigens blijken dat het daverende applaus na zijn optreden van harte gemeend was.

Koelbertus, de man met een zwarte hangsnor welke die van Joseph

uit Rusland ver overtreft; de man met het koffertje waarop staat 'Plan Koelbertus', dat dat van collega Schumann met stukken slaát; Koelbertus uit de Nieuwenhagerheidestraat 51 te Waubach was Donderdagavond in de Heerlense schouwburg. Daar kwam hij, die in zijn gewone doen Willem Das heet, zo maar stilletjes met zijn geintjes de hoogste eer weghalen. En nog verdiend ook. Toen wij Koelbertus Vrijdagmorgen aan de telefoon trachtten te krijgen was hij alweer aan het werk op de Julia, waar hij jeugdleider is bij de OVS. Daar hebben we hem maar niet gestoord, temeer daar mevrouw Koelbertus zo welwillend was om te vertellen dat Willem 37 jaar oud is, al van kindsbeen af toneel speelt en medeoprichter was van het revuegezelschap 'De Ghesellen' uit Nieuwenhagerheide, Willems' geboorteplaats. Dat gezelschap bestaat uit alleen maar mannen en daar is het dat Koelbertus zijn vrije tijd zoek brengt als zijn Koelbertusplan hem niet noodzaakt in Parijs tegenwoordig te zijn.."

Die Koelbertus bleef hem achtervolgens. Altijd weer werd hij gevraagd om hem te "maken". Hoe vaak hij hem niet gebracht heeft in Sittard bij de Marotte.. Op de duur ging het hem de keel uithangen. Maar altijd was het een groot succes.

In Nieuwenhagerheide en Lauradorp was hij toen al een begrip: als partner van het komische duo vrouw Kwebbel en vrouw Kwatsch, als conferencier, als organisator van bonte avonden, als buutteredner. Hij trad regelmatig op bij de marotte in Sittard. Ook kende men hem als jeugdleider bij de OVS, als mijnvader, als bestuurslid van de Mijnwerkersbond en de KAB. Na 1965 werd hij als revueartiest een legende, hij trad zelf niet meer op. Wel bleef hij actief in alle mogelijke maatschappelijke functies zoals de Ondernemingsraad op de mijn, de fondscommissie, de Mijnwerkersbond en de KAB, het bestuur van Heereveldje.

Ik vraag aan mevrouw Das wanneer hij dat allemaal deed. Want hij had ook nog een gezin en dagelijks moest hij naar zijn werk. "Ik heb nooit tegen hem gezegd: moet je nou alweer naar die retepeditie of vergadering. Dat hoorde nou eenmaal bij die man. En ik had ook mijn hobbies. Ik las boeken en handwerkte graag. En natuurlijk had ik de zorg voor de kinderen. Maar ik

Ghesellen omstreeks 1962

Van links naar rechts

Piet Ritzen Sjef Vreuls Joep Beckers H.Das Ant.Cremers Hein Opgenhaffen Wiel Das P. en

W.Logister Lei Hanssen

Aan de piano: Wiel Bonten

geloof dat niemand zulke goede vader heeft gehad als wij. Hij was fantastisch voor ons gezin.

Een bijzondere rol heeft hij nog gespeeld bij de Troef, waarvan hij tot vlak voor zijn dood voorzitter was en waar hij samen met Frans Krasovek van alles organiseerde, vooral plezierige bonte avonden. Voor de Troef schreef hij ook zijn verhaal 'Krisnach op de Laura.'

Hij was een begenadigde revue-man; van alle markten thuis. Zijn kolderiek vermogen was onbegrensd. Samen met Lei Hanssen kon hij een zaal gek maken van het lachen. Hij schreef zelf zijn conferences, zijn buutten, de belangrijkste schetsen en voordrachten. Hij kon toneelspelen, regisseren. Als Wiel een act aankondigde was ze daardoor alleen al geslaagd. Hij hield van groots maar ook van perfect. Hij bracht samenhang in een avond. En vooral: hij stond garant voor puur amusement, heerlijke ontspanning en goede kwaliteit.

Wiel Das en de Ghesellen

Wie Wiel Das zegt, zegt Ghesellen. De Ghesellen is een vriendenclub-uit Nieuwenhagerheide die bestaat uit een aantal jongemannen die elkaar leerden kennen in het patronaat (Vir sind de jonge van 't patronaat), met name bij het opvoeren van toneelstukken in de jaren voor de tweede wereldoorlog. Ze waren toen lid van De Jonge Werkman. De geestelijk adviseur, kapelaan Lanckohr, was liefhebber van toneel en wist deze groep er warm voor te krijgen. Hij kreeg hierbij hulp van een jonge onderwijzer meester H. Brouwers en van dr Boosten van Rolduc die tussen 1935 en 1937 een uitvoering van Jozef in Dothan regisseerde. Over de aard van de uitvoering en zijn succes is weinig bekend. Zeker is wel dat de liefde van de meeste jongens lag in het opzetten van bonte avonden. Met name Piet Ritzen, beheerder van het patronaat en een stuk ouder dan de anderen, was een liefhebber hiervan. Hij had in 1930 bij de opening van het patronaat een revue in elkaar gezet die met groot succes was opgevoerd. De kapelaan zag er eigenlijk niets in, hij wilde toneel. De oorlog legde de toneelactiviteit grotendeels plat, al werden hier en daar wat kleine activiteiten ontplooid. Direct na de oorlog vond men elkaar weer. In augustus 1945 werd een toneelvereniging opgericht. Meester Brouwers leverde de naam: de Ghesellen. Het moest een club zijn, die uit vriendschap met elkaar zou samenwerken. Een vriendenclub is het gebleven. Hecht en onveranderd van samenstelling. En alleen mannen. Er kwamen niemand bij en slechts

eenmaal stapte iemand door onenigheid uit de groep. Ook mannen met wie in de loop van de jaren hechte samenwerking ontstond, zoals Ger Eygelshoven, Antoine Cremers of Nic Rade, werden geen lid. Voor Wiel Das is deze vriendschap onschatbaar geweest. Ondanks zijn successen bij de Barbara-avonden in Lauradorp of bij de Marotte, blijft hij zijn tijd bij de Ghesellen de mooiste vinden: vanwege de kameraadschap, de warmte, de hartelijke en ongecompliceerde samenwerking.

Aanvankelijk onderneemt de groep van alles. Men voert een klucht op, treedt op verzoek op voor verenigingen en maakt voor zulke gelegenheid een bont programma, men probeert zelfs een toneelstuk in drie bedrijven. Maar dat mislukt. Succes heeft men met de bonte avonden. Al vlug zien we aan aantal vaste elementen naar voren komen: de samenspraken van Wiel en Lei, zelfontworpen of bewerkte schetsen, een meisjesgroep met populaire liedjes en wat show, een imponerende opening en een knallende finale. Vaart, perfectie, humor, kolder en romantiek zijn kenmerken. Men neemt een voorbeeld aan de Snip en Snap-revue en het kolderieke optreden van Toon Hermans. Jaarlijks wordt dan ook een uitstapje naar Amsterdam georganiseerd om Snip en Snap in levende lijve te gaan zien.

In augustus reden we in drie auto's naar Amsterdam. We vertrokken zaterdagmorgen vroeg. In Amsterdam werd wat geboemeld. Om een uur of vier gingen we eten in een restaurantje kortbij Carré. Dan kwam de voorstelling. We wisten precies waar we moesten gaan zitten om alles zo goed mogelijk te kunnen opnemen. Later namen we ook een bandrecorder mee. Zo konden we achteraf alles nog eens overluisteren. Niet dat we zomaar wat overnamen. We vertaalden het in elk geval in het Nieuwenhagens dialect. Na afloop trokken we naar het Leidseplein waar we tot een uur of twee bleven. Dan moesten we op huis aan. Tegen de vroegmis waren we terug in Nieuwenhagerheide waar we naar de kerk gingen om vervolgens uitgebreid te gaan slapen. Uiteraard hadden we onderweg al gepraat over de mogelijkheden voor onze nieuwe revue.

Omstreeks 1952 heeft men definitief zijn vorm gevonden. Kolderieke samenspraken, enkele schetsen, opening en finale en het optreden van de meisjesgroep onder naam The Sunny-Girls worden vaste programma-

punten. Daarnaast is er ruimte voor gasten. Binnen de vereniging zijn de rollen vastgelegd: het bestuur wordt gevormd door J.Beckers, A.Brouwers, W.Logister en Piet Ritzen. Teksten en ideeën komen vooral van Wiel Das; P.Ritzen schrijft liedjes; hij is ook tot 1959 de regisseur met W.Das als assistent; in 1960 neemt Wiel Das de regie over. Er is een vast team voor decors en toneelopbouw bestaande uit K.Simons, Sjef Hanssen en Piet Wetzels. Vaste medewerkers zijn verder: G.Eygelshoven als muzikale begeleider en regisseur van de Sunny Girls, later opgevolgd door Ant.Cremers en daarna door Nic Rade. J.Baur en later Nic Rade maken de decors. Beiden doen dit gigantische werk praktisch voor niets. J.Baur bijvoorbeeld voor een pijp en een pakje tabak. Nic Rade en Hanny Erps zijn vanaf 1960 vaste medewerkers voor lichte klassieke muziek. In 1952 valt het besluit om slechts één revue per jaar te brengen met twee of maximaal drie uitvoeringen in zaal Stevens. Men zal niet meer optreden voor andere verenigingen of in andere plaatsen. Sindsdien is de Ghesellenrevue een hoogtepunt in het Nieuwenhaagse jaar. Kern van de revue waren en bleven bleven de Ghesellen.

Hoe ontstaat een revue

De Ghesellen zetten de eerste stap. Dat ging ongeveer als volgt:

Op 28 maart had bij W.Das 'n vergadering plaats om te spreken over de eerstvolgende uitvoering die werd vastgesteld op 22 en 29 oktober. Deze avond was een ware spraakwaterval dankzij een fles oude klare welke gezamenlijk betaald zou worden. Lei Hanssen hield zulk vurig betoog dat hij recht op moest gaan staan om zijn woorden kracht bij te zetten. Ook werd een voorlopig programma vastgesteld... Verder was het zoals altijd. Mijn persoonlijkje was op tijd present. Jef Beckers een kwartiertje te laat. P.Ritzen en W.Logister een dikke drie kwartier en the last man Lei Hanssen. ...Op 6 juni had bij mij thuis 'n vergadering plaats waarop ongeveer alle leden present waren, tenminste alle oudere leden. Hierop werd het programma voor de eerstvolgende uitvoering .. ongeveer definitief vastgesteld. De schetsen werden uitgezocht en ten laatste had nog 'n bespreking plaats over de opening en de rollen verdeeld. Deze opening had nogal wat voeten in de aarde, op het laatst kregen we nog een demonstratie op tafel, welke voor of tegen van

WIEL DAS ALS VROUW KWEBBEL

Voor deze jurk was extra nieuwe stof gekocht. De familie vond dat Wiel eindelijk eens in een fatsoenlijk kleeed op de Bühne moest verschijnen. Toen de dochter bij de buurvrouw kwam die net haar nieuwe jurk showde en zei: "Zoë kleeed hat miene pap och" woar 't doa mis. Dat kleeed is nit mieë oet de klijerkas koame.

de te volgen opening moest ontzenuwen. Lei Hanssen hield een vurig betoog, zoodat in grote lijnen de opening voorlopig werd aangenomen. Omdat 'n onweer spelbreker werd en alle leden haastig hun fiets pakten, kreeg de vergadering een ontijdig einde

De sfeer was open, men accepteerde veel van elkaar, men hechtte grote waarde aan eenstemmigheid. Dit maakte het ook mogelijk om al die jaren in soms zeer barre omstandigheden de revue voor te bereiden. De repetities werden gehouden in het patronaat dat werd afgehuurd voor fl.25,00 per jaar. Meestal brandden de kachels niet en moest men de ijzige koude trotseren, zeker als de uitvoeringen in februari/maart plaats vonden. IJzig koud was het ook voor de decorbouwers, die hun bouw- en schilderwerk in de open lucht moesten doen. De handen vrozen bijna van de armen af. De kachel in het café was dan vaak een toevluchtsoord. Kaarten en een borrel drinken op het einde van avond in het heerlijk warm café was een genot. De conferences, tweespraken en sketches werden tot op de komma en punt uitgeschreven en van buiten geleerd. Dat had heel wat voeten in de aarde. Met name Wiel was op dit punt heel streng. Echt heel serieus werd pas gerepeteerd in de weken vlak voor de uitvoering. Kort voor de uitvoering werd de pers uitgenodigd. Men bereidde de ontmoeting zeer zorgvuldig voor en probeerde te bewerken dat er goede voorbeschouwingen in de kranten kwamen.

Primitief waren de omstandigheden in de kledkamers:

... Omdat de kledkamers tot 1962 te klein waren voor de meer dan 40 medewerkers, moest de Hercules van de Ghesellen menigmaal als kleedscherm dienst doen. Ook de kleedruimtes van de dames, welke met garderobeschermen opgebouwd waren en aan de keerzijde tevens dienst deden voor de kledij van de heren, bezweken meer dan eens onder hun al te zware last, zodat Janssen en Tilanus in babydol kris-kras door de kleedruimte marcheerden als ware het carnavalsseizoen reeds aangebroken...

Maar men wist zich te redden.

Alle revues in vogelvlucht

- 1930 **Eerste revue bij gelegenheid van de opening van het patronaat.**
Algemene leiding en regie: Piet Ritzen
- 1935 **Toneelgroep Jonge Werkman opgericht. Leden zijn Wiel Das, Lei Hanssen, Piet Ritzen, Koos Simons en Sjef Vreuls. Kapelaan**

Lanckohr heeft supervisie. Begonnen wordt met Josef in Dothan van Vondel onder leiding van prof. Dr. Boosten van Rolduc. Twee jaar repeteren. "We hebben dit doorstaan omdat we zulke goede vrienden waren".

- 1945 **In Augustus wordt opgericht een toneelvereniging** welke iets later de naam kreeg "De Ghesellen". Initiatiefnemer is meester H. Brouwers die echter geen lid wordt. Piet Ritzen is het oudste lid. Wiel Das, Lei Hanssen, Toine Brouwers en Sjef Vreuls doen al mee sinds 1935. Sjef Beckers, Pierre Logister, Sjeng Hanssen, Hein Hanssen, D. Haan en Koos Simons zijn tussen 1940 en 1945 erbij gekomen. Deze vriendenclub blijft tot het einde de kern van de vereniging. Hein Hanssen zal in 1947 bij een meningsverschil uit de groep verdwijnen. "Als we geen vrienden waren, was deze vereniging allang verleden tijd."
- 1945 **Klucht voor Oudstrijders Nieuwenhagen** 21 nov. en 26 dec. 1945
Titel: Neef Bil uit Mexico
- 1946 **Bonte avond voor buurtvereniging "De Heide"** 20 januari
Titel: Lachen is Troef
Wiel en Lei doen de conferences, de Ghesellen doen de sketches, er is een orkestje en vier meisjes zingen moderne liedjes. De formule is bijna compleet. Kapelaan Lanckohr ziet een bonte avond niet zitten. Blijft demonstratief weg bij de uitvoering. Als het een groot succes blijkt, geeft hij zijn ongelijk ruiterlijk toe.
- 1946 **Avond voor KAB** 08 december
Titel: Lachen is troef
Deze avond "onderscheidde zich door de bijzonder sfeervolle opening Waar de regisseur met groot koffer opkomt en waar alle spelers uit het koffer gehaald worden".
- 1947 **Revue samen met WSV Vooruit** 12 januari
Titel: Lach en vergeet je zorgen
Heel groots van opzet. Veel spelers op de Bühne. Legendarische act van Lei Hanssen als Josefien Baker. Wiel Das wordt onvergetelijk door sketch: het negerorkest.
- 1947 **Bonte avond voor fanfare Eendracht** 13 nov. en 7 dec.
Titel: Wat zeeste doava
Medewerking fanfare en De Krekels. Redelijk succesvol.
- 1948 **Toneeluitvoering voor Oudstrijders** 1 februari
Titel: De klok sloeg 8
"Hiervan zullen we maar niet veel vertellen; en spel en keuze van

het stuk en publieke belangstelling waren slecht tenminste zoals wij gewend waren. Volgende keer beter."

- 1948 **Revue** 12 en 19 december
Titel: Het zit in der t zog
 Met medewerking van The Sunny Girls (voor het eerst onder deze naam) en de Rhythmic-Band. Geweldige belangstelling. Groot succes. "Financieel niet zo best. De grootte van deze revue en de wijze van opzet waren oorzaak dat het financieel niet zo best was." "Zeker is dat de schetsen van de leden zelf veel beter voldoen. Ze bezitten meestal veel meer originaliteit." De affiches zijn gesponsord door de Nederlandse Spoorwegen.
- 1949 **Geen revue.** Wiel Das ziek. Overlijdensgevallen.
- 1950 **Revue** 22 en 29 oktober
Titel: Wea ziet ze vlege ?
 Jubileumrevue. Eerste lustrum. "Deze revue kenmerkte zich vooral door een grote voorbereiding, zodat enkele spelers 'n macht werk verzet hebben. P.Ritzen, W.Das, Koos Simons en Wiel Logister hebben het leeuwendeel aan werk verzet". De affiches werden gesponsord door de KLM.
- 1950 **Optreden RK Mijnwerkersbond Nieuwenhagen** 4 december
- 1950 **Optreden voor De Zwaluw in Waubach** 29 december
- 1951 **Optreden voor de KAB Nieuwenhagen** 21 januari
- 1951 **Optreden voor fanfare Eendracht** 28 januari
Titel: Hei zunt ver wir.
 "Oude revue onder nieuwe naam". Zeer veel succes. Een heel goede nieuwe schets van Wiel Das op het repertoire
- 1952 **Revue** 10 en 17 februari
Titel: Alle hens aan dek.
 Vernieuwde Sunny Girls. Lei Hanssen heeft voor jonge aanwas gezorgd. "Onze vriend W.Das bezorgde ons 8 uitgewerkte ideeën, waaronder drie praatjes, 3 voordrachten en 2 schetsen. Piet Ritzen bracht er vijf, namelijk alle vier liedjes en een schets." De muzikale leiding en begeleiding van de Sunny Girls doet Ger Eygelshoven.
- 1953 **Geen revue**
 Ziekte van A.Brouwers en overlijden vader Lei Hanssen. Lei Hanssen en Wiel Logister getrouwd.
- 1954 **Revue** 7 en 14 februari
Titel: Dat mos te sjnappe

Ideeën voor praatjes, schetsen en voordrachten van W.Das. Liedjes van Piet Ritzen.

1955 **Revue** 30 jan., 6 febr. en 20 mrt

Titel: Taptoe

Jubileumrevue: tweede lustrum. Met medewerking van de Fanfare Boys olv Guus Erkens en van de heer A.Cremers. Huldiging van W.Das, Lei Hanssen, Piet Ritzen, Toine Brouwers en Sjef Vreuls die al 25 jaar meespelen in deze groep.

1956 **Revue** 19 januari en 5 februari

Titel: Vier spoare haas

"Als we vertellen dat W.Das weer het leeuwenandeel in de samenstelling heeft gehad dan is dat voor iedereen de garantie van een gezellig avondje uit onger eege luu." "Vergde heel wat van de lachspieren""Tijdens de shownummers kon je bekomen van het lachen".

1957 **Revue** 10 en 17 februari

Titel: Mazjerang

1958 **Revue** 26 jan. en .. februari

Titel: Breuzel

De muzikale leiding en de leiding van de show gaat over naar mevr. Smeets. Grote belangstelling, de zaal is te klein. Veel mensen moeten teleurgesteld naar huis. "Drie avonden gekolderd, zodat de tranen over de wangen rolden van de honderden gelukkigen die een plaatsje hadden weten te bemachtigen".

1959 **Revue** 18 en 25 januari

Titel: Fes i gen dörp

Huldiging van Peter Ritzen vanwege zijn koninklijke onderscheiding. "De zilvere medalje wor 'm op kuueniginnendag durch der burgemeester opgesjpangd op 't drekkig kammezoal datte ummer aahouw wente in der gaad wirket." Het publiek komt van heinde en ver.

1960. **Revue** 7 en 14 februari

Titel: Bent oet

Derde lustrum van de Ghesellen. 30 jaar Revue in Nieuwenhagerheide. Maximum aan kolder. Prachtige virtuose mondharmonicamuziek van de Pico's. De algehele regie gaat over naar W.Das.

- 1961 **Revue** 19 en 26 maart
Titel: Kniel in 't loak
 "Meer dan drie uur werden aaneengesloten kolder, humor, show en zang gebracht en wisselden elkaar in snel tempo af. De muziek- en zangnummers waren prima verzorgd." "Prachtige zang van Nic Rade en Hanny Erps. Schitterende show van de Sunny Girls o.l.v. Antoine Cremers en Wiel Bonten."
1962. **Revue** 11 en 18 februari
Titel: Noe geet mich de piep oet
 Joep Beckers 25 jaar lid en 15 jaar voorzitter. Schitterende opening op thema "This is your life". "Warreling van kolder en gekke ernst". "Een draaimolen van dolle onzin" "Kostelijk en goed verzorgd" Regie: Wiel Das. Zang en show: Ant.Cremers. Decors Nic Rade
- 1963 **Revue** 10, 16 en 17 februari
Titel: Alle nuuge
 Jubileum The Sunny Girls. Nemen vijftien jaar deel aan de revue. "De titel (Alle nuuge) duidt op het aantal Sunny Girls dat in het begin aan de show deelnam met populaire cowboy- en hawailiedjes." "Leiding van de show bij Nic Rade, de blonde bouwvakker, die ook voor muziek en decors zorgt. "Al vijftien jaar staan de Sunny Girls op het programma. Deze charmante meisjes zijn onverbrekkelijk met de revue verbonden. Ieder jaar moet de groep met nieuwe krachten worden aangevuld, omdat trouwlustigen na hun huwelijk niet meer mogen meedoen." "Grote lachsalvo's en chaos in de zaal bij elk optreden van Lei en Wiel". "Nieuwe gasten verbaasd over de praal die in de kleine zaal werd ontplooid." Algemene Leiding Wiel Das
- 1964 **Revue** 26 jan. en 1 en 2 februari
Titel: Spriegietse
 "Een humoristisch, feëriek en muzikaal festijn". "Internationale opening". "Vertrouwde sfeer met Nic Rade en de Sunny Girls". "Lachsuccessen met Lei en Wiel". "J.Beckers schitterde als toekomstige vader".
- 1965 **Revue** 14 en 21 februari
Titel: Fück Feel
 Jubileumrevue: vierde lustrum Ghesellen. Verrassende opening, juichende finale. "Ook dit jaar heeft men gezocht naar moderne en actuele schetsen in grote decors. Daarbij heeft men de romantiek en

de lachsuccessen niet vergeten." "Wat eens tasten en proberen was op het gebied van het lichte genre is nu welhaast een beroepswerk te noemen".

Voor Wiel Das geen One Man Show

Zoals alle Ghesellen was Wiel een gezellige man. Hij hield van de groep, wilde samen met anderen iets doen. Genoot van de warmte van de vriendenclub en stelde zich ook helemaal in dienst hiervan. Je kunt je hem dan ook niet voorstellen zonder die negen of tien anderen of zonder al die anderen die met hem in Lauradorp, of in Sittard of in de Groenstraat voor ontspanning en amusement zorgden. Dit neemt niet weg dat hij met zijn gaven boven de anderen uitstak, onmisbaar was. Wat hij deed moest vluchtig zijn. Amusement zonder zorg, lachen, gek zijn, daarom ging het hem. Dat heeft hij volop gebracht, uitzonderlijk en op hoog niveau. Voor wie erbij mocht zijn iets onvergetelijks.

En toen was het uit

Als je de kranten leest uit 1965 krijg je het gevoel dat dit nog heel wat jaren zo kon doorgaan. De revue was op een hoogtepunt. Men was volop bezig met moderniseren en vernieuwen. Niemand dacht aan ophouden. Toch gebeurde dit, van de ene dag op de andere. Ziekte en tegenslag namen hun deel. Opeens ging het niet meer. Wiel moest besluiten om op te houden. En met het wegvallen van Wiel viel de hele revue weg.

Niet de vrienden overigens. Die bleven bij elkaar. Eigenlijk tot de dag van vandaag. Er wordt nog steeds gekaart. Alleen: er zijn nog slechts twee mannen over van de oorspronkelijke groep. En er is nog maar voor één grafstuk geld in de kas. Degene die het geluk heeft het langst te leven zal op zijn kist een lege plek hebben.

A.J. Verreck

De vrouw Kwabbel en de vrouw Kwatsch

D'r pap

't vrüst en 't sjni-jt, 't rent en 't hagelt,
Boete is 't richtig zoer,
De mam en de kinger in de kamer,
smiddigs, 't is bouw twellef oer.
Jónges rupt ópins de módder,
en ze ziet heur sjproete sjtoa,
't mót inne van uch nog vuër 't eëte
nog efkes noa d'r sjlechter goa.
Weë van uch deë lup ins gauw?
Bah mam, noa boete in die kouw.
Ich zieën al dat ginne zin hat,
't is óch inderdaad te guur,
i zoeë naat en bieëstich weer
sjikt me nog ginne hók a g'n duur.
Bliet mar lekker beij d'r kachel.
't is boete nieks gedoa,
went d'r pap glik va g'n koel kunt,
mót deë mar efkes goa.

Wiel Das

Krisnach óp de Laura

Ich huër 't d'r pap nog zage: "Jóng de sjunste krisnach, dat woar die ónge-ni óp de Laura". Krisaovend varet de nachsjiech um tieën oer aaf um veer oer koame vier wer eróp. Da góng 't vlot noa de wesjkouw, ónger de brous, gauw aadoeë en da vlot de Laurasjtroat eraaf. I Egelse begós um vief oer de nachmes. Went vier aakoame woar de kirk al sjtamvol. Achter-aa, langs de moer, kanke vier nog sjtoa. Sjtoa? De mieëtste zatte zich óp g'n huke en vuër dat de mes haof woar, zoat de helf al te sjloape. Ich han 't mitgemak, dat d'r Reupzoat haof mes neëve mich umkiepet, mit d'r knutsj óp 't gebun vool en begós te keëke: "Voet, voet d'r berg brik!"

D'r erme keël woar an 't dreume dat d'r peiler tse broech góng.

Mar d'r Bühlen, d'r vaarsjtieëger, houw ós belofd, dit joar weëd 't angesj. Vier viere dit joar krismus óngeni. In d'r peëdssjtaal kunt inne krisboom en ee kribke te sjtoa, Ich han ee paar zengere van d'r Rochus oet de Grunsjtroat besjteld, die zinge en um twelf oer kunt inne fotograaf eraaf, deë mak foto's vuër de siedóng.

"Pap, deë Bühlen, weë woar dat?"

"Jóng, dat woar d'r vaarsjtieëger va nachsjiech, dat woar inne pruus. Vier zagte ummer d'r Bül an 'm wente 't nit hoeët. Mar vier houwe beëter d'r pansj kanne zage. Deë houw inne boek, dat woar nit sjun mieë. En da móste bedinke dat deë, mager wie ee sjtuk hoot in ing ouw koelbóks en óp ee paar sjloebe in d'r ieësjte weltkreeg uëver de póal is kome. Vreuger zagte vier ummer, d'r betste pruus hat nog ee peëd geklauwd en d'r Bül houw d'r inne ganse hoop geklauwd. Mar dat woar nit woar. Heë hat mich v'rteld wie dat woar."

"An gin zieë van de grens houwe ze hóngér. De boere van Waobich en Bróckelze houwe peëds in de weij. Snachts makete de boere de poat óp, jagete de peëds de grens uëver en da kregte ze van de pruse de cente en smörgens góngte ze da noa d'r boa Schiffelers i Bróckelze of 't Sjtupke i Waobich en zagte: "Die v'rdomde pruse hant mich wer ee peëd geklauwd."

Noen woar d'r Bühlen sjlèchter en die peëds woeëde beij dem sjtiecum in de sjuur gesjlach. Noen houw inne, deë zieëker gee vleesj houw krieëge, dem aagesjieëte en wie de politsei dem wool v'rhafte, is heë snachts uëver de grens gekoame. 't Woar ginne sjlimme keël. Alling, went get nit klappet, da brullet heë wie ee verke. Doarum is heë heij óch vaarsjtieger

woeëde”

D'r peëdssjtaal woar ópgerümd. “Pap, woare óch peëds óngeni?”

“Neë jóng, ‘t woare ging peëds mie óngeni, mar d'r sjtaal woar nog doa en doa woar ‘t lekker werm i. Doe wits; ich woar beij de bankwerkere en went vier veëdig woare, da gónge vier ós doa i v'rdoefte, get werm en óch wal ins get ungere. Mar doe moeëts óppasse. Op nachsjiech woar inne sjtie-eger. d'r Poeëte. Deë houw ee paar puët, went deë de sjoon oet houw, da woar heë al haof oetgedoa. En deë Poeëte houw d'r duivel gezieë an de bankwerkere. Went deë inne kank sjnappe, da houw heë sjpas en woarste de sigaar. Heë koam ummer sjtiecum in d'r peëdssjtaal loere of heë ginne kank sjnappe. Mar dem hant vier gewekt.”

“Ins koam heë loere, vier houwe ‘m al in de gate. Mar vier houwe ós boete v'rsjtópt en wie heë d'r peëdssjtaal i góng, hant vier boete de duur tówge-mak. Wie heë merket dat heë nit mieë eroet kank, mein God, deë hat wal ing haof sjtónd mit alle hillige gekald. Mar vier voet, noa boave, vier sjtóng al ónger de brous, doe kunt inne oet de sjtieëgersboed vroege of ginne d'r Poeëte g'zieë houw. Deë woar ummer nog nit boave. Inne van de koempels zeët doe, deë zal wal likge te sjloape in d'r peëdssjtaal. Vier hant d'r noeëts mieë get va gehoeëd en van d'r Poeëte houwe vier ginne las mieë.”

“Mar wie ich zag, d'r peëdssjtaal woar ópgerümd en d'r krisboom sjtóng óch al doa. Van een paar sjteeknuppele en get plensjkes woeëd ee sjtelke inee gefrieënst. D'r Sjelechreem houw va zie klee meëdje de pop gelieënd, die koam in ‘t kribke te likge. D'r Sjlawenere Joep zów vuër d'r Joeëzep en ‘t Maria zörge. Heë houw ee sjun sjtel, dat koam nog oet zieng heemat, rñit de hank gesjnietst oet hoot, erg sjun. Vier woare alles veëdig an ‘t make, doe kunt d'r Sjlawener mit ee gezich wie vót v'rbrank.”

“Zaag ins”, zeët d'r Ruta, “woa is d'r Joeëzep en ‘t Maria?”

Zeët heë: “Joep kapoet”, en haof grienend zeët heë: Ich haab zuhaus rot weise katse, ist gesjprungen auf komoot, hat runter gerissen heiliger Joep. Joep kaput, frouw hat gesjnap Marie, sonst Marie auch kapoet.”

“Doa sjtóng vier, inne sjtaal, ee kribke en ginne hillige Joeëzep en Maria. Wat noen? D'r Boeënekamp deë va d'r vaarsjtieger alles moeët regele, zeët: “Ghinne noeëd.” Vier make d'r inne lebendige krissjtaal va. Driek, doe mit diene baad, doe lieks veuël óp d'r Joeëzep. Doarum weeëds doe d'r Joeëzep. D'r Driek, deë sóndigs ummer mit d'r klingelsbül de cente góng óphoale vóng dat wal gód. En doe Matthieu, doe bis nogal fien gebówd, doe bis de Maria. Ich g'leuf doe bis óp d'r kop gevalle, zeët d'r

Matthieu, dat geet nit. Dat geet waal, zeët d'r Boeënekamp, kóm ins heij, trek dieng bóks ins óp, doe sjlees dich die peëdsdekke um en da make vier dich va poetswol ing prük. Zoeë, zietste wal, prima, mar alling dieng bee, man wat has doe knoebele puët. Sjtél dich neëve d'r Joeëzep.

Dat sjtaalt nurges óp, zeët d'r Sjelechreem. Doa haste ee kribke en e sjtelke en hinger dat sjtelke die twieë kaover; die mótte beij 't kribke sjtoa. Dat gehuërt zich zoeë. Joeëzep en maria huëre beij 't kindje. Doe has rech, zeët d'r Boeënekamp, voet mit dat sjtelke. Vier zint joa zoeë wie zoeë in inne sjtaal. Noen nog dreij kuëninge. Die hant vier óch. Allewies, doe woars doch kegelkuëning van de Hoeëpel, mit dieng krolle hoare en get koalesjtub in de pütsj bis doe d'r sjjunste sjwatte kuëning. Kom heij sjtoa en doe Reupzoat, sjjsekuëning va Sjevemet, kom óch heij sjtoaen, va Waobich d'r Sjpethe Joep, doe bis d'r dreijde.

Heij Joep, zet dich de koelkap aaf, mit dieng roeë hoare bis doe d'r fiengste kuëning. Zoeë, allenuij heij beij 't kribke en sjun stil sjtoa. Opins brult d'r Sjelechreem, zag Zupanchiek, huër óp mit dat sjieke en sjpuj-je. Doe sjpujs verdómme óp 't kriskindje. Wat minste wat mie Karolien zeët went 't mörge zieng pop trük kriet mit diene sjiekzever dróp?

De sjtaalduër geet oape en d'r Bül kunt erin. Wie is 't jónge, alles veëdig? Doe kuns graad óp tied zeët d'r Sjpeth, vier hant nog inne eëzel nuëdig. Dat woar te veuël. D'r Bül brullet wie inne sjtier. Wie inne zag, doe hoofs nit zoeë te brulle, sjtieëre hant vier heij nit nuëdig, woar d'r Bül oet ran en ban. Gelukkig kank d'r Boeënekamp 'm get kalmere en zeët, keël doe kans doch zieëker get sjpas v'rdrage. Kiek ins vier zint veëdig, alling hant vier nog ging sjöapkes. Doa dróp zeët d'r Bül, vier hant nog sjöap te veuël en wenste die va Waobich mit tels haste óch nog bók d'rbeij.

Wie vier zoeë um 't kribke sjtónge, zeët d'r Boeënekamp, doch felt nog get. Wach, ich han 't, boave 't kribke hingt ummer inne ingel. Dat is zoeë gefiekst. Heë sjlepet een paar dinamietkiste hinger d'r Joeëzep en 't Maria en zeët an d'r Naphoezer, kóm doe ins heij zeëgbuëgel. D'r Naphoezer lopet zoeë vuëruëver, dat heë d'r beijnaam zeëgbuëgel houw krieëge. Sjtél dich heij ópie kiste, erm oet eree, doa ing peëdsdekke uëverhin, kiek ins, d'r sjjunste ingel mit vluëgele. Haod de koelkap met de lamp op d'r knutsj, da gieëfste óch nog lich. Zoeë gauw d'r fotograaf kunt, begint gidderinne te zinge.

Vaarsjtieger, doa kunt get zeët d'r Boeënekamp en joa in d'r kweersjlaag koam d'r fotograaf en 't woar nog inne beij 'm. Noen lek mich am....., zeët d'r Allewies, ich verrek wen dat pastoeër nit is. En joawaal, 't woar

pastoeër.

Wen ze d'r sjtaal i koame, klónl 'tSjtille Nach zoeë sjun sjtel dich vuër, deep i geneëd, doeëdsjtil, alling hoeëtste noe en daan d'r berg krake en daan deë gezank. Die sjun sjtumme, kloar en zuver d'r tenór van d'r Bloemes Frens en d'r bas van d'r Lutjens Nöl. En die anger sjtumme, jóng dat góng dich bis in de zieël. Dat doog dich get, dat zal ich noeëts v'rgeëte. En noa ee kót gebed va pastoeër gónge vier gans sjtil oet d'r peëdssjtaal. En in d'r kweersjlaag zeët d'r Bül, en noen ing v'rassing, nuij mit noa d'r masjienesjop. Vier koame in de loods, sjtel dich vuër jóng, de dussje gedekt. Op de dussje sjtónge dich groeëte kiebele ertesoeep mit woeësj, mieë woe-

esj wie soep. **Wat** hant vier gesjneurd. Zum sjloes sproak pastoeër nog ee paar wöad. Ich huër 't 'm nog zage. Zalig Kerstfeest koempels.

Ich weet, ier hat 't sjwoar óngergronds, hël wirke en sjoefte, mar ich weet óch dat t'r nurges zoeëveuël kameraadsjaf is wie ónge i g'n koel, woa d'r inne zich óp d'r angere ka v'rloate. En went d'r noeëd an d'r maan kunt, zint ze doa, um zich óngeree te helpe. Nit alling óngeni, mar óch boavenóp en dat is wat ós Hergödje bedoelt mit vrede óp aarde, same leëve, same helpe.

Gluck auf jónge.

Krismus door Wiel Das.

De redactie wenst u

***PRETTIGE FEESTDAGEN
EN EEN
GELUKKIG 1999***

In Herinnering

Op 10 juli '98 namen velen afscheid van Pierre dela Haye, een man die al tijdens zijn leven een legende was. Tijdens de uitvaartdienst verwoordde een van zijn zonen en onze voorzitter de eigenschappen van Pierre. In dit memoriam zal ik mij daarom beperken tot de ervaringen die ik met Pierre mocht hebben. Een jaar of vijf geleden stapte ik met Pierre het RAL (Rijksarchief in Maastricht) binnen. Voor Pierre was het de zoveelste, maar voor mij de eerste keer. Een archiefmedewerker leidde mij langs rekken en kasten en probeerde mij uit te leggen hoe het in elkaar zat. Daar kon ik vinden wat ik zocht (zei hij). Maar zonder de hulp van Pierre was ik misschien de laatste keer in het RAL geweest. Pierre stelde mij gerust (*"Dat veenge v'r wal"*) en hielp me op weg. Vier jaar lang zat ik elke dinsdag naast Pierre en nooit merkte ik dat mijn -tigste vraag hem stoorde. Integendeel, hij luisterde aandachtig naar mijn probleem, fronste z'n voorhoofd en stapte naar de dtb-boeken of de microfilms. Soms duurde het even, maar vrijwel altijd kwam hij met het gevraagde aanzetten (*"Doa sjeet 't"*). Pierre dela Haye was een bijzonder mens, hartelijk, bescheiden, verdraagzaam, geestdriftig, een doorzetter en iemand die kon relativeren. Iedereen in het RAL mocht hem, personeel zowel als de vaste bezoekers. Wat mij vooral aan Pierre opviel was z'n humor en z'n liefde voor Schaesberg. (doordat hij 'op de Laura' en ik 'op de Julia' hadden gewerkt konden we bovendien menig koelverhaal aan elkaar kwijt).

Maar ik was niet de enige die Pierre dela Haye zo leerde kennen. Ongeacht wie hem om hulp vroeg, het schonk Pierre voldoening als hij kon helpen. Dat helpen ging altijd op de voor hem zo kenmerkende manier: bedaard, zonder ophef. Tot dat helpen was hij in staat dank zij zijn onvoorstelbare kennis van de Limburgse genealogie en geografie. Ik had nog nooit gehoord van Opharen, Nirve, Lippenberg, Pereboom, Herbach, Grosselt, Sleik, Kosberg, Beertsenhoven, Hommerschen, Elvend, Schei, Libeek, Streifeld, Fromberg, Haestet, Lovemig, Bannet, Votzberg, Cronemig, Krewinkel en Kevemig, maar het leek alsof Pierre er had gewoond. En zijn genealogische kennis was niet minder. Toen ik eens op zoek was naar de familienaam Delsing, zei Pierre droogjes: *"Kiek ins önger Echt"*. Ik keek onder Echt en vond er een heel nest Delsings. Dergelijke voorvallen deden zich bijna elke dinsdag voor. Ook in het herleiden van oude roepnamen was Pierre een kei. Schijnbaar zonder bedenktijd zei hij van welke heili-

gennamen de roepnamen Weubke, Heickel, Graad, Lens, Neer, Rens, Lennert, Nelken, Gillis, Aelfert, Aret, Erken, Meis, Zillus, Keers, Stas, Gubbel, Hilger, Jeuken, Paus, Crijn, Vos, Frien, Nis, Ingel, Neulke, Irmke, Jen, Mergen, Mettel of Fieke waren afgeleid.

Personeel van de studiezaal in het RAL, zag Pierre menigmaal als laatste redmiddel voor iemand die dreigde vast te lopen. Zo iemand werd dan aangeraden: Vraag het eens aan die meneer. Als die het niet weet, dan wordt het echt moeilijk."

Pierre verzamelde meer dan 370 families genealogische systemen als kwartierstaten, stambomen, parentelen en stamreeksen. Toen hij beseftte dat zijn ziekte hem fataal zou worden, dacht hij erover na wat met die gegevens zou moeten gebeuren. Hij besloot ze mij in eigendom over te dragen. Maar hij vond ook dat iedereen erbij moest kunnen. En zo spraken we af dat de collectie mijn eigendom werd en in het archief van het OCGL zou worden ondergebracht. Toen we dat hadden afgesproken zei hij "*Da han ich rôuw.*" Het is tekenend voor Pierre dat hij dat wilde dat de door hem verzamelde gegevens voor iedereen beschikbaar waren. Ook zo was hij, onbaatzuchtig en kameraadschappelijk. Maar al was Pierre's kennis van de Limburgse genealogie en geografie nog zo groot, vooral de warmte die hij uitstraalde maakte dat weinigen hem zullen vergeten. Dat geldt in de eerste plaats voor zijn vrouw Treeske met wie hij bijna 50 jaar lief en leed deelde en voor hun kinderen en kleinkinderen, maar ook voor mij en voor velen met wie hij door de genealogie in contact kwam.

Pierre bedankt!, ook al weet ik dat jij weer zult antwoorden: "*Och, dat woar toch mar ing klingigheid.*"

Schaesberg, najaar '98

Hein H. Steinen

Inventarisatie activiteiten leden

In het voorjaar ben ik gestart met het maken van een inventarisatie van de activiteiten van de leden die zich bezig houden met genealogie en streekgeschiedenis. In eerste instantie heb ik de mensen die regelmatig in de werkruimte komen de formulieren meegegeven. Het overgrote deel hiervan heb ik terugontvangen en verwerkt. Bij het laatste bulletin (1998/3) was voor veel anderen een enquêteformulier gevoegd. Degenen die het formulier nog niet hebben ingeleverd worden vriendelijk verzocht dit alsnog te doen. Met de enquête hebben we tot doel om inzicht te krijgen in het waar de leden mee bezig zijn, projectvoorstellen op te zetten en te kijken waar we eventueel dingen moeten verbeteren. Alle gegevens worden verwerkt in een boekje dat wordt uitgereikt aan alle mensen die hebben meegedaan. Zo kun je zien wie bv. genealogisch onderzoek doet naar dezelfde familie en kun je of gegevens uitwisselen of krachten bundelen. Ook kunnen zo meer gegevens beschikbaar komen in het archief van de vereniging en willen we komen tot een systeem om gegevens uit te wisselen. Ondertussen is er ook al een hele lijst van projectvoorstellen voor nieuwe of aanvullende onderzoeken. Deze kunnen dan via het Bulletin, Jaarboek of via een aparte uitgave gepubliceerd worden. Met name op het gebied van Nieuwenhagen en Schaesberg ligt nog genoeg werk te wachten. In het vorige bulletin vroeg onze voorzitter al mensen die mee willen werken aan een uitgave voor het vijftig jarig bestaan van de parochie Het Eiske. Ook voor andere projecten worden mensen gezocht. Daarbij kan gedacht worden aan het ontstaan van de oudere wijken, verdwenen boerderijen en andere belangrijke gebouwen of het herschrijven en aanvullen van reeds bestaande publicaties. Ook willen we graag mer weten over bewoners. Wie waren zij, waar kwamen ze vandaan en wat deden ze. Zo'n project kan in duur variëren van enkele maanden tot circa een jaar. Soms is misschien een langere studie of voorbereiding nodig. José Seerden en Hein Steinen hebben bv. al aangegeven iets te willen doen met de wijk Leenhof. Lenie Jongen heeft een voorstel gedaan over de Lichtenberg vanaf circa 1800. Zo zijn nog veel dingen die als heemkundevereniging onze aandacht vragen.

Heb je ideeën voor een concreet project, wil je meewerken of heb je al studies verricht die voor ons van belang of interessant zijn, neem dan even contact met mij op.

Jo Schiffelers, Lokert 9, 5591 NB Heeze
tel. (040) 2262936 of E.mail: jo.schiffelers@wxs.nl

Genealogie en Internet

Veel leden die zich bezig houden met genealogie hebbren hun gegevens in een of ander programma opgeslagen. Binnen de vereniging zijn Progen, Hanza-Data en Gensdata favoriet. Ook krijgen steeds meer leden een modem waar ze verbindingen mee kunnen leggen. Een aantal zijn gebruik gaan maken van Internet. Op dit wereldwijde net zijn veel genealogische gegevens te vinden. Het zoeken op dit grote net kost veel tijd. Ik wil op een klein onderdeel van de mogelijkheden van Internet ingaan. Veel mensen in Zuid-Limburg hebben hun oorsprong elders in Nederland. De opkomst van de mijnen aan het einde van de vorige eeuw zorgde voor veel verhuizingen. Mensen kwamen en gingen. Ook eerder al trokken onze marskramers door het hele land. Een aantal bleven in "Holland" wonen en kwamen dus niet terug. Voor ons, als genealogen betekent dit, dat we niet alleen naar de werkruimte van onze eigen vereniging, het rijksarchief te Maastricht of een gemeente-archief in de directe omgeving moeten reizen, maar ook naar andere rijksarchieven. Een tijdje geleden is de Rijksarchiefdienst begonnen met het ontsluiten van de registers van de burgerlijke stand (akten van geboorte, huwelijk en overlijden), doop-, trouw- en begraafboeken via Internet. Men noemt dit het Genliasproject en wanneer ik het goed heb moeten de huwelijksakten tot 1922 van heel Nederland in 2002 via Internet beschikbaar zijn. Van een aantal provincies zijn op dit moment via een proefproject al gegevens beschikbaar. 100% van de huwelijksgegevens van Drenthe, 100% van Flevoland, 100% van Friesland (alleen namen echtpaar, plaats en datum), 30% van Noord-Brabant en 25% van Utrecht. Daarnaast bieden de proefprovincies de bestanden aan die ze al digitaal hadden: Drenthe een index op geboorte- en overlijdensakten, Noord-Brabant de index op de memories van successie (1818-1893) en deel van de index op de doop-, trouw- en begraafregisters. Ook zijn verbindingen, zgn "links" gelegd naar andere interessante gegevens. In de toekomst kun je ook via Genlias een kopie van een akte opvragen. Wil jezelf de originelen zien, dan zul je toch moeten reizen. Je kunt dan wel gericht werken omdat je de ingang voor het archief al kent.

Hoe kun je gebruik maken van Genlias?

De homepage is bereikbaar onder: <http://www-lias.rad.archief.nl>

Je moet je eerst even aanmelden of inschrijven door invulling van een paar vragen (opgave wachtwoord, zelf verzinnen, naam en adresgegevens).

Daarna krijg je een gebruikersnummer, dat je iedere keer bij aanmelding

moet gebruiken. Daarna kun je beginnen met zoeken. Een uitkomst is het zoeken op alle bronnen van een willekeurige provincie of alle provincies. Zo wordt het opsporen van niet honkvaste voorouders een stuk eenvoudiger.

Succes met het zoeken!

Jo Schifffers.

D'R KRISBOOM

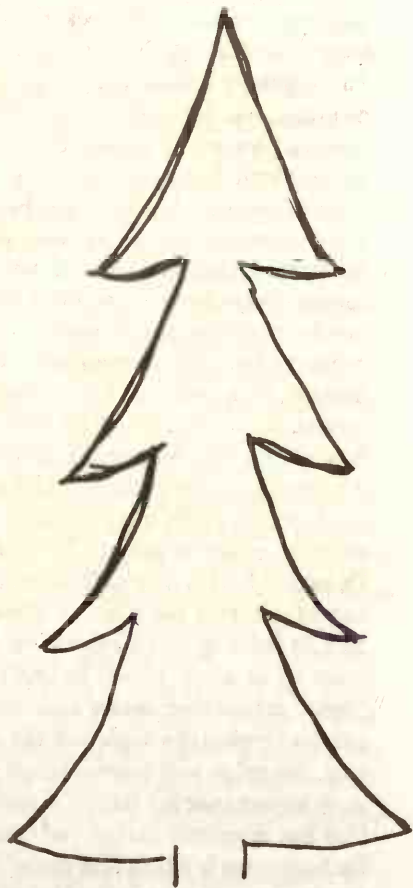
*D'r pap deë zeis d'r krisboom óp
en aaf'en stouw hûet me 'ne vlók
went heë ocherm tse sjoefte sjeet,
wail deë nit in d'r sjtender jeet*

*Heë sjokkeli draa en klopt en zeëgt,
doabeij ziech óp d'r doem da veëgt
en zienne sjunne wainachtsdroom,
verjeet hem an deë wuste boom.*

*Noen kroamt heë mit 't engelehoar
en sjtröpt ziech in 't keëtsesjnoar,
is heë aaf'en tsouw tse flot,
da valle tsemplicje bôl kapot.*

*Endlieg sjeet d'r krisboom doa,
d'r pap deë kiekt vol sjtoots derno,
en dink bij ziech: 't Hat jeklapd,
dat hatem nog ins fain jelapd.*

*Heë lieët ziech in d'r zessel valle
en is tse mui nog vuur tse kalle
en went heë doa likt noa ste kümme,
kan de mam d'r drék óprümme.*

Hans Stelsmann (uit inne sjpatseerjank durch ós moddersjproach)

Terugkijkend op het weer van 1998 heeft dit Wiel Packbiers geïnspireerd tot het volgende gedicht.

Wat ee weer

Wen ich smörgens ópsjtoa,
en ich han nog maar graad de g'rdiene oape gedoa,
da han ich al inne kater,
wat ich zieë is nieks angesj wie peul water.
Da vraag ich mich aaf, zint die nit gód wies,
hant die doaboave ging anger kluër wie gries.

Daag, weëke, monde, ummer al dezelfde kluër,
ee sjtuksjke blauw kan nit mieë d'r vanaaf, is zieëker te duur,
en kal mich mar nit uëver de zon,
die is al god wit wie lang óp d'r bóng.
En ummer; en ummer reëge,
dat mich ginne mieë zeët, dat is Gods zeëge.

Kunste boete,
da zieste al genóg an de sjnoete,
gódde mörge huësje nit mieë, alling mar wat ee weer,
woa kalste va, weer, dat is gaar gee weër,
zoeë get moeëte ze v'rbij-je,
't maag óngerhanks doch wal ins ing kieër oetsjij-je.

Wat hingt mich dat weer d'r nak oet,
daag in daag oet kanste ins nit richtig droet,
en da hoapste mar wer óp 't weerberich,
houwste gedach, wer ing nuij depressie in zich.
De ieësje zes daag weëd 't nog nit druëg,
mar inne troeëst, de temperatoeër geet wer ing graad umhoeëg.

Die weermenkes van d'r televisie, ich kan ze nit mieë zieë,
went ze nieks angesj hant, hoof 't vuër mich nit mieë,
wat mich aa geet, koeëte ze dòn allenuij óntsjloa,

en da ing ganse weëk boete in d'r reëge lotte sjtoa.
 Mar dat kanste óch wer nit make, die kanne óch nieks dra doeë.
 Die mótte graad wie vier, 't óch mar d'r mit doeë.
 Volgend joar evver zów 't beëter weëde,
 Doarum hoap en v'rtrówe, lot 't da nog mar effe geweëde,
 Ich mak mich dan óch mar ging zörg,
 al reëgent 't d'r ganse winkter, dem kome vier óch nog durch.

JAARBOEK

**HET NIEUWE JAARBOEK IS IN ONS VERENIGINGSGEBOUW
 VOOR LEDEN TE KOOP VOOR FL.15,00.**

**Niet-leden kunnen daar, of bij de VVV, boekhandel GEREGLD en
 boekhandel Funcken terecht voor fl. 17,50.**

secretariaat: Groenstraat West 3 6374 JK Landgraaf 045-5315803

Hieronder volgt het aanbod voor het eerste half jaar. We willen graag weten wie in wat geïnteresseerd is. **Dit geldt vooral de excursie naar Aken.** Kruis aan wat je de moeite waard vindt en lever het briefje in aan de balie of bij het secretariaat. Je doet ons een groot plezier.

0 21 jan. **A. Verreck** Standen, vrouwen en heiligen in de
middeleeuwen Verenigingsgebouw 19.30 uur

0 25 jan. **Contactavond** met de Ned. Genealog. vereniging afd.
Zuid-Limburg olv A. Verreck en H. Dortants.
Verenigingsgebouw 19.00 uur

0 23 Febr. **Werkavond** over Burgerlijke Stand en Bestanden op
onze computer olv Jo Schiffelers en Stef Moonen.
Verenigingsgeb. 19.30 uur

0 02 mrt **Algemene Ledenvergadering.** Verenigingsgebouw 19.30

0 16 mrt **Mevr. Schreuder van Nostalnu** uit Susteren vertelt over
Limburgse tradities en gebruiken bij geboorte, huwelijk
en sterven. Verenigingsgebouw 19.30 uur

0 25 apr **Dagexcursie naar Aken.** Onder leiding van gidsen
bezoeken we de dom, de oude binnenstad en het stadhuis.
Er is ook ruimte om zelf wat rond te dwalen in de stad.
We gaan naar Aken op eigen gelegenheid met de trein
(station Landgraaf), de bus (Mediamarkt Kerkrade) of
eigen vervoer. We starten de excursie bij de dom om
10.00 uur. Kosten excursie (zonder reiskosten) fl 12.50.

CONTRIBUTIE: ER ZIJN LEDEN DIE HUN CONTRIBUTIE 1998 NOG NIET HEBBEN BETAALD. HOEZO ? DAN BETAAL IK NU !